

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ 2025 – 2029.

ЗБИР ПРОГРАМА КОЈЕ ОСТВАРУЈЕ
ПОЉОПРИВРЕДНО – ТЕХНИЧКИ СРЕДЊОШКОЛСКИ
ЦЕНТАР „БЕСЕДЕШ ЈОЖЕФ“, КАЊИЖА

Школски одбор ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“ у Кањижи на својој 3. седници, одржаној 27. децембра 2024. године, доноси Школски програм на период од четири године, од 2025. до 2029. године.

Деловодни број: 01-142/2024

Кањижа, децембар 2024.

САДРЖАЈ:

ЗАКОНСКИ ОСНОВ:	6
ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	6
УВОД.....	6
ЗАКОНСКА ОСНОВА	7
САДРЖАЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....	7
МИСИЈА И ВИЗИЈА ШКОЛЕ.....	8
Мисија школе	8
Визија школе.....	8
ЛИЧНА КАРТА ШКОЛЕ	8
ОБИМ ОСНОВНЕ ДЕЛАТНОСТИ И УСЛОВИ РАДА	10
ОПРЕМЉЕНОСТ СРЕДСТВИМА ЗА РАД И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА	10
НАСТАВНИ И ВАННАСТАВНИ КАДАР ШКОЛЕ.....	11
ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ	11
УСТАНОВА И ЊЕНО ОКРУЖЕЊЕ	11
КОРЕНИ И ТРАДИЦИЈА	12
СОЦИО - КУЛТУРНИ РЕСУРСИ	12
ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	12
ОПШТИ ЦИЉЕВИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	14
НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ И ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ОСТВАРУЈЕ ПРОГРАМ	16
ОБАВЕЗНИ, ИЗБОРНИ И ФАКУЛТАТИВНИ ПРЕДМЕТИ И МОДУЛИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА.....	17
ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ОБАВЕЗНИХ, ИЗБОРНИХ И ФАКУЛТАТИВНИХ ПРЕДМЕТА ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА.....	17
МАШИНСТВО И ОБРАДА МЕТАЛА.....	18
Машински техничар за компјутерско конструисање	18
<i>Изборни предмети се реализују на основу предлога стручног актива и по избору ученика.</i> 25	
<i>Стандарди квалификације “машински техничар за компјутерско конструисање” .....</i>	27
Механичар моторних возила	35
<i>Изборни предмети се реализују на основу предлога стручног актива и по избору ученика.</i> 40	
<i>Стандарди квалификације „механичар моторних возила“ .....</i>	42
Инсталатер водовода, грејања и клима уређаја	48

<i>Изборни предмети се реализују на основу предлога стручног актива и по избору ученика.</i>	52
<i>Стандарди квалификације „инсталатер водовода, грејања и клима уређаја“</i>	54
ПОЉОПРИВРЕДА, ПРОИЗВОДЊА И ПРЕРАДА ХРАНЕ	61
Пољопривредни техничар	61
<i>Изборни предмети се реализују на основу предлога стручног актива и по избору ученика.</i>	67
Пољопривредни техничар (почев од 2024/25. шк. године)	72
<i>Стандарди квалификације – пољопривредни техничар</i>	86
Цвећар - вртлар	98
<i>Изборни предмети се реализују на основу предлога стручног актива и по избору ученика.</i>	102
<i>Стандарди квалификације „цвећар - вртлар“</i>	105
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА, ЦИЉЕВА И ИСХОДА ОБРАЗОВАЊА И СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА, НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА, ПРОГРАМА ДРУГИХ ОБЛИКА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	116
Начини остваривања принципа образовања и васпитања	116
Начини остваривања циљева образовања и васпитања	117
Начини остваривања исхода образовања и васпитања	117
СТАНДАРДИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	118
Начини остваривања стандарда постигнућа образовања и васпитања	118
Начини и поступци остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду	119
ПРОГРАМИ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ	121
Програм допунске наставе	121
Програм додатне наставе	121
Програм припремне наставе	122
ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈУ, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВУ И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА	123
ФАКУЛТАТИВНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ, ЊИХОВИ ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈУ	124
НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА И ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ И УЧЕНИКА СА ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА	124
ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ	126
ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ	126
ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА	128
Појам и дефиниција:	129
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	132

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА	134
Опште одредбе – принципи и циљеви.....	134
Основни принципи, циљеви и задаци програма заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања	137
Значење појмова насиље, злостављање и занемаривање и подела најчешћих облика насиља	139
Форме у којима се јавља насиље.....	140
Процедуре у ситуацијама насиља	142
Заштита запослених	142
Кораци у интервенцији	142
Права, обавезе и одговорности превентивног и интервентног деловања свих актера укључених у рад и живот школе	143
НЕДЕЉА СЕЋАЊА И ЗАЈЕДНИШТВА	145
ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ	145
Садржај програма поступања у кризним догађајима.....	145
ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА	146
ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ.....	147
ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ	149
ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА, СТУДИЈСКИХ ПУТОВАЊА И ИЗЛЕТА	150
ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ	152
Стратегија безбедности и здравља на раду у ПТШЦ "Беседеш Јожеф" за период 2025.-2029. године	153
Правни основ стратегије безбедности и здравља на раду.....	154
Основни циљ стратегије безбедности и здравља на раду	154
Правци развоја система безбедности и здравља на раду у ПТШЦ-у "БЕСЕДЕШ ЈОЖЕФ"	155
Програми здравља на раду	155
СМЕРНИЦЕ ЗА ПРИЛАГОЂАВАЊЕ И ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ	157
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈИ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНИ РАД	158
Вредновање квалитета рада и самовредновање образовно - васпитног процеса.....	158
УЧЕНИЧКИ ПАРЛАМЕНТ	159
РАЗВОЈ МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА	160
ИЗРАДА И УРЕЂЕЊЕ ШКОЛСКОГ САЈТА	162
ШКОЛСКИ МАРКЕТИНГ	163
ШКОЛСКА БИБЛИОТЕКА	163
ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ	165

РАЗВОЈНИ ПЛАН УСТАНОВЕ	166
ЕС-ДНЕВНИК, ЕЛЕКТРОНСКА ЕВИДЕНЦИЈА И ПЕДАГОШКА ДОКУМЕНТАЦИЈА	166
ДАНИ ОТВОРЕНИХ ВРАТА У ПТЦЦ „БЕСЕДЕШ ЈОЖЕФ“	167
ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ	167
Индивидуални образовни план (ИОП).....	167
Визија Инклузивног образовања у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“	168
Мото Инклузивног образовања у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“	168
Циљеви на којима се темељи Инклузивно образовање у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“	168
Задаци којима се остварују циљеви Инклузивног образовања у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“	169
ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАНОВИ УЧЕНИКА.....	169
ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....	169
РЕЧ ПСИХОЛОГА ЗА УЧЕНИКЕ, НАСТАВНИКЕ И РОДИТЕЉЕ	171

ЗАКОНСКИ ОСНОВ:

1. Закон о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр"Службени гласник РС", бр. 88 од 29. септембра 2017, 27 од 6. априла 2018 - др. закони, 10 од 15. фебруара 2019, 6 од 24. јануара 2020, 129 од 28. децембра 2021, 92 од 27. октобра 2023.)
2. Закон о средњем образовању и васпитању („Сл. Гласник РС“, бр. 55/2013, 101/2017, 27/2018 - др. закон, 6/2020, 52/2021,129/2021 и 92/2023)

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Овај документ је израђен на основу вредновања остварености претходног Школског програма за 2020-2024. годину. У наредном периоду нагласак у изради и остваривању Школског програма за 2025-2029. годину биће стављен на програмски садржај и активности факултативних предмета којима ће се остваривати циљеви учења, тежећи ка најбољем начину искоришћавања потенцијала Школе, израду наставних планова прилагођених специфичностима одељења и на обезбеђивање остваривања потреба и интересовања ученика.

УВОД

Овај Школски програм чине сви садржаји, процеси и активности који имају за циљ остваривање образовно-васпитних задатака у сврху развијања знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује интересе и потребе других. При изради Школског програма стављен је акценат на специфичност наше стручне школе и средине у којој школа ради. Полазиште рада на садржајима Школског програма јесу потребе и интереси наших ученика, њихових родитеља и локалне заједнице. Наша школа нуди одговарајуће опште и стручно образовање и васпитање у трогодишњем и четворогодишњем трајању за обављање послова одређеног занимања и за наставак образовања у високошколским установама.

Школски програм се доноси на основу планова и програма наставе и учења, односно програма одређених облика стручног усавршавања. Полазне основе за израду Школског програма су Закон о основама система образовања и васпитања, Закона о средњем образовању и васпитању, Правилник о наставном плану и програму и Правилник о ближим условима у погледу простора, опреме и наставних средстава. Школски програм је плански и радни документ који усваја Школски одбор. Опште основе Школског програма могу да се мењају сагласно стеченим искуствима у примени програма, објективним показатељима успешности и квалитета, стварним и пројектованим потребама друштва и образовног система. Опште основе Школског програма представљају основу за израду посебних основа Школског програма за сваку годину примене Школског програма. Школски програм се састоји од општег и посебног дела. Поједини делови Школског програма иновирају се и надограђују у току његовог остваривања.

Национални савет националне мањине даје мишљење на Школски програм за које се утврђује да је од посебног значаја за националне мањине.

Школски програм наше школе има за циљ да омогући оријентацију ученика и родитеља, односно другог законског заступника у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика. Школски програм представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира, програмира и реализује свој рад.

ЗАКОНСКА ОСНОВА

У Закону о средњем образовању чланом 10 дефинисано је остваривање Школског програма. Образовно - васпитни рад у школи остварује се на основу Школског програма. Школски програм доноси Школа, у складу са Законом, по правилу на четири године и објављује га најкасније два месеца пре почетка школске године у којој ће почети његова примена.

У Закону о средњем образовању, чланом 11 дефинисан је садржај Школског програма.

САДРЖАЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

- циљеви школског програма;
- назив, врста и трајање свих програма образовања и васпитања које школа остварује и језик на коме се остварује програм;
- обавезни и изборни предмети и модули по образовним профилима и разредима;
- начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда образовних постигнућа, начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, програми других облика стручног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду;
- програм допунске, додатне и припремне наставе;
- програми и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникацију, тимски рад, самоиницијативу и подстицање предузетничког духа;
- факултативни наставни предмети, њихови програмски садржаји и активности којима се остварују;
- начини остваривања и прилагођавања програма образовања одраслих и ученика са посебним способностима;
- програм културних активности школе;
- програм слободних активности;
- програм каријерног вођења и саветовања;
- програм заштите животне средине;
- програми заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања и програм заштите од дискриминације;
- програм школског спорта;
- програм сарадње са локалном самоуправом;
- програм сарадње са породицом;
- програм излета и екскурзија;
- програм безбедности и здравља на раду;
- смернице за прилагођавање и пружање додатне подршке;
- програми од значаја за школу;

- индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану, а чине прилог Школског програма;
- начини остваривања других области Развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад.

МИСИЈА И ВИЗИЈА ШКОЛЕ

Мисија школе

Ми смо установа у којој се трага за начинима заједничког живота, рада и учења - по нашој мери. У остваривању мисије нас води савремена концепција образовања и васпитања. Учимо да заједно живимо. Учимо да заједно радимо. Учимо да заједно учимо.

Мисија наше школе је да постане центар образовно-васпитног, али и културног и духовног развоја ученика и наставника. Основни принцип је да подстичемо свестрани развој личности ученика, и да им пружимо трајна, функционална, актуелна, теоријска и практична знања. Циљ нам је стварање климе која омогућује ученицима да се оспособе за обављање радних задатака у оквиру своје струке и обезбеде предузетничке компетенције за укључивање у свет рада. Код ученика развијамо свест о важности доживотног учења, потребу за сталним усавршавањем, критичко мишљење и одговорност. Ми смо школа која негује позитивне вредности у духу међусобног разумевања и уважавања, толеранције и права на различитост.

Визија школе

Наша установа БИЂЕ наша кућа. По нашој мери! Кућа у којој се живи живот и свакодневно откривају истине о себи, другима и свету око нас. У очима ученика, БИЂЕМО чувари срећног, безбрижног и здравог развоја, учења и напредовања. У очима родитеља, БИЂЕМО партнери у обезбеђивању квалитетних услова за живот и учење ученика.

Желимо школу коју ученици, наставници и родитељи доживљавају као своју и која омогућује исказивање и задовољење њихових потреба, превазилажење самих себе, флексибилну школу која одговара изазовима 21. века из које ће изаћи стабилни ученици са формираним будућим циљевима. Желимо школу која ће ићи у сусрет друштвеним променама, у којој ће унутрашња реформа стално трајати.

ЛИЧНА КАРТА ШКОЛЕ

Пољопривредно-технички средњошколски центар „Беседеш Јожеф“ Кањижа је организован на територији општине Кањижа, са седиштем у Кањижи, улица Широка 70. Њена е-mail адреса је: srednjaskola@kanjiza.rs, а web страница је на адреси: www.ptscbesedes.edu.rs

Званични назив школе	Пољопривредно-технички средњошколски центар "Беседеш Јожеф" Кањижа Скраћено: ПТЦЦ "Беседеш Јожеф" Кањижа Мађарски назив: Beszédes József Mezőgazdasági és Műszaki Iskolaközpont Magyarokanizsa
----------------------	--

Место и адреса	24420 Кањижа, улица Широка 70 ПAK: 444391
Школа је основана	Решењем СО Кањижа бр.01- 030/122 1965. године и регистрована је код Окружног трговинског суда у Суботици УС 130/71.
Телефони	Секретар: 024-4874-085, Администрација: 024-4874-550
Web site	www.ptscbesedes.edu.rs
E-mail	srednjaskola@kanjiza.rs ;
В.д. Директора	Агота Берец
Матични број школе	08123934
ПИБ	100871824
Шифра делатности	85.3
ПАК	444391
Централни објекат	24420 Кањижа Ул Широка 70
Школска економија	Кањижа „Велики Рит“, Новокнежевачки пут 40.
Пољопривредно земљиште	89,7909ха -
Површина централне зграде	2578 м2
Површина објекта на економији	2000 м2 (учионе, радионице и производни објекти)

ОБИМ ОСНОВНЕ ДЕЛАТНОСТИ И УСЛОВИ РАДА

За реализацију свих облика рада наша школа располаже Централним објектом – објекат са спратом и спортском салом од 2418,71м², Школском економијом – учионице, радионице и објекти за производњу на 2000 м² и Пољопривредним земљиштем од 90 ха површине.

Школска економија је повезана са Кањижом и Новим Кнежевцем асфалтним путем. На Школској економији одвија се највећи део праксе ученика пољопривредне струке. Економија је приближно величине 90,6153 ха, од чега је 89,7909 ха њива а 0,8244 ха је економско двориште са шталама за држање животиња, који укључује и воћарски расадник, фолије, и просторије за реализацију образовно-васпитног рада.

ОПРЕМЉЕНОСТ СРЕДСТВИМА ЗА РАД И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА

У централној згради Школе се налази библиотека, која поседује збирку стручне литературе домаћих и страних издавача, као и уџбенике на мађарском, српском, хрватском, латинском, немачком и енглеском језику.

На основу потреба и могућности, Школа у континуитету обезбеђује аудио - визуелна средства за све учионице у којима се обавља образовно-васпитни рад.

На Школској економији одвија се највећи део праксе ученика пољопривредне струке, која располаже њивама, двориштем са шталама за држање животиња и воћарским расадником и фолијама, као и просторијама за образовно-васпитни рад.

Од визуелних наставних средстава користе се дводимензионалне слике и фотографије и тродимензионални модели, рељефи, макете, препарати, колекције, а већина су заснована на видео-компоненти.

Аудитивна наставна средства су заснована на аудио-компоненти и служе као слушни извори знања. Снимци вербалног људског изражавања, снимци гласова животиња и разних шумава и тонова организма као нпр.: дисање, куцање срца, контракције бурага.

Текстуална наставна средства која наставници користе су разноврсни текстуални материјали, који се у настави употребљавају као извор знања - уџбеници, приручници, програмирани текстови, чланци, зборници, лексикони, енциклопедије, књижевна дела, историјска дела и сл.

У оквиру практичне наставе на Школској економији ученици се баве производњом ратарских биљака, као што су пшеница и кукуруз, производњом индустријских биљака (сунцокрет), као и узгајањем бундеве, кромпира и соје. Од поврћа се узгајају парадајз, паприка, црни и бели лук, шаргарепа, першун, зелена салата, краставац, спанаћ и купус. Посебан значај се придаје производњи у фолијама.

На машинским смеровима ученици у оквиру теоријске и практичне наставе, осим обавезних задатака, имају могућност да своје знање проширују и кроз струне секције. Захваљујући секцијама наши ученици су присутни на многим стручним такмичењима и пласирани међу најбоље такмичаре, како у Србији, тако и ван ње. У оквиру практичне наставе присуствују и у реализацији енергетских пројеката и учествују у поправкама пољопривредне механизације, што омогућује да се покаже симбиоза обе образовне области које се реализују у нашој школи. У машинским радионицама трудимо се да наши ученици успешно науче основе радне практичне задатке и операције из области машинства. По могућности школа обезбеђује све

потребне алате и приборе за квалитетну практичну наставу. За ученике стоје на располагању четири добро опремљене радионице.

За обраду земље од механизације се користе три трактора, као и различите прикључне машине. Развој Школске економије спада у приоритетне циљеве, које Школа остварује из сопствених прихода или путем домаћих и страних конкурса.

НАСТАВНИ И ВАННАСТАВНИ КАДАР ШКОЛЕ

Према специфичним областима рада, у нашој Школи су запослени следећи стручни профили: руководећи кадар (директор, секретар Школе), образовно - васпитни кадар (наставници, стручни сарадник – психолог), административно-правни и финансијски кадар, кадар за одржавање хигијене, помоћно особље, кадар за техничке послове, кадар за заштиту на раду, кадар за заштиту од пожара.

ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ

Школа води евиденцију о: - ученику; - успеху ученика; - испитима; - образовно-васпитном и васпитном раду; - запосленима, као и евиденцију везану за пословање. Прикупљени подаци чине основ за вођење евиденција. Евиденције у школи се воде електронски, у оквиру јединственог информационог система просвете и у папирној форми на прописаним обрасцима. Евиденција се води на српском језику ћириличким писмом а када се образовно-васпитни рад остварује на језику националне мањине, евиденција се води и на језику и писму те националне мањине.

Законски основ: - Правилник о евиденцији у средњој школи („Службени гласник РС”, бр. 102/2022, даље: Правилник у средњој школи); - Правилник о јавним исправама које издаје средња школа („Службени гласник РС”, бр. 102/2022 и 34/2023); - Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/2017, 27/2018 - др. закон, 10/2019, 27/2018-др. Закон, 6/2020, 129/2021 и 92/2023); - Закон о средњем образовању и васпитању („Сл. гласник РС”, бр. 55/2013, 101/2017, 27/2018 - др. Закон, 6/2020, 52/2021, 129/2021, 129/2021 и 92/2023 – др. Закон); - Правилник о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС”, број 82/2015, 59/2020 и 95/2022).

УСТАНОВА И ЊЕНО ОКРУЖЕЊЕ

Више од 50 година како наша школа пружа ученицима могућност за образовање у својим објектима - у Централној загради и на Школској економији - из области пољопривреде и машинства. Школа у свом саставу поседује кабинете за теоријску и практичну наставу, стручне радионице, библиотеку, спортске терене, добро опремљену економију, просторије за узгој и здравствено збрињавање животиња, кухињу за извођење стручне наставе и приближно 100 хектара ораница за потребе практичне наставе. Све ово обједињено пружа савршене могућности за савладавање теоријског, али и практичног дела жељеног смера или заната на високом нивоу, што уједно представља и приоритетни задатак наше школе да се подигне ниво компетенција међу наставним предметима.

Наставницима је примаран задатак да се ученици који ту похађају наставу за све време свога школовања осећају добро и безбедно. Поносно истичемо да су наши ученици остварили изванредне резултате на разним стручним, али и спортским такмичењима. Наша образовна политика се руководи захтевима данашњице, те ће наши ученици у већини случајева пронаћи своје место на тржишту рада или се по полагању матурских испита одлучују за наставак свог школовања на високошколским установама у земљи и иностранству.

КОРЕНИ И ТРАДИЦИЈА

Кањижа је општина са дугом традицијом потребе за средњошколским образовањем и васпитањем. Њени грађани су одувек имали слуха за обезбеђивање пријатних и добрих услова за боравак ученика у свом окружењу.

Пољопривредно-технички средњошколски центар "Беседеш Јожеф" је покретач вишедеценијске бриге за своје ученике, која је започета давне 1965. године, када је основана, а своју прву генерацију ђака уписала је 1963/64. школске године. То нас обавезује да, настављајући пут свеобухватне бриге за раст и развој својих суграђана, али и друштва у целини, дамо свој пуни допринос унапређењу наше школске делатности.

СОЦИО - КУЛТУРНИ РЕСУРСИ

Кањижа је општина која негује спој савремених и традиционалних вредности. Мешавина је вера, култура, обичаја и језика. Вековима у њој живе заједно једни уз друге различити народи, бринући исте бриге, радећи исте послове, помажући се међусобно. Вишевековни изазови толеранције и прихватања различитости обојили су темељне вредности заједнице.

У срцу плодне равнице Кањижа је нераскидиво повезана са околним селима и салашима. У окружењу реке Тисе, на пространом пределу чувају се природне лепоте и негује еколошка свест грађана.

У граду постоје разни локални фестивали. Кањижа има богату библиотеку, позориште, културне и едукативне центре, регионалне креативне радионице и музичку школу. Истиче се богатом спортском традицијом, коју негују бројни спортски клубови, све више у своје програме укључујући и рад са ученицима наше средње школе.

Кањижа је препознатљива по својој архитектури, али и савременим трендовима, што се види на њеним улицама, трговима, пијацама, кафићима...

Пољопривредно-технички средњошколски центар "Беседеш Јожеф" је носилац темељних вредности и учесник важних догађања у граду. Кад год је потребно оживети неку градску манифестацију или фестивал, ученици наше школе се врло радо одазивају. Све то говори у прилог томе колико је Школа дубоко повезана са локалном заједницом и колико је њен реални контекст део живота у друштву.

ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Средња школа „Беседеш Јожеф“ образује и васпитава читавим својим устројством и није место за припрему, него за стварни живот ученика, где се стичу разноврсна искуства кроз разнолике

активности, облике и методе рада. Да би били развојно значајни за ученика, квалитети и утицаји средине треба да буду пробрани, сређени, згуснути и наглашени и наравно разноврсни и искуствено осмишљени.

У циљу праћења динамике развоја образовања и васпитања, наша школа кроз Школски програм поставља следеће циљеве:

- Развој интелектуалних капацитета и знања ученика неопходних за разумевање природе, друштва и самог себе у свету у коме живи, а све у складу са развојним потребама, могућностима и интересовањима.
- Пун емоционални, социјални и морални развој.
- Подстицање и развијање физичких и здравствених способности ученика.
- Оспособљавање за рад, даље образовање и самоучење.
- Оспособљавање за самосталност и одговорност према себи и својој будућности.
- Стицање квалитетних знања и вештина и формирање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, техничке и информатичке писмености, неопходних за живот и рад у савременом друштву.
- Развијање свести о националној и државној припадности, неговање традиције и културе и поштовање и очување националне и светске културне баштине.
- Укључивање у процесе европске и међународне повезаности.
- Развијање еколошке свести и активног односа према заштити и унапређивању животне средине.
- Усвајање, разумевања и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва.
- Унапређење самосталног рада ученика кроз процес практичне наставе и неговање културе рада.
- Уважавање плурализма вредности и изградња сопственог система вредности, заснованог на начелима различитости и добробити за све.
- Развијање радозналости и отворености за културу, као и развијање толеранције.
- Поштовање права ученика, људских и грађанских права и основних слобода.
- Развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорности.
- Развијање способности и интересовања ученика у различитим људским делатностима.
- Изграђивање стваралачког односа према раду, материјалним и духовним добрима.
- Оспособљавање за активно укључивање младих у друштвени живот.
- Изграђивање правилног односа према учењу, раду, производима људског рада, формирању радних навика и љубави према будућем занимању.
- Развијање свести код ученика о сопственом положају у образовању, као субјекта који може да утиче на услове и резултате рада.
- Васпитање за друштвену активност, за учешће у развоју демократског друштва.
- Развијање толеранције, узајамности и општељудске солидарности.
- Подстицање и развијање самоиницијативе, самосталности, стваралаштва, интелектуалне радозналости и истраживачке склоности ка новим сазнањима у науци, техници, култури, уметности, спорту и друштвеном животу.
- Оспособљавање ученика за укључивање у рад, рационалну организацију, програмирање и планирање рада и слободног времена.
- Развијање љубави према човеку и осећања поштовања људске личности, неговања другарских односа са вршњацима.

- Развијање племенитих осећања, пажње и бриге за младе, старе и немоћне особе.
- Развијање хуманих односа међу половима и изграђивање одговорности за улогу будућих родитеља, развијање и чување здравља емоционалне стабилности и издржљивости.
- Неговање навика културног понашања и опхођења у складу са нормама нашег друштва и цивилизованог света, развијање културних потреба и навика, као и заштита културних добара.
- Развој стваралачких способности и креативности.
- Развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење језичког личног изражавања и информационо-комуникационих технологија.
- Развој свести о значају одрживог развоја, заштите очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња.
- Перманентно усавршавање учесника наставног процеса и унапређивање програма, организације, методе и опреме.

ОПШТИ ЦИЉЕВИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Образовање и васпитање развија знања, вештине, ставове и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, уз поштовање других особа, њиховог идентитета, потреба и интереса и активно и одговорно учествује у економском, друштвеном и културном животу и доприноси демократском, економском и културном развоју друштва.

Образовање и васпитање се остварује са циљем да сваком ученику омогући:

- развој свих аспеката личности, у складу са развојним потребама, потенцијалима и интересовањима;
- да упозна себе и да самостално, промишљено и одговорно доноси одлуке које се тичу сопственог развоја и будућег живота, и промишљено и одговорно учествује у доношењу одлука друштвених група и заједнице којој припада;
- познавање и разумевање природног и друштвеног окружења, њихове међусобне повезаности и сопственог места у њима;
- развој осећања припадности социјалним групама и друштву као целини, као и осећање припадности ширем европском простору;
- образовање и васпитање се остварује са циљем да сваког ученика оспособи за:
- континуирано образовање, у складу са властитим потребама, интересима, потенцијалима и интересовањима;
- успешно суочавање са изазовима савременог света и живота и изазовима будућности;
- избор и стицање професије, у складу са способностима, интересовањима и економским окружењем, осигурање запослења и остваривање сопствених прихода;
- изградњу и усвајање вредносних ставова;
- активно учешће у очувању и неговању сопствене традиције и културе, као и традиције и културе других;

- заштиту сопствених потреба и интереса, развој и очување сопствене аутономије и интегритета, уз поштовање аутономије и интегритета других особа;
- уважавање, сарадњу и солидарност са припадницима различитих социјалних, етничких и културних група и активно учешће у развоју и очувању друштвене кохезије;
- физички активан и здрав начин живота и креативно коришћење слободног времена;
- активно учешће у заштити и очувању природе и природних ресурса.

Општи исходи образовања и васпитања

Након завршетка стручног средњег образовања и васпитања у нашој Школи, ученик ће:

- бити способан да ефикасно комуницира на матерњем језику, српском језику, и бар на једном страном језику – енглеском или немачком;
- поседовати математичку писменост;
- бити способан да уочава, анализира и решава проблеме;
- бити способан да поставља реалне и остварљиве циљеве и плански и одговорно ради на њиховој реализацији;
- бити способан да учествује у тимском раду;
- бити информатички писмен и способан да информационе технологије користи на сврсисходан, ефикасан и одговоран начин;
- поседовати систем основних знања о природном и друштвеном окружењу и свом месту у њима;
- познавати своје способности и особине, поштовати себе и бити способан да управља сопственим развојем и животом;
- поседовати личну аутономију и интегритет;
- поседовати осећање социјалне припадности и привржености сопственој породици, нацији и култури, познавати традицију и учествовати у њеном очувању;
- познавати и поштовати идентитет, културу и традицију других социјалних група и заједница и бити способан и заинтересован да комуницира и сарађује са њиховим припадницима;
- бити одговоран према сопственом здрављу и његовом унапређивању и способан за самостално и организовано бављење физичком активношћу;
- бити одговоран према очувању и унапређивању квалитета животне средине;
- уважавати и поштовати друге особе;
- бити психофизички припремљен за живот и рад.

При одређивању образовно-васпитних циљева наставни кадар наше школе полази од онога што знају о ученицима из свог одељења, трудећи се да прикупе што више података о њиховим развојним могућностима, потребама и интересовањима. Осим општих и посебних циљева, који важе за већину ученика, одређују се и специфични циљеви за поједине ученике или мању групу ученика. Тако се постиже индивидуализација у раду - кроз индивидуално прилагођене циљеве и очекивања од ученика, разноврсну понуду облика рада, средстава рада, дидактичког материјала, као и применом разноврсних метода и приступа којима се уважава различитост темперамента, стил и брзина учења, као и доминантан начин комуникације ученика.

Садржаји од којих се полази у програмирању се највише односе на човека и његов однос према себи, друштву и природи, обухватајући све фундаменталне научне дисциплине и уважавајући особене начине комуницирања и репрезентовања стварности.

Осим садржаја за које сами ученици испоље интересовања, наставници наше Школе посебно бирају оне, које сматрају развојно корисним и подстицајним за њихов развој. Труде се да их представе на привлачан начин како би ученици били мотивисани да се баве њима кроз активности које их подстичу да самостално откривају, размишљају, закључују, упоређују, стварају, представљају, комбинују, проверавају, конструишу, креирају и увиђају.

НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ И ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ОСТВАРУЈЕ ПРОГРАМ

Школским програмом ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“ обухваћени су програми образовања за редовне ученике.

У оквиру подручја рада Машинство и обрада метала, Школски програм обухвата следеће образовне профиле:

- Машински техничар за компјутерско конструисање у четворогодишњем трајању, на мађарском језику
- Механичар моторних возила у трогодишњем трајању, на мађарском језику
- Инсталатер водовода, грејања и клима уређаја у трогодишњем трајању, на мађарском језику

У оквиру подручја рада Пољопривреда, производња и прерада хране, Школски програм обухвата следеће образовне профиле:

- Пољопривредни техничар у четворогодишњем трајању, на мађарском језику
- Цвећар - вртлар у трогодишњем трајању, на мађарском језику

Образовне области су сродни домени знања, који осигуравају интегрисан образовни и васпитни програм са циљем да се:

- садржаји, процеси и активности ускладе са узрасним, развојним и сазнајним карактеристикама, могућностима и потребама ученика;
- омогући повезивање знања, развој формативних, генеративних и трансферних знања и поступност у изградњи система појмова;
- настава остварује тематским и проблемским приступом.

Образовно - васпитни рад у Установи се остварује искључиво на мађарском језику. Уважавајући карактеристике локалне средине, у којој постоје породице које негују два и три језика, а подржавајући породични модел усвајања језика у вишејезичном окружењу, Школа развија програме рада, који подразумевају заступљеност више различитих језика.

Осим развоја матерњег језика у Установи су заступљени и програми за развој комуникативних способности на српском као нематерњем језику, као и програми за развој комуникативних способности на страном језику - енглеском и немачком.

Наш наставнички кадар, који реализује програме за развој комуникативних способности на нематерњем, односно страном језику, имају за то одговарајућу квалификацију и знање стечено у току континуираног стручног усавшавања.

ОБАВЕЗНИ, ИЗБОРНИ И ФАКУЛТАТИВНИ ПРЕДМЕТИ И МОДУЛИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА

Школски програм садржи обавезни, изборни и факултативни део. Наша школа годишњим програмом рада утврђује обавезе наставника и стручних сарадника у оквиру 40-часовне радне недеље. Педагошка норма обухвата све облике образовно-васпитног рада – обавезне, изборне и факултативне, и то:

- теоријску наставу, практичну наставу и вежбе;
- допунски, припремни и додатни рад, праксу и практичан рад када су одређени наставним планом и програмом;
- друштвено-корисни рад ако се у току школске године укаже потреба за њим;
- рад у секцијама;
- час одељењског старешинства и
- друге факултативне облике образовно-васпитног рада са ученицима.

Наставни план обухвата изборне предмете по нивоима и врстама образовања од којих ученик обавезно бира један или више предмета према својим склоностима. Један од обавезних изборних предмета је верска настава или грађанско васпитање. Ученик који се определио за један од два изборна предмета, верску наставу или грађанско васпитање, изборни предмет може да мења у току циклуса школовања, односно до краја стицања средњег образовања и васпитања.

Наставници, односно стручни сарадници обављају и припремни образовно-васпитни рад, активности везане за стално стручно усавршавање и унапређење образовно-васпитног процеса, послове електронске евиденције и педагошке документације, сарадњу са родитељима кроз индивидуалне и групне разговоре, остваривање културне делатности наше Школе, остваривање стручно-педагошких активности школе, учествовање у раду стручних органа, друштава, удружења и других активности Школе.

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ОБАВЕЗНИХ, ИЗБОРНИХ И ФАКУЛТАТИВНИХ ПРЕДМЕТА ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА

Школа има одељења на следећим акредитованим подручјима рада:

Машинство и обрада метала	Пољопривреда, производња и прерада хране
<ul style="list-style-type: none"> • Машински техничар за компјутерско конструкисање • Механичар моторних возила • Инсталатер водовода, грејања и клима уређаја	<ul style="list-style-type: none"> • Пољопривредни техничар • Цвећар - вртлар

МАШИНСТВО И ОБРАДА МЕТАЛА

Машински техничар за компјутерско конструисање

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ	Машински техничар за компјутерско конструисање	
ПОДРУЧЈЕ РАДА	Машинство и обрада метала	
ЈЕЗИК НАСТАВЕ	Мађарски језик	
ГОДИНА ТРАЈАЊА	4	
РАЗРЕД	I - 1	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	О	111
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 12/2021	О	74
Страни језик по Просветном гласнику број 7/2023	О	74
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 14/2023	О	74
Математика по Просветном гласнику број 7/2023	О	111
Рачунарство и информатика по Просветном гласнику број 7/2023	О	74

Хемија по Просветном гласнику број 7/2023	О	74
Ликовна култура по Просветном гласнику број 7/2023	О	37
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	37
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2013	И	37
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 12/2021	ОБАВЕЗНИ - О ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Екологија и заштита животне средине	О	74
Техничко цртање са нацртном геометријом	О	148
Машински материјали	О	74
Механика	О	74
Техничка физика	О	111
Технологија обраде	О	74

РАЗРЕД	II - 1	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ

Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	О	111
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 13/2018	О	74
Страни језик по Просветном гласнику број 7/2023	О	74
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	О	74
Математика по Просветном гласнику број 7/2023	О	111
Историја по Просветном гласнику број 7/2023	О	74
Географија по Просветном Гласнику број 7/2023	О	74
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	37
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	37
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 12/2021	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Технологија обраде	О	74
Механика са механизмима	О	111
Отпорност материјала	О	74
Машински елементи	О	111

Компјутерска графика	О	111
Практична настава	О	148

РАЗРЕД	III - 1	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 6/1990 и 13/2018 (14/2023*)	О	105
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 13/2018	О	70
Страни језик по Просветном гласнику број 12/2021 (7/2023**)	О	70
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 12/2021 (7/2023**)	О	70
Математика по Просветном гласнику број 12/2021 (7/2023**)	О	105
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 12/2021 (7/2023**)	И	37
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	37
Изборни програми према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 12/2021 :	И	70

Музичка култура Биологија

Изабрана поглавља математике - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања

Историја (одабране теме) - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања

Физика

Логика са етиком

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 12/2021	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Машински елементи	О	105
Моделирање машинских елемената и конструкција	О	165
Технолошки поступци	О	70
Технологија механичких спојева	О	105
Практична настава	О	210
Предузетништво	О	70
Изборни програми према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 12/2021 :	И	70
<p>- Адитивне технологије</p> <p>- Управљање системом квалитета - школа је у могућности, да се настава одржи, може да се бира два пута у току четригодишњег образовања</p> <p>- Мехатроника - школа је у могућности, да се настава одржи, може да се бира два пута у току четригодишњег образовања</p>		
РАЗРЕД	IV - 1	

ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 6/1990 и 13/2018 (14/2023**)	О	96
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 13/2018	О	64
Страни језик по Просветном гласнику број 12/2021 (7/2023**)	О	64
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 12/2021 (7/2023**)	О	64
Математика по Просветном гласнику број 12/2021 (7/2023**)	О	160
Социологија са правима грађана по Просветном гласнику број 12/2021 (7/2023**)	О	64
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 12/2021 (7/2023**)	И	32
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	32
Изборни програми према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 12/2021:	И	64
Музичка култура Биологија Изабрана поглавља математике - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања Историја (одабране теме) - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања Физика Логика са етиком		

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 12/2021	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Моделирање машинских елемената и конструкција	О	156

Технологија механичких спојева	О	96
Конструисање	О	160
Практична настава	О	192
Изборни програми према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 12/2021:	И	64
<p>- Адитивне технологије</p> <p>- Управљање системом квалитета - школа је у могућности, да се настава одржи, може да се бира једанпут току четригодишњег образовања</p> <p>- Мехатроника - школа је у могућности, да се настава одржи, може да се бира једанпут у току четригодишњег образовања</p>		

* Просветни гласник број 14/2023 примењује се почев од 2023/2024 школске године код предмета мађарског језика и књижевности.

**Просветни гласник број 7/2023 примењује се почев од 2023/2024 школске године код општеобразовних предмета.

НАПОМЕНА: континуирано праћење промена у Службеним гласницима

Изборни предмети се реализују на основу предлога стручног актива и по избору ученика.

Изборни наставни предмет	Програмски садржај	Активности којима се остварује	Разред и одељење
Изабрана поглавља математике	Полиноми Ирационалне једначине и неједначине Тригонометрија	Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу. Место реализације: Реализује се у учионици или кабинету за	III-1

	Конусни пресеци	математику Препоруке за реализацију наставе: Примењивати разноврсне облике и методе рада Оцењивање: активност ученика на часу усмена провера писмена провера тестови знања	
Историја (одабране теме)	Село и град некад и сад Култура одевања и исхране некад и сад Војска, оружје и рат некад и сад Новац и банке кроз историју Верски живот и обичаји кроз историју Образовање и васпитање кроз историју Комуникације, путовања и туризам некад и сад Друштвени породични живот кроз историју Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју Брига о телу и здрављу кроз историју Грбови и заставе некад и сад Спорт некад и сад	Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу. Место реализације: Реализује се у учионици или у одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе: Задатак наставника је да на почетку школске године од дванаест понуђених наставних тема, ученицима предложи шесз, од којих ће они, као група, у складу са својим склоностима, изабрати четири Оцењивање: Праћење остварености исхода, тестови знања.	III-1 или IV-1
Изабрана поглавља математике	Експоненцијалне и логаритамске једначине и неједначине Комбинаторика Вероватноћа и статистика Диференцијалне једначине	Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу. Место реализације: Реализује се у учионици или кабинету за математику Оцењивање: Активност ученика на часу усмена провера писмена провера тестови знања	IV-1
Управљање системом квалитета	Концепт управљања квалитетом Међународни стандарди ISO9000	Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу. Место реализације: Реализује се у учионици или кабинету за групу	III-1 или IV-1

	<p>Концепт и модели управљања тоталним квалитетом (TQM)</p> <p>Алати за утврђивање квалитета</p> <p>Менаџмент технике које утичу на квалитет</p> <p>Систем квалитета у образовању</p> <p>Стратегија одрживог развоја и управљања отпадом</p> <p>Програм заштите потрошача</p>	<p>машинских предмета</p> <p>Оцењивање: Активност ученика Ичасу усмена провера писмена провера тестови знања</p>	
Мехатроника	<p>Конструкција, карактеристике и намена мерних претварача</p> <p>Принцип рада мерних претварача</p> <p>Провера и подешавање параметара мерних претварача</p> <p>Блок шеме система аутоматског управљања и улога појединих елемената</p> <p>Аналогно и дигитално управљање</p> <p>Тест функције и одзив система</p> <p>ПИД управљање Релеји контролери</p> <p>Основни појмови fuzzy логици</p> <p>Сервосистеми</p> <p>Регулација процесних величина: притиска, итд.</p>	<p>Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу.</p> <p>Место реализације: Реализује се у учионици или кабинету за групу машинских предмета</p> <p>Оцењивање: Активност ученика Ичасу усмена провера писмена провера тестови знања</p>	III-1 или IV-1

ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ КВАЛИФИКАЦИЈЕ	
КЛАСНОКС/ ISCED-F2013	0715 Me
Ниво НОКС-а	4
Ниво ЕОК-а	4
Врста квалификације	Стручна
Обим квалификације	4 године
Предуслов за стицање квалификације	Ниво 1 НОКС-а – основно образовање и васпитање, основно образовање одраслих, основно балетско образовање и васпитање и основно музичко образовање и васпитање
Облици учења	Формално образовање
Врста јавне исправе	Диплома; Уверење о положеним испитима у оквиру савладаног програма за образовни профил;
РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ И НАСТАВАК ОБРАЗОВАЊА	
Проходност у систему квалификација	Ниво 5 НОКС-а Ниво 6 НОКС-а (подниво 6.1., подниво 6.2.) Ниво 7 НОКС-а (подниво 7.1.)

Занимање	3115.01 Машински техничар 3115.10 Техничар конструисања машинских елемената 3115.11 Техничар конструисања металних конструкција 3115.12 Техничар конструктор металних производа широке потрошње
Стандард занимања	---

ПО СТЕЧЕНОЈ КВАЛИФИКАЦИЈИ, ЛИЦЕ ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:

ЗНАЊА	<ul style="list-style-type: none"> • Наведе основне стандарде и нормативе који се користе у конструисању; • Опише основне машинске елементе, њихове карактеристике, примену и функцију појединачно и у склопу; • Идентификује основна напрезања и оптерећења и утврђује услове рада и параметре потребне за прорачун оптерећења и напона; • Објасни својства техничких материјала и њихову примену; • Наведе системе за управљање базама података; • Објасни појам рачунарски интегрисаног технолошког система имајући у виду везе појединих сегмената система у процесу конструисања; • Објасни начин ажурирања техничко-технолошке документације применом одговарајуће софтверско-хардверске подршке; • Опише начине архивирања и управљања подацима и документима и објасни појам базе података и њихову намену; • Објасни процес интеграције архивираних података и формирања виртуелног (3D) модела елемената, делова и склопова; • Објасни значај и улогу дигиталног 3D CAD модела као централног носиоца геометријских, техничко-технолошких и осталих информација о машинском склопу/делу унутар интегрисаног технолошког
-------	---

	<p>система;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дефинише елементе и фазе унутар система за управљање животним циклусом производа; • Препозна CAD/CAM програм; • Наведете основне парадигме формирања 3D CAD модела; • Објасни принципе параметарског дефинисања модела машинских делова и склопова; • Опише програмске алате за моделирање,оступак моделирања и команде за формирање склопа; • Опише функцију машинских елемената појединачно и у склопу; • Објасни припрему и подешавања параметара одговарајућих формата потребних за израду техничког цртежа; • Објасни промене ентитета машинских делова у оквиру техничких цртежа који узрокују промене одговарајућих ентитета у технолошкој документацији;
ИСХОДИ УЧЕЊА	

Општи опис
квалификац
ије

- Машински техничар за компјутерско конструисање израђује базу података потребних стандарда и норматива за дефинисану област пројектовања и базу података основних машинских елемената и толеранција; моделира машинске елементе и конструкције у 3D програму (CAD/CAM) при чему дефинише поступке и алате, бира оптимално решење за моделирање и дефинише полазне команде и параметре.
- Обучен је за израду техничких цртежа и делова техничке документације, прорачун машинских елемената и склопова применом одговарајућих рачунарских програма, за планирање редоследа монтаже машинских делова у подсклопове и склопове, као и за проверу функционалности склопљених машинских делова симулацијом.
- Вешто комуницира у различитим контекстима и делотворно на једном страном језику, активно доприноси неговању културе изражавања; продуктивно примењује математичке моделе, техничка и технолошка знања и информационо-комуникационе технологије (ИКТ) у решавању проблема; ефикасно учи, усавршава се и развија своју каријеру; активно учествује у иницирању и реализацији пројеката који доприносе добробити заједнице и одрживом развоју.
- Активно доприноси неговању толеранције, људских права и културне традиције и баштине у оквиру организације и у различитим социјалним контекстима; одговоран је према сопственом здрављу и спреман да се укључи у активности усмерене ка очувању окружења у којем живи и ради.
- Ниво општих и стручних знања, вештина, способности и ставова у оквиру стечених компетенција, машинском техничару за компјутерско конструисање омогућава запошљавање и наставак школовања.

<p>Компетенције</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Управљање подацима у процесу конструисања помоћу одговарајућег програма; • Моделирање машинских елемената и конструкција у 3D програму (CAD/CAM); • Разрађивање технолошке документације; • 3D моделирање процеса монтаже и генерисање потребне документације за монтажу коришћењем софтвера; • Кључне компетенције.
<p>Знања</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Објасни израду модела применом 3D штампе; • Опише поступке и сврху креирања дигиталних садржаја унутар дигитализованог технолошког система; • Објасни појам технологичност конструкције и промене настале прилагођавањем конструкције машинских делова технолошким процесу њихове машинске обраде на основу захтева пројектанта; • Објасни место и значај технолошке документације унутар система за управљање животним циклусом производа; • Објасни значај пројектовања технолошког процеса монтаже и наведе потребну пратећу технолошку документацију за реализацију процеса монтаже; • Објасни примену рачунара при стварању виртуелног модела технолошког процеса монтаже и сервисирања производа; • Објасни алгоритам технолошког процеса монтаже.

Вештине

- Израђује базу података потребних стандарда и норматива за дефинисану област пројектовања;
- Припрема базу података основних машинских елемената и толеранције;
- Планира активности и организује рад радне групе у складу са техничко-технолошком документацијом;
- Димензионише машинске елементе на основу оптерећења, дозвољеног напона и деформација;
- Примењује стандардне елементе при конструисању;
- Ажурира техничко-технолошку документацију применом одговарајуће софтверско-хардверске подршке;
- Прорачунава машинске елементе и склопове применом одговарајућих рачунарских програма и интегрише резултате прорачуна у дигитални 3D CAD модел;
- Прорачунава машинске елементе са аспекта поузданости и одређује њихов радни век;
- Анализира геометријске карактеристике машинског дела;
- Дефинише поступак и алате за моделирање применом CAD/CAM система;
- Бира оптимално решење за моделирање датог машинског дела;
- Дефинише полазне команде и параметре;
- Израђује моделе једноставнијих и сложених машинских делова на основу прорачуна/скице, као и моделе једноставних машинских делова према узорку;
- Реконструише једноставне конструкције према налогу;
- Користи команде за формирање и основну проверу функционалности склопа;
- Израђује техничке цртеже са потребним погледима и пресецима и попуњава технички цртеж машинског дела (табела, квалитет обраде, толеранције дужинских мера, облика и положаја, размера, коте...);
- Примењује стручну терминологију у техничкој комуникацији;
- Одлаже, чува и прати измене у техничко-технолошкој документацији (евидентирање и управљање верзијама);
- Врши проверу ергономских карактеристика производа путем симулације унутар CAD/CAM система;
- Врши оптимизацију облика машинских делова намењених изради технологијом 3D штампе;
- Штампа 3D модел користећи програм за штампање 3D модела:

<p>Способност и ставови</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Самостално, одговорно и прецизно обавља послове у складу са техничко-технолошким процедурама и стандардима квалитета конструисања у машинству; • Испољава способности орјентације у тродимензионалном простору; • Организује сопствени рад и/или рад групе и одговоран је за избор поступака и средстава за сопствени рад и/или рад других; • Ефикасно планира и организује време и активности поштујући рокове; • Испољава позитиван однос према значају спровођења прописа и важећих стандарда у раду, као и према професионалним нормама и вредностима; • Испољава позитиван однос према функционалности и техничкој исправности уређаја и алата које користи при обављању посла; • Прилагођава се на промене у радном процесу; • Уочава проблеме и учествује у њиховом решавању и у оквиру нестандартних послова; • Промовише вредности сарадње у професионалном и животном окружењу и доприноси култури уважавања и сарадње; • Испољава одговоран однос према здрављу и заштити околине и спреман је да се на том пољу ангажује; • Иницира учење, активно и одговорно учествује у целоживотном учењу; • ○ Промовише принцип ефикасног коришћења енергије и одрживог развоја.
<p>Начин провере оствареност и исхода учења</p>	<p>Праћење развоја и напредовања ученика у достизању исхода и стандарда постигнућа, као и напредовање у развијању компетенција обавља се формативним и сумативним оцењивањем.</p> <p>Оцењивање је описно и бројчано.</p> <p>Бројчане оцене ученика су:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Одличан (5), - Врло добар (4), - Добар (3), - Довољан (2) и - Недовољан (1). <p>Оцена недовољан (1) није прелазна оцена.</p> <p>Оцењивање се остварује применом различитих метода и техника (пројектни, радни задаци и сл.).</p> <p>Сумативно се оцењује на полугодишту, на крају школске године и на стручној матури.</p>
ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА КВАЛИФИКАЦИЈЕ	
Квалификација реализатора програма	<p>Одговарајуће образовање:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нивоа 5 НОКС-а, - Нивоа 6 НОКС-а (подниво 6.1, подниво 6.2) и - Нивоа 7 НОКС-а (подниво 7.1), <p>у складу са чл.140-142 Закона о основама система образовања и васпитања.</p>
Организација надлежна за издавање јавне исправе	Средње стручне школе

“Службени гласник РС - Просветни гласник”, бр. 19/2020

Механичар моторних возила

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ	Механичар моторних возила	
ПОДРУЧЈЕ РАДА	Машинство и обрада метала	
ЈЕЗИК НАСТАВЕ	Мађарски језик	
ГОДИНА ТРАЈАЊА	3	
РАЗРЕД	I - 3	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	О	105
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 5/2017 и 13/2018	О	70
Страни језик по Просветном гласнику број 7/2023	О	70
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 14/2023	О	70
Математика по Просветном гласнику број 7/2023	О	70
Рачунарство и информатика по Просветном гласнику број 7/2023	О	70
Географија по Просветном гласнику број 7/2023	О	35
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	35
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	35

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 12/2021	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Техничко цртање	О	105
Машински материјали	О	70
Техничка механика	О	70
Основе мотора са унутрашњим сагоревањем	О	105
Основна аутомеханичарска пракса	О	210+60
РАЗРЕД	II - 3	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	О	70
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 5/2017 и 13/2018	О	70
Страни језик по Просветном гласнику број 7/2023	О	70
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	О	70
Математика по Просветном гласнику број 7/2023	О	70
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	35
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	35

Изборни предмети према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 5/2017 :	И	35
<p>Страни језик 2</p> <p>Изабрани спорт - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p> <p>Историја (одабране теме)</p> <p>Индустријска географија</p> <p>Ликовна култура</p> <p>Музичка култура</p> <p>Биологија - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p>		
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 12/2021	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Машински елементи	О	105
Техничка физика	О	70
Мотори са унутрашњим сагоревањем	О	105
Одржавање мотора са унутрашњим сагоревањем	О	420+60
Изборни програми према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 12/2021 :	И	35
<p>Електрични и електронски системи на возилима - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p> <p>Нове технологије у аутомобилској индустрији- школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p>		
РАЗРЕД	III - 3	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ

Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 6/1990 и 13/2018 (14/2023*)	О	62
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 5/2017 и 13/2018	О	62
Страни језик по Просветном гласнику број 5/2017 (7/2023**)	О	31
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 5/2017 (7/2023**)	О	62
Математика по Просветном гласнику број 5/2017 (7/2023**)	О	31
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 5/2017 (7/2023**)	И	31
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	31
Изборни предмети према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 5/2017 :	И	31
Страни језик 2 Изабрани спорт Историја (одабране теме) - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања Изабрана поглавља математике - школа је у могућности, да се настава одржи. Индустијска географија Ликовна култура Музичка култура		
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 12/2021	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Моторна возила	О	93
Одржавање моторних возила	О	558+90
Предузетништво	О	70

Изборни програми према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 12/2021 :	И	31
<p>Електрични и електронски системи на возилима - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p> <p>Нове технологије у аутомобилској индустрији - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p>		

* Просветни гласник број 14/2023 примењује се почев од 2023/2024 школске године код предмета мађарског језика и књижевности.

**Просветни гласник број 7/2023 примењује се почев од 2023/2024 школске године код општеобразовних предмета.

Изборни предмети се реализују на основу предлога стручног актива и по избору ученика.

Изборни наставни предмет	Програмски садржај	Активности којима се остварује	Разред и одељење
Електрични и електронски системи на возилима	Системи паљења Електронски системи управљања радом ото мотора електронски системи управљања радом дизел мотора Системи стабилности, сигурности и комфора на возилима	<p>Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу.</p> <p>Место реализације: Реализује се у специјализованој учионици при чему се одељење не дели на групе</p> <p>Препоруке за реализацију наставе: Коришћење методе демонстрације, текстуално-илустративне методе и лабораторијске методе.</p> <p>Оцењивање: Формативно и сумативно</p>	II-3 или III-3
Нове технологије у аутомобилској индустрији	Нове технологије из електричних инсталација Нове технологије из области хемијских извора струје моторних возила Нове технологије из области контроле рада бензинских и дизел	<p>Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу.</p> <p>Место реализације: Реализује се у специјализованој учионици при чему се одељење не дели на групе</p> <p>Препоруке за</p>	II-3 или III-3

	<p>мотора</p>	<p>реализацију наставе: Коришћење методе демонстрације, текстуално-илустративне методе и лабораторијске методе. Оцењивање: Формативно и сумативно</p>	
<p>Изабрани спорт</p>	<p>Атлетика Гимнастика Ритмичка гимнастика Рукомет Кошарка Одбојка Мали фудбал Плес</p>	<p>Облици наставе: Диференцирани облици рада у складу са знањима и способностима ученика. Место реализације: Реализује се у оквиру редовне наставе Препоруке за реализацију наставе: Од понуђених најмање два индивидуалних и два колективних спорта бирају једну Оцењивање: у складу са обимом и квалитетом оног научног садржаја који је за ученике одређен (програм за почетнике и програм за напредније)</p>	<p>II-3</p>
<p>Биологија</p>	<p>Биологија ћелије Основи физиологије човека Биологија развића човека Полно и репродуктивно здравље</p>	<p>Облици наставе: Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада. Место реализације: Кабинет за биологију, биолошка радионица, универзална учионица и адекватни објекти изван школског комплекса Препоруке за реализацију наставе: Примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких/еколошких наставних</p>	<p>II-3</p>

		екскурзија Оцењивање: путем усмене и писмене провере знања, тестирања, практичних радова (презентација и пројекат)	
Историја одабране теме	Село и град некад и сад Култура одевања и исхране некад и сад Војска, оружје и рат некад и сад Новац и банке кроз историју Верски живот и обичаји кроз историју Образовање и васпитање кроз историју Комуникације, путовања и туризам некад и сад Друштвени породични живот кроз историју Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју Брига о телу и здрављу кроз историју Грбови и заставе некад и сад Спорт некад и сад	Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу. Место реализације: Реализује се у учионици или у одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе: Од шест одабраних тема ученици бирају четири Оцењивање: Праћење остварености исхода, тестови знања.	III-3
Изабрана поглавља математике	Системи једначина и детерминанте Комбинаторика Вероватноћа и статистика	Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу. Место реализације: Реализује се у учионици или кабинету за математику Оцењивање: усмена провера писмена провера тестови знања	III-3

НАПОМЕНА: континуирано праћење промена у Службеним гласницима

Стандарди квалификације „механичар моторних возила“

„Сл. гласник – Просветни гл.“ бр. 04/2017

ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ КВАЛИФИКАЦИЈЕ	
Назив квалификације:	Механичар моторних возила
Сектор – подручје рада:	Машинство и обрада метала
Ниво квалификације:	III
Начин стицања квалификације:	Квалификација се стиче након успешно завршеног процеса образовања у средњој стручној школи
Начин провере:	Достигнутост исхода програма средњег стручног образовања се проверава на завршном испиту који спроводи средња школа
СТАНДАРД СТРУЧНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА	
Опис рада	
ДУЖНОСТИ – СТРУЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ЗАДАЦИ – ЈЕДИНИЦЕ КОМПЕТЕНЦИЈА
Организовање рада и примена мера безбедности и здравља на раду	<ul style="list-style-type: none"> • Одржавање исправности средстава за рад и уредност радног места • Размењивање информација са надређенима, клијентима и колегама • Припремање и контрола материјала и резервних делова према налогу • Припремање алата и опреме за рад на радном месту • Коришћење личне заштитне опреме • Одлагање отпадног материјала и делова за репаратуру или рециклажу на прописан начин

Сервисирање возила	<ul style="list-style-type: none"> • Преузимање и разматрање радног налога са документацијом • Преглед функционисања и утврђивање неисправности система возила: мотор, трансмисија, управљачки систем, кочиони систем, систем ослањања, сигурносно-безбедносни систем и њихови подсклопови • Отклањање узрока неисправности и уочених недостатака • Контрола исправности извршених радова и завршна подешавања • Подешавање и контрола конвергенције точкова • Сервисирање према сервисној листи производа • Попуњавање документације о извршеним радовима
Поправка главних склопова возила и њихових подсклопова	<ul style="list-style-type: none"> • Пријем задатака са документацијом • Демонтажа, отклањање узрока неисправности и монтажа главних склопова возила: погонски систем (мотор, трансмисија), управљачки систем, кочиони систем, систем ослањања, сигурносно-безбедносни систем и њихови подсклопови • Учествовање у захтевнијим поправкама мотора и трансмисије возила под надзором уз упућивање на извршавање појединих послова • Уградња поправљених или нових елемената и подсклопова • Подешавање рада мотора и осталих уређаја возила у завршној монтажи • Попуњавање евиденције о извршеним радовима и предаја возила у даљи поступак
<p>Екстремни услови под којима се обавља посао са стеченом квалификацијом:</p> <ul style="list-style-type: none"> • скучен простор за рад • повишени ниво буке и вибрације • светлосно зрачење 	

Изложеност ризицима при обављању посла са стеченом квалификацијом:

- ризик од механичких повреда
- ризик од пожара
- ризик од струјног удара
- ризик од светлосног зрачења

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

Циљеви стручног образовања

Циљ стручног образовања за квалификацију МЕХАНИЧАР МОТОРНИХ ВОЗИЛА је оспособљавање лица за сервисирање возила и поправку главних склопова возила и њихових подсклопова.

Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потребе континуираног образовања, стручног усавршавања, развој каријере, унапређивања запошљивости, усмерава да лица буду оспособљавана за:

- примену теоријских знања у практичном контексту;
- преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- благовремено реаговање на промене у радној средини;
- препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу;
- примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- примену мера заштите животне средине у процесу рада;
- употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу.

ИСХОДИ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:

Стручне компетенције

- Организује рад и примењује мере безбедности и здравља на раду;
- Сервисира возила.

Знања

- опише радно место и начин одржавања
- наведе и опише средства за рад
- опише процедуру преузимања возила
- опише резервне делове возила и материјал према налогу
- објасни мере безбедности и здравља на раду
- опише процедуру одлагања отпадног материјала
- опише садржај техничко-технолошке документације
- идентификује технолошки поступак за одређени радни задатак
- дефинише функционисање склопова и њихових подсклопова
- наведе и објасни видове неисправности склопова и подсклопова
- опише узроке неисправности и поступке отклањања
- опише начин контроле извршених радова и завршних подешавања
- опише сервисирање возила према сервисној листи произвођача
- опише садржај документације о извршеним радовима
- поправља главне склопове возила и њихове подсклопове
- опише техничко-технолошку документацију
- идентификује технолошки поступак за одређени радни задатак
- опише демонтажу и монтажу главних склопова возила
- наведе и опише стандардне ознаке машинских делова за замену и потребног материјала
- опише специфичност виталних склопова и подсклопова моторног возила
- опише завршно подешавање мотора и уређаја
- опише садржај документације о извршеним радовима

Вештине

- прими возило према прописаној процедури
- изабере алат и опрему према налогу
- припреми алат, прибор и потребни материјала за сервисирање возила
- предузима мере за сигуран рад у складу са прописима ХТЗ и врши одабир заштитних средстава
- води евиденцију о утрошеном материјалу, деловима и времену
- одлаже отпадни материјал, делове за репаратуру или рециклажу сагласно процедури
- чита техничко-технолошку документацију
- користи алат, прибор и потребан материјал за рад
- изведе поступак сервисирања према техничко-технолошкој документацији (сервисно упутство произвођача)
- користи уређаје за проверу
- исправности склопова и њихових подсклопова (дијагностичке уређаје)
- примењује потребне радње за утврђену неисправност
- изведе контролу извршених радова
- изради документацију о извршеним радовима
- користи уређаје за проверу
- неисправности на моторном возилу (дијагностички уређаји)
- изради листу машинских делова за замену и потребног материјала
- користи алат, прибор и потребан материјал за рад
- изведе захтеване радње према
- техничко-технолошкој документацији
- изврши контролу изведених радова
- изради документацију о извршеним радовима

Способности и ставови	<ul style="list-style-type: none"> • савесно, одговорно, уредно и прецизно обавља поверене послове; • ефикасно планира и организује време; • испољи позитиван однос према значају спровођења прописа и важећих стандарда у машинству и електроници; • испољи позитиван однос према функционалности и техничкој исправности уређаја опреме и алата које користи при обављању посла; • испољи љубазност, комуникативност, предузимљивост, флексибилност у односу према сарадницима; • ради у тиму; • буде прилагодљив на промене у раду; • решава проблеме у раду; • одреди приоритете; • изгради и одржава односе са клијентима; • буде оријентисан према клијентима и чува клијенте; • буде спреман на даље учење и усавршавање; • испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима.
КАДАР ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ НА ОСНОВУ СТАНДАРДА КВАЛИФИКАЦИЈЕ	
Теоријски део програма:	Лица са високим образовањем из области машинства и најмање три године радног искуства у струци.
Практични део програма:	Лица са завршеним трогодишњим образовањем и положеним специјалистичким испитом и петогодишњим радним искуством у струци на пословима аутомеханичара

Инсталатер водовода, грејања и клима уређаја

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ	Инсталатер водовода, грејања и клима уређаја
ПОДРУЧЈЕ РАДА	Машинство и обрада метала
ЈЕЗИК НАСТАВЕ	Мађарски језик

ГОДИНА ТРАЈАЊА	3	
РАЗРЕД	I - 4	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	О	105
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 5/2017 и 13/2018	О	70
Страни језик по Просветном гласнику број 7/2023	О	70
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 14/2023	О	70
Математика по Просветном гласнику број 7/2023	О	70
Рачунарство и информатика по Просветном гласнику број 7/2023	О	70
Историја по Просветном гласнику број 7/2023	О	70
Географија по Просветном гласнику број 7/2023	О	35
Екологија и заштита животне средине по Просветном гласнику број 7/2023	О	35
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	35
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	35
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 8/2022	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Техничко цртање	О	105

Машински материјали	О	70
Техничка механика	О	70
Основе електротехнике и електронике	О	35+35
Практична настава	О	210+60
РАЗРЕД	II - 4	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	О	70
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 5/2017 и 13/2018	О	70
Страни језик по Просветном гласнику број 7/2023	О	70
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	О	70
Математика по Просветном гласнику број 7/2023	О	70
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	35
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	35
Изборни предмети према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 8/2022:	И	35
Страни језик 2 Изабрани спорт - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања Историја (одабране теме) Индустријска географија Ликовна култура - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања		

Музичка култура		
Биологија		
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 8/2022	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Машински елементи	О	70
Техничка физика	О	70
Технологија обраде	О	70
Цевне инсталације и санитарни уређаји	О	105
Практична настава	О	420+60
Изборни програми према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 8/2022:	И	35
<p>Алтернативни избори енергије - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p> <p>Енергетска ефикасност - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p>		
РАЗРЕД	III - 4	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	О	62
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 5/2017 и 13/2018	О	62
Страни језик по Просветном гласнику број 7/2023	О	31
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	О	62
Математика по Просветном гласнику број 7/2023	О	31
Социјологија са правима грађана по Просветном гласнику број 7/2023	О	31

Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	31
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	31
Изборни предмети према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 8/2022:	И	31
<p>Страни језик 2</p> <p>Изабрани спорт - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p> <p>Историја (одабране теме)</p> <p>Изабрана поглавља математике</p> <p>Индустријска географија</p> <p>Ликовна култура</p> <p>Музичка култура- школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p>		
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 8/2022	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Грејање и клима уређаји	О	62
Предузетништво	О	70
Практична настава	О	558+90
Изборни програми према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 12/2021 :	И	31
<p>Алтернативни избори енергије - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p> <p>Енергетска ефикасност -- школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p>		

Изборни предмети се реализују на основу предлога стручног актива и по избору ученика.

Изборни наставни предмет	Програмски садржај	Активности којима се остварује	Разред и одељење
Изабрани спорт	Атлетика Гимнастика	<u>Облици наставе:</u> Диференцирани	II-4 или III-4

	<p>Ритмичка гимнастика Рукомет Кошарка Одбојка Мали фудбал Плес</p>	<p>облици рада у складу са знањима и способностима ученика. Место реализације: Реализује се у оквиру редовне наставе. Садржаји програма могу се реализовати у објектима школе, на одговарајућим вежбаљима-објектима ван школе под условом да се налазе у близини школе или да је за ученике организован наменски превоз (спортска хала, базен, отворени базени, клизалиште, скијалиште,..) Препоруке за реализацију наставе: Ученицима треба понудити такав избор да њиме буду понуђени најмање два индивидуална и два колективна спорта. Оцењивање: Наставник континуирано прати и вреднује напредак ученика</p>	
<p>Ликовна култура</p>	<p>Дигитална фотографија Ктители, мецене и колекционери Уметност XXI века Стрип и анимација Знаменити српски уметници Визуелна пропорција Улична уметност Композиција у визуелној уметности</p>	<p>Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу. Место реализације: Реализује се у учионици или кабинету. Препоруке за реализацију наставе: Од понуђених тема, бирају се 2-4 теме. Оцењивање: Праћење остварености исхода, тестови знања.</p>	<p>II-4</p>
<p>Музичка култура</p>	<p>Класична музика (општа музичка анализа и теорија кроз слушање музике) Опера и балет</p>	<p>Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу. Место реализације: Реализује се у учионици.</p>	<p>III-4</p>

	<p>Оперета и мјузикл</p> <p>Традиционална музика (народне песме, игре, плесови)</p> <p>Џез и блуз музика Филм и филмсак музика</p> <p>Хорско певање</p>	<p>Препоруке за реализацију наставе: Користити сва доступна наставна средства. Користити мултимедијалне презентације. Упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу.</p> <p>Оцењивање: Праћење остварености исхода, тестови знања.</p>	
Алтернативни избори енергије	<p>Основни појмови о енергији и изворима енергије Обновљиви и необновљиви извори енергије Постројења за експлоатацију алтернативних извора енергије Рационално коришћење енергије у зградарству</p>	<p>Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу. Место реализације: Реализује се у специјализованој учионици при чему се одељење не дели на групе Препоруке за реализацију наставе: Коришћење методе демонстрације, текстуално-илустративне методе и лабораторијске методе. Оцењивање: Формативно и сумативно</p>	II-4 или III-4
Енергетска ефикасност	<p>Енергетска ефикасност електричних апарата и уређаја Енергетска ефикасност техничких система Енергетска ефикасност у домаћинству</p>	<p>Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу. Место реализације: Реализује се у специјализованој учионици при чему се одељење не дели на групе Препоруке за реализацију наставе: Коришћење методе демонстрације, текстуално-илустративне методе и лабораторијске методе. Оцењивање: Формативно и сумативно</p>	II-4 или III-4

Стандарди квалификације „инсталатер водовода, грејања и клима уређаја“

„Сл.гласник РС– Просветни гл. број 611-00-00899/2021-18

ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ КВАЛИФИКАЦИЈЕ	
КЛАСНОКС/ ISCED-F2013	0732 Грађевинарство
Ниво НОКС-а	3
Ниво ЕОК-а	3
Врста квалификације	Стручна
Обим квалификације	3 године
Предуслов за стицање квалификације	Ниво 1 НОКС-а – основно образовање и васпитање, основно образовање одраслих, основно балетско образовање и васпитање и основно музичко образовање и васпитање
Облици учења	Формално образовање; Неформално образовање одраслих у трајању од најмање 960 сати обуке; Признавање претходног учења.
Врста јавне исправе	Диплома; Уверење о положеним испитима у оквиру савладаног програма за образовни профил; Сертификат о оствареном стандарду квалификација у целини.
РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ И НАСТАВАК ОБРАЗОВАЊА	
Проходност у систему квалификација	Ниво 4 НОКС-а Ниво 5 НОКС-а
Занимање	7126.01 Водоинсталатер 7126.02 Инсталатер грејања 7126.07 Монтер цевовода 7127.01 Инсталатер климатизације
Стандард занимања	---

По стеченој квалификацији, лице ће бити у стању да:

ЗНАЊА	<ul style="list-style-type: none"> • Опише сврху и функцију инсталација за водовод, канализацију, грејање и климатизацију; • Опише основне карактеристике цеви, материјала који се користе за израду цеви и цевних елемената и елемената хидротехничке опреме; • Наведете алате и опрему за израду инсталација водовода, канализације и грејања; • Наведете врсте мерних и контролних алата и прибора и опишите поступке мерења; • Наведете врсте напрезања која се могу јавити при експлоатацији водовода, канализације и грејања; • Опишите поступке обраде материјала сечењем, савијањем и спајањем; • Разликује основне физичке и термодинамичке карактеристике флуида (температура, притисак, брзина, проток, густина, пренос топлоте); • Разликује врсте котлова у систему грејања индивидуалних стамбених јединица, као и врсте топлотних подстанци у систему даљинског грејања; • Објасни принцип рада комфорних клима уређаја (сплит система); • Наведете врсте и карактеристике расхладних флуида; • Опишите поступке припреме пуштања у рад и одржавања клима уређаја; • Разликује врсте техничко-технолошке и пројектне документације; • Опишите мере безбедности и здравља на раду, заштите од пожара и заштите животне средине, као и релевантну регулативу за безбедно руковање инсталационим материјалом и опремом; • објасни методе за спречавање техничко-технолошких несрећа, као и процедуре и потребну документацију за извештавање у случају несреће.
ВЕШТИНЕ	<ul style="list-style-type: none"> • користи техничку и пројектну документацију за припрему и извођење инсталационих радова; • израђује спецификацију материјала, и врши одабир цеви и припадајућих елемената инсталације, као и алата за мерење и контролисање; • сече, савија и припрема цеви за извођење инсталација; • припрема потребне сигурносне уређаје; • спаја и поставља цеви, термоизолационе и друге заштитне материјале, сигурносне уређаје и остале елементе система;

ИСХОДИ УЧЕЊА

Општи опис квалификације

- Инсталатер водовода, грејања и клима уређаја поставља водоводне, канализационе, грејне и инсталације комфорних клима уређаја, који стварају температурне услове за боравак људи, и припадајуће елементе система према пројектној документацији у зградама.
- Обучен је за: читање пројектне документације; припремање цеви и другог потребног материјала; мерење основних радних параметара; спајање, постављање, поправљање, заштиту и одржавање различитих цевних инсталација и њихових елемената.
- Делотворно комуницира и сарађује са надређенима и сарадницима приликом обављања задатака и активно доприноси култури уважавања и сарадње.
- Континуирано прати новине у грађевинарству, односно у области специјализованих грађевинских радова (инсталационих радова), те се усавшава у сврху сопственог предузетничког пословања и/или задовољења захтева послодаваца.
- Сврсисходно примењује техничке информације, информационо - комуникационе технологије (ИКТ) и унапређује њихову примену кроз учење и усавшавање.
- Ниво општих и стручних знања, вештина, способности и ставова у оквиру стечених компетенција инсталатеру водовода, грејања и клима уређаја превасходно омогућава запошљавање и наставак школовања у датој стручној области.

Компетенције

- Планирање и припрема рада на постављању и одржавању водоводне, канализационе, грејне и инсталације комфорних клима уређаја;
- Инсталирање и отклањање кварова водоводних и канализационих цеви у зградама према пројектној документацији;
- Инсталирање и одржавање система централног грејања у зградама;
- Инсталирање и одржавање клима уређаја у зградама;
- Примена мера заштите и безбедности и заштите животне средине;
- Кључне компетенције; (посебно: дигитална компетенција, предузимљивост и предузетничка компетенција, одговоран однос према здрављу и одговоран однос према околини).

Вештине

- спроводи поступке мерења и контролисања физичких величина (дужина, положај, угао, температура, притисак, брзина, проток);
- поставља и монтира санитарне уређаје;
- монтира и повезује грејна тела у мрежу за грејање;
- монтира и повезује спољашњу и унутрашњу јединицу уређаја за климатизацију;
- проверава функционалност постављене инсталације, одржава и отклања основне кварове на инсталацијама за водовод, канализацију, грејање и климатизацију;
- прикључује водоводну, канализациону и грејну инсталацију на дистрибутивни систем;
- припрема и пушта клима уређај у рад по прописаној процедури;
- води евиденцију о извршеним инсталатерским радовима и материјалима;
- чита и разуме стручна упутства и документацију на једном стараном језику;
- презентује, промовише и врши продају инсталатерских услуга;
- ефикасно примењује мере: безбедности и здравља на раду, заштите од пожара и заштите животне средине и прописе релевантне за делатност грађевинарства и безбедног руковања инсталационим материјалом и опремом.

Способности
и ставови

- самостално, савесно, уредно и прецизно обавља поверене послове у складу са техничко-технолошким процедурама, регулативом и стандардима релевантним за обављање инсталационих радова у грађевинарству, уз повремене консултације са надређенима;
- продуктивно сарађује са надређенима, сарадницима и клијентима у професионалном окружењу и доприноси култури уважавања и сарадње;
- испољава позитиван однос према функционалности и техничкој исправности алата, опреме и уређаја које користи при обављању инсталационих радова;
- примењује ИКТ у раду укључујући пословну комуникацију електронским путем, као и у припреми документације и вођењу евиденција;
- ефикасно планира и организује време и активности;
- испољава позитиван однос према професионално- етичким нормама и вредностима, као и предузимљивост у раду;
- показује спремност за решавање проблема у оквиру оперативних послова инсталатера водовода, грејања и комфорних клима уређаја, повремено и у нестандартним ситуацијама;
- показује спремност за даље учење и усавршавање у области цевних инсталација и примени у грађевинарству;
- увиђа значај рационалне употребе материјала и енергије са становишта заштите животне средине и одрживог развоја;
- испољава одговоран однос према свом здрављу, здрављу других и према заштити околине.

<p>Начин провере остварености исхода учења</p>	<p>Праћење развоја и напредовања ученика у достизању исхода и стандарда постигнућа, као и напредовање у развијању компетенција обавља се формативним и сумативним оцењивањем.</p> <p>Оцењивање је описно и бројчано. Бројчане оцене ученика су:</p> <ul style="list-style-type: none"> • одличан (5), • врло добар (4), • добар (3), • довољан (2) и • недовољан (1). <p>Оцена недовољан (1) није прелазна оцена.</p> <p>Оцењивање се остварује применом различитих метода и техника (пројектни, радни задаци и сл.).</p> <p>Сумативно се оцењује на полугодишту, крају школске године и на завршном испиту.</p> <p>У неформалном образовању процена остварености исхода учења обавља се на испиту за проверу савладаности програма за стицање квалификације.</p> <p>У поступку признавања претходног учења провера савладаности исхода учења обавља се путем процене претходно стечених исхода учења и компетенција које је кандидат успео да докаже путем прописаних инструмената за процену, као и на испиту за процену остварености исхода учења који комбинује више метода процене од којих је практични рад у реалном/симулираном радном окружењу обавезан.</p>
<p>ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА КВАЛИФИКАЦИЈЕ</p>	
<p>Квалификације реализатора програма</p>	<p>Одговарајуће образовање:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ нивоа 5 НОКС-а, ○ нивоа 6 НОКС-а (подниво 6.1, подниво 6.2) и ○ нивоа 7 НОКС-а (подниво 7.1), <p>у складу са чл. 140–142. Закона о основама система образовања и васпитања.</p>

Организација надлежна за издавање јавне исправе	<ul style="list-style-type: none"> · Средње стручне школе · Јавно признати организатори активности образовања одраслих (ЈПОА)
---	---

ПОЉОПРИВРЕДА, ПРОИЗВОДЊА И ПРЕРАДА ХРАНЕ

Пољопривредни техничар

План и програм наставе и учења који се примењује почев од школске 2024/25. године.

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ	Пољопривредни техничар	
ПОДРУЧЈЕ РАДА	Пољопривреда, производња и прерада хране	
ЈЕЗИК НАСТАВЕ	Мађарски језик	
ГОДИНА ТРАЈАЊА	4	
РАЗРЕД	I - 2	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	О	96
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 13/2018	О	64
Страни језик по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Физичко и здравствено васпитање по Просветном гласнику број 14/2023	О	64

Математика по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Рачунарство и информатика по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Историја по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Екологија и заштита животне средине по Просветном гласнику број 7/2023	О	32
Географија по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Хемија по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Биологија по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Физика по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Латински језик по Просветном гласнику број 6/2012	О	32
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	32
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	32
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 10/2024	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА, ВЕЖБИ, ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ И НАСТАВЕ У БЛОКУ
Педологија и агрохемија	О	96+0+0+30
Механизација у пољопривреди	О	96+0+0+30
Заштита биља	О	64+0+0+0
Професионална пракса	О	0+0+0+90

РАЗРЕД	II - 2	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	О	96
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 13/2018	О	64
Страни језик по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Физичко и здравствено васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Математика по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Хемија по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	32
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	32
Изборни предмети према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 7/2023:	И	64
<p>Други страни језик</p> <p>Историја (одабране теме) - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p> <p>Географија у пољопривреди - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p>		
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 10/2024	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА, ВЕЖБИ, ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ(УЧЕЊЕ КРОЗ РАД*) И НАСТАВЕ У БЛОКУ
Механизација у пољопривреди	О	64+0+32+30

Заштита биља	О	32+32+0+12
Ратарство и повртарство	О	96+32+96+18
Воћарство и виноградарство	О	64+32+0+0
Расадничарство	О	32+0+64+0
Професионална пракса	О	0+0+0+90
Изборни програми према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 10/2024 :	И	64
Задругарство		
Климатске промене у пољопривреди - - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања		
Обновљиви извори енергије - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања		
РАЗРЕД		III - 2
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	О	96
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 13/2018	О	64
Страни језик по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Физичко и здравствено васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Математика по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	32
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	32

Изборни предмети према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 7/2023 :	И	64
<p>Други страни језик</p> <p>Историја (изабране теме) - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p> <p>Изабрана поглавља математике</p> <p>Географија у пољопривреди</p> <p>Ликовна култура - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p> <p>Логика са етиком</p>		
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 10/2024	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА, ВЕЖБИ, ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ (УЧЕЊЕ КРОЗ РАД*) И НАСТАВЕ У БЛОКУ
Механизација у пољопривреди	О	64+32+0+0
Заштита биља	О	32+32+0+6
Ратарство и повртарство	О	64+32+96+18
Воћарство и виноградарство	О	64+0+96+24
Сточарство	О	64+64+0+12
Професионална пракса	О	0+0+0+90
Изборни програми према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 10/2024:	И	64
<p>Аграрни туризам - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p> <p>Задругарство</p> <p>Климатске промене у пољопривреди - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p> <p>Вештачка интелигенција и роботика</p> <p>Органска производња у повртарству - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p>		

РАЗРЕД	IV - 2	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	О	96
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 13/2018	О	64
Страни језик по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Физичко и здравствено васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Математика по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Социологија са правима грађана по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	32
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	32
Изборни предмети према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 7/2023 :	И	64
<p>Други страни језик</p> <p>Историја (изабране теме) - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p> <p>Изабрана поглавља математике - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p> <p>Географија у пољопривреди</p> <p>Ликовна култура</p> <p>Логика са етиком</p>		
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 10/2024	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА, ВЕЖБИ, ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ (УЧЕЊЕ КРОЗ РАД*) И

		НАСТАВЕ У БЛОКУ
Механизација у пољопривреди	О	32+32+0+0
Заштита биља	О	32+32+0+6
Воћарство и виноградарство	О	64+0+64+24
Сточарство	О	96+32+128+30
Предузетништво	О	0+64+0+0
Изборни програми према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 10/2024:	И	64

Аграрни туризам - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања

Задругарство

Климатске промене у пољопривреди - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања

Вештачка интелигенција и роботика

Органска производња у повртарству - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања

Напомена: * односи се на дуално образовање

Изборни предмети се реализују на основу предлога стручног актива и по избору ученика.

Изборни наставни предмет	Програмски садржај	Активности којима се остварује	Разред и одељење
Географија у пољопривреди	Улога и значај простора у организацији пољопривреде Физичко-географски фактори развоја и размештаја пољопривреде Друштвено-географски	Облици наставе: Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада. Место реализације: Реализује се у учионици. Препоруке за реализацију	II-2

	<p>фактори развоја и размештаја пољопривреде</p> <p>Географске карактеристике типологије пољопривреде</p> <p>Савремени агроиндустријски системи</p>	<p>наставе:</p> <p>Дати програм се контекстуализује потребама конкретног одељења.</p> <p>Наставник има слободу да сам одреди број часова за дате теме у годишњем плану.</p> <p>Тема треба да буде заокружена целина која укључује међупредметна повезивања.</p> <p>Оцењивање:</p> <p>Комбиниовати различите начине оцењивања.</p>	
Историја (одабране теме)	<p>Верски живот и обичаји кроз историју</p> <p>Војска, оружје и ратовање кроз историју</p> <p>Друштвени и породични живот кроз историју</p> <p>Село и град кроз историју</p> <p>Образовање и васпитање кроз историју</p> <p>Новац и банке кроз историју</p> <p>Грбови и заставе кроз историју</p> <p>Комуникације, путовања и туризам кроз историју</p> <p>Култура одевања кроз историју</p> <p>Култура исхране кроз историју</p> <p>Брига о здрављу кроз историју</p> <p>Спорт кроз историју</p> <p>Фотографија, филм,</p>	<p>Облици наставе:</p> <p>Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада.</p> <p>Препоруке за реализацију наставе:</p> <p>Од тринаест понуђених тема наставник ће на почетку школске године ученицима предложити седам, од којих ће они, као група, у складу са својим склоностима, изабрати четири.</p> <p>Оцењивање:</p> <p>потребно је комбиновати различите начине оцењивања.</p>	II-2, III-2 или IV-2

	радио и телевизија кроз историју		
Ликовна култура	Културно и уметничко наслеђе Уметничко наслеђе на територији Србије Ликовна композиција Декодирање уметничких дела Визуелна комуникација Еколошки дизајн Дизајн игара Дизајн ентеријера Уметност и архитектура	Место реализације: Реализује се у учионици или у одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе: Теме су изборне. <u>Наставник бира 3-4 теме</u> Оцењивање: Могући елементи за праћење напредовања ученика су: 1. Разумевање (појмова, процеса, концепта, контекста, садржаја...); 2. Комуникација (визуелна и усмена); 3. Решавање ликовних проблема (организација композиције); 4. Развијање креативних идеја (садржај ликовног рада, назив рада, предлог пројектног задатка, реализација идеје неуобичајеном материјалом, обликовање аутентичног рада на основу уметничког дела...); 5. Партиципација и сарадња у тиму/групи; 6. Развијање нових интересовања	III-2
Изабрана поглавља математике	Криве другог реда Реалне функције Интеграл	Облици наставе: Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада.	IV-2

		<p><u>Место реализације:</u> Реализује се у учионици.</p> <p><u>Препоруке за реализацију наставе:</u> Укупан број часова, предвиђен за поједине теме, распоређује се по типовима часова.</p> <p><u>Оцењивање:</u> усмена провера писмена провера тестови знања</p>	
Климатске промене у пољопривреди	<p>Климатологија</p> <p>Утицај климатских промена на биљни свет</p> <p>Утицај климатских промена на домаће животиње</p>	<p><u>Облици наставе:</u> Предмет се реализује кроз теоријску наставу.</p> <p><u>Место реализације:</u> Теоријска настава се реализује у учионици или у одговарајућем кабинету. Вежбе треба изводити у кабинету, односно специјализираној учионици и на школској економији или предузећима пољопривреде</p> <p><u>Оцењивање:</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усне провере знања • Писане провере • Континуирано праћење достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција <p>Оцењује се дневник рада и вештина ученика.</p>	II-2 , III-2 и IV-2
Обновљиви извори енергије	Биогорива Агросолари	<p><u>Облици наставе:</u> Предмет се реализује кроз теоријску</p>	II-2

		<p>наставу.</p> <p>Место реализације: Реализује се у стандардној учионици са компјутерском опремом или у одговарајућем кабинету.</p> <p>Оцењивање: Вредновање остварености исхода вршити кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • праћење остварености исхода • тестове знања • дневнике вежби • тестове практичних вештина 	
Аграрни туризам	<p>Основе туризма Облици, врсте и трендови туризма Туристичко тржиште Туристичке дестинације Одрживи туризам Рурални туризам</p>	<p>Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу</p> <p>Место реализације: Реализује се у стандардној учионици са компјутерском опремом или у одговарајућем кабинету.</p> <p>Оцењивање: Вреднују се: процес наставе и учења, постигнућа ученика и сопствени рад (формативно и сумативно оцењивање)</p>	III-2 и IV-2
Органска производња у повртарству	<p>Основи органске производње Биолошке основе органске пољопривреде Органско повртарство-биобаштованство</p>	<p>Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу и вежби.</p> <p>Место реализације: <u>теоријска настава се реализује у учионици,</u></p>	III-2 и IV-2

	Повртарске културе у органској производњи	<u>одговарајућем кабинету и на огледним парцелама са органском производњом на школској економији</u> Оцењивање: праћење остварености исхода тестове знања Оцењује се дневник рада и вештина ученика (формативно и сумативно оцењивање)	
--	--	--	--

Напомена:

Службени гласник бр. 7/2023 примењује се од 2023/24. школске године и односи се на све општеобразовне предмете, изузев Верске наставе, Латинског језика, Физичког васпитања и Мађарског језика и књижевности за први разред.

Службени гласник бр. 14/2023 примењује се од 2023/24. школске године за предмете: Физичко васпитање и Мађарског језика и књижевности за први разред.

Службени гласник бр. 6/2012 примењује се од 2023/24. школске године за Латински језик за први разред образовног профила Пољопривредни техничар.

Стручни актив за развој Школског програма континуирано прати допуне и измене Правилника и усклађује га са Школским програмом.

[Пољопривредни техничар \(почев од 2024/25. шк. године\)](#)

План и програм наставе и учења који се примењује за ученике који похађају други, трећи и четврти разред почев од школске 2024/25. године.

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ	Пољопривредни техничар
ПОДРУЧЈЕ РАДА	Пољопривреда, производња и прерада хране
ЈЕЗИК НАСТАВЕ	Мађарски језик
ГОДИНА ТРАЈАЊА	4
РАЗРЕД	II - 2

ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	О	96
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 13/2018.	О	64
Страни језик I по Просветном гласнику број 7/2023	О	64

Физичко васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Математика по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Хемија по Просветном Гласнику број 7/2023	О	64
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	32
Верска настава по Просветном Гласнику број 11/2016	И	32
Изборни предмети према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 6/2012:	И	64
Други страни језик Изабрани спорт Историја (одабране теме) Ликовна култура Музичка уметност Географија у пољопривреди		
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА, ВЕЖБИ, ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ И НАСТАВЕ У БЛОКУ
Заштита биља по Просветном гласнику број 11/2020	О	0+64+0+0
Пољопривредна техника по Просветном гласнику број 11/2020	О	64+64+32+15
Биљна производња I – Ратарство са повртарством по Просветном гласнику број 11/2020	О	160+64+128+45

Професионална пракса по Просветном гласнику број 11/2020	О	0+0+0+90
<p>Факултативни предмети према програму образовног профила:</p> <p>Гајење ратарских биљака Гајење повртарских биљака Лековито биље по Просветном гласнику број 11/2020 - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току четворогодишњег образовања Гајење цвећарских биљака Органска производња у ратарству Органска производња у повртарству по Просветном Гласнику 11/2020- школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току четворогодишњег образовања Аграрни туризам</p>		

РАЗРЕД	III - 2	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 6/1990 и 13/2018 (14/2023*)	О	96
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 13/2018	О	64
Страни језик I по Просветном гласнику број 6/2012 (7/2023**)	О	64
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 6/2012 (7/2023**)	О	64
Математика по Просветном гласнику број 6/2012 (7/2023**)	О	64
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 6/2012 (7/2023**)	И	32
Верска настава по Просветном Гласнику број 11/2016	И	32

Изборни предмети према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 6/2012:	И	64
Други страни језик Изабрани спорт Историја (одабране теме) Логика са етиком Хемија Физика Биологија Ликовна култура Музичка култура Географија у пољопривреди		
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА, ВЕЖБИ, ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ И НАСТАВЕ У БЛОКУ
Заштита биља по Просветном гласнику број 11/2020	О	0+64+0+0
Пољопривредна техника по Просветном гласнику број 11/2020	О	64+64+0+0
Биљна производња II – Воћарство и виноградарство по Просветном гласнику број 11/2020	О	160+64+160+60
Наводњавање по Просветном гласнику број 11/2020	О	64+0+0+0
Професионална пракса по Просветном гласнику број 11/2020	О	0+0+0+90

Факултативни предмети према програму образовног профила:

Лековито биље

Гајење цвећарских биљака

Органска производња у ратарству

Органска производња у повртарству

Гљиварство

Органска производња у воћарству и виноградарству по Просветном Гласнику број 11/2020 - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току четворогодишњег образовања

Пчеларство

Задругарство

Аграрни туризам по Просветном Гласнику број 11/2020 - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току четворогодишњег образовања

РАЗРЕД	IV - 2	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 6/1990 и 13/2018 (14/2023*)	О	96
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 13/2018	О	64
Страни језик I по Просветном гласнику број 6/2012 (7/2023**)	О	64
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 6/2012 (7/2023**)	О	64
Математика по Просветном гласнику број 6/2012 (7/2023**)	О	64
Социологија са правима грађана по Просветном Гласнику број 6/2012 (7/2023**)	О	64
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 6/2012 (7/2023**)	И	32

Верска настава по Просветном Гласнику број 11/2016	И	32
Изборни предмети према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 6/2012:	И	64
Други страни језик Изабрани спорт Историја (одабране теме) Филозофија Хемија Физика Ликовна култура Музичка уметност		
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА, ВЕЖБИ, ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ И НАСТАВЕ У БЛОКУ
Пољопривредна техника по Просветном гласнику број 11/2020	О	64+64+0+0
Сточарска производња по Просветном гласнику број 11/2020	О	160+64+160+60
Предузетништво по Просветном гласнику број 11/2020	О	0+64+0+0
Факултативни предмети према програму образовног профила: Производња дувана по Просветном гласнику број 11/2020 - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току четворогодишњег образовања Органска производња у воћарству и виноградарству Пчеларство Козарство по Просветном гласнику број 11/2020- школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току четворогодишњег образовања Рибарство Задругарство Органска производња у сточарству по Просветном Гласнику број 11/2020 - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току четворогодишњег образовања Аграрни туризам		

* Просветни гласник број 14/2023 примењује се почев од 2023/2024 школске године код предмета мађарског језика и књижевности.

**Просветни гласник број 7/2023 примењује се почев од 2023/2024 школске године код општеобразовних предмета.

Факултативни предмети се реализују на основу предлога стручног актива и по избору ученика.

Факултативни наставни предмет	Програмски садржај	Активности којима се остварује	Разред и одељење
Изабрани спорт	<p>Атлетика Гимнастика Ритмичка гимнастика Рукомет Кошарка Одбојка Мали фудбал Плес</p>	<p>Облици наставе: Диференцирани облици рада у складу са знањима и способностима ученика. Место реализације: Реализује се у оквиру редовне наставе Препоруке за реализацију наставе: Од понуђених најмање два индивидуалних и два колективних спорта бирају једну Оцењивање: У складу са обимом и квалитетом оног наученог садржаја који је за ученике одређен (програм за почетнике и програм за напредније)</p>	II-2, IV-2
Географија у пољопривреди	<p>Пољопривреда и њена просторна својства</p> <p>Природни услови за развој пољопривреде</p> <p>Друштвени услови за развој пољопривреде</p> <p>Социоекономски и организационо-технички услови за развој пољопривреде</p> <p>Географска својства земљорадње</p> <p>Географска својства сточарства, лова и риболова</p> <p>Шумарство-просторне карактеристике</p> <p>Глобализација и култ</p>	<p>Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу. Место реализације: Реализује се у учионици. Препоруке за реализацију наставе: Коришћење савремених електронских помагала, аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја. Коришћење информација са Интернета. Коришћење интерактивних метода рада. Коришћење основне литературе уз употребу савремених технологија за презентовање. Оцењивање: Праћење остварености исхода, тестови знања.</p>	II-2, III-2

	хране у XXI веку		
Биологија	<p>Разноврсност живог света</p> <p>Вируси</p> <p>Бактерије</p> <p>Алге</p> <p>Гљиве</p> <p>Лишаји</p> <p>Више биљке</p> <p>Протисти</p> <p>Животиње</p>	<p>Облици наставе: Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела)</p> <p>Место реализације: Реализује се у кабинету, учионици или адекватном објекту изван школског комплекса</p> <p>Препоруке за реализацију наставе: Поштовање свих дидактичких принципа Примена природних наставних средстава Комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, егземпларна, тимска настава биологије) Реализација самосталних ученичких радова (ботаничке збирке, зоолошке збирке, реферати, пројекти, есеји)</p> <p>Оцењивање: Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, практичних радова-вежбања, израде презентација и пројеката)</p>	III-2
Хемија	<p>Типови и енергетске карактеристике хемијских процеса</p> <p>Примена оксидо-редукционих процеса</p> <p>Прорачуни и припрема правих раствора</p> <p>Реакције неутрализације-стехиометријска израчунавања</p> <p>Пуфери-</p>	<p>Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу.</p> <p>Место реализације: Теоријска настава се реализује у кабинету или специјализованој учионици</p> <p>Препоруке за реализацију наставе: Неопходна предзнања (програмски садржаји хемије, први разред) поновити уз максимално ангажовање ученика Ново градиво обрадити увођењем што више примера из реалног живота и подстицати ученика на размишљање и</p>	IV-2

	<p>израчунавања</p> <p>Израчунавања на основу хемијских реакција</p> <p>Изомерија органских молекула</p> <p>Врсте и примена различитих хемијских реакција на органским молекула</p>	<p>самостално закључивање</p> <p>Препоручује се извођење демонстрационих огледа (хемијске реакције) или примена лабораторијске методе (припремање раствора) како би ученици разумели значај хемијског експеримента као примарног извора знања и основног метода сазнавања у хемији</p> <p>Инсистирати на квантитативном изражавању хемијског процеса и односа у хемијским системима на одабраним проблемским задацима</p> <p>Упућивати ученике на претраживање различитих извора, применом савремених технологија за прикупљање хемијских података</p> <p>Указивати на корисност и штетност хемијских производа на биљке, животиње и здравље људи</p> <p>Оцењивање:</p> <p>Вредновање остварености исхода вршити кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усмену проверу знања - Писану проверу знања 	
Лековито биље	Самоникло лековито биље	<p>Облици наставе</p> <p>Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:</p>	II-2

	Плантажно гајење лековитог биља	<ul style="list-style-type: none"> • теоријска настава <p><u>Место реализације наставе</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету <p><u>Препоруке за реализацију наставе</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Коришћење хербаријума, семенарника, слика и шема, свеж биљни материјал • Коришћење стручне литературе, аудио-визуелних снимака <p><u>Облици наставе</u></p> <p>Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:</p> <ul style="list-style-type: none"> • теоријска настава <p><u>Оцењивање</u></p> <p>Вредновање остварености исхода вршити кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • праћење остварености исхода • тестове знања 	
Органска производња у повртарству	Основи органске пољопривреде Биолошке основе органске пољопривреде Органско повртарство - биобаштованство Повртарске културе у органској производњи	<p><u>Облици наставе</u></p> <p>Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:</p> <ul style="list-style-type: none"> - теоријска настава (40 часова) - вежбе (24 часа) <p><u>Место реализације наставе</u></p> <p>Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету.</p> <p>Вежбе се реализују у биобашти и пластенику у сарадњи са биобаштованима.</p> <p><u>Препоруке за реализацију наставе</u></p> <p>Ученици се деле на групе</p>	II-2

		окупљене око једног задатка у којима остају до краја вежбе Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: <ul style="list-style-type: none"> ● праћење остварености исхода ● тестове знања оцењивање задатака 	
--	--	--	--

Органска производња у воћарству и виноградарству	Основи органске пољопривреде Биолошке основе органске пољопривреде Значајне карактеристике воћарско - виноградарске производње Воћарско - виноградарске културе у органској производњи	<p>Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:</p> <ul style="list-style-type: none"> - теоријска настава (40 часова) - вежбе (24 часа) <p>Место реализације наставе Теоријска настава се реализује у учионици, у одговарајућем кабинету или на огледним површинама. Вежбе се реализују у воћњаку, винограду и пластенику у сарадњи са произвођачима.</p> <p>Препоруке за реализацију наставе Ученици се деле на групе окупљене око једног задатка у којима остају до краја вежбе</p> <p>Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● праћење остварености исхода ● тестове знања ● оцењивање задатака 	III-2
--	---	--	-------

<p>Аграрни туризам</p>	<p>Одређења туризма Облици, врсте и трендови туризма Туристичко тржиште Туризам и прехрамбена индустрија Одређења угоститељства Угоститељско пословне јединице Кадрови у угоститељству и туризму</p>	<p><u>Облици наставе</u> Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава</p> <p><u>Место реализације наставе</u> Теоријска настава се реализује у учионици</p>	<p>III-2</p>
------------------------	---	---	--------------

<p>Производња дувана</p>	<p>Општи део Агротехника дувана: Производња расада Производња у пољу</p>	<p><u>Облици наставе</u> Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: <ul style="list-style-type: none"> ● теоријска настава <u>Место реализације наставе</u> <ul style="list-style-type: none"> ● Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету <u>Препоруке за реализацију наставе</u> <ul style="list-style-type: none"> ● Коришћење стручне литературе ● користити цртеже, шеме, слајдове и филмове, проспекти <u>Облици наставе</u> Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: <ul style="list-style-type: none"> ● теоријска настава <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: <ul style="list-style-type: none"> ● праћење остварености исхода тестове знања</p>	<p>IV-2</p>
<p>Козарство</p>	<p>Гајење коза Исхрана коза</p>	<p><u>Облици наставе</u> Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: <ul style="list-style-type: none"> ● теоријска настава <u>Место реализације наставе</u> <ul style="list-style-type: none"> ● Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету <u>Препоруке за реализацију наставе</u> <ul style="list-style-type: none"> ● Коришћење стручне литературе, албуме раса, ● користити цртеже, шеме, слајдове и филмове, проспекти ● Користити узорне хранива, слике и крмне таблице ● Инсистирати на примерима </p>	<p>IV-2</p>

		<p>свакодневног живота</p> <p><u>Облици наставе</u></p> <p>Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● теоријска настава <p><u>Оцењивање</u></p> <p>Вредновање остварености исхода вршити кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● праћење остварености исхода <p>тестове</p>	
--	--	--	--

<p>Органска производња у сточарству</p>	<p>Основи органске пољопривреде</p> <p>Основи органске сточарске производње</p> <p>Врсте и расе за органску производњу</p> <p>Производња сточне хране на органским принципима</p> <p>Исхрана животиња на принципима органске производње</p>	<p><u>Облици наставе</u></p> <p>Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:</p> <ul style="list-style-type: none"> - теоријска настава (40 часова) - вежбе (24 часа) <p><u>Место реализације наставе</u></p> <p>Теоријска настава се реализује у учионици, у одговарајућем кабинету или на огледним парцелама са органском производњом на школској економији.</p> <p>Вежбе се реализују у пољу, у сточарским објектима у лабораторијама у сарадњи са сертификованим организацијама у пољопривредним газдинствима.</p> <p><u>Препоруке за реализацију наставе</u></p> <p>Ученици се деле на групе окупљене око једног задатка у којима остају до краја вежбе</p> <p><u>Оцењивање</u></p> <p>Вредновање остварености исхода вршити кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● праћење остварености исхода ● тестове знања <p>оцењивање задатака</p>	<p>IV-2</p>
---	---	---	-------------

Правилник о наставном плану и програму стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада пољопривреда, производња и прерада хране (Службени гласник, 11/2020).

Стандарди квалификације – пољопривредни техничар

„Сл. гласник РС – Просветни гласник бр. 611-00-01590/2023-03

ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ КВАЛИФИКАЦИЈЕ	
КЛАСНОКС/ ISCED-F 2013	0811 Биљна и сточарска производња
Ниво НОКС-а ²	4
Ниво ЕОК-а ³	4
Врста квалификације	Стручна
Обим квалификације	4 године
Предуслови за стицање квалификације	Ниво 1 НОКС-а основно образовање и васпитање, образовање одраслих, основно балетско образовање и васпитање и основно музичко образовање и васпитање.
Облици учења	Формално образовање
Врста јавне исправе	<ul style="list-style-type: none"> · Диплома; · Уверење о положеним испитима у оквиру савладаног програма за образовни профил
РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ И НАСТАВАК ОБРАЗОВАЊА	
Проходност у систему квалификација	Ниво 5 НОКС-а; Ниво 6 НОКС-а (подниво 6.1 и 6.2); Ниво 7 НОКС-а (подниво 7.1)

Занимање	<ul style="list-style-type: none"> · 3142.01 Агрономски техничар · 3142.05 Техничар за ратарство-повртарство · 3142.03 Техничар за воћарство-виноградарство · 3142.10 Техничар сточарства · 5223.17 Продавац у малопродаји семенске робе, садног материјала и опреме за пољопривреду (осим хемикалија) · 6130.01 Пољопривредни произвођач
Стандард занимања	-
ИСХОДИ УЧЕЊА	

Општи опис
квалификације

Пољопривредни техничар оперативно планира и спроводи примену агротехничких мера и поступака у биљној и сточарској производњи, у складу са прописаним нормативима, стандардима и упутствима у области традиционалне, конвенционалне, интегралне и органске пољопривредне производње и безбедности хране, поштујући мере безбедности и здравља на раду.

Обучен је за: припрему оперативног плана примене агротехничких и зоотехничких мера у сарадњи са инжењером пољопривреде; примену адаптивних мера у биљној и сточарској производњи у циљу одржања и унапређења пољопривредне производње у насталим климатским променама; узимање узорака земљишта и биљног материјала за лабораторијску анализу; извођење једноставних лабораторијских анализа; контролу рада мање групе радника и учествовање у радовима на припреми земљишта, сетви и садњи биљака на отвореном и затвореном простору; одабир и спровођење агротехничких, мера неге и заштите биљака, у зависности од врсте и стања засада и усева, као и врсте пољопривредне производње, по налогу инжењера пољопривреде; спровођење агротехничких и помотехничких мера у подизању и одржавању воћњака и винограда; организацију и спровођење зоотехничких и мера неге домаћих животиња у објектима за њихово држање; спровођење плодореда и планирање „еко коридора“ код заснивања органске пољопривредне производње, те спровођење мера заштите биљака у органској производњи под стручним надзором инжењера пољопривреде; организацију и спровођење процеса примарне производње и прераде хране од житарица, воћа, поврћа, млека и меса традиционалним методама, уз примену принципа НАССР система и релевантне регулативе.

Вешто комуницира у различитим контекстима и делотворно на једном страном језику, активно доприноси неговоњу културе изражавања; продуктивно примењује математичке моделе, техничка и технолошка знања и информационо-комуникационе технологије (ИКТ) у решавању проблема; ефикасно учи, усавршава се и развија своју каријеру; активно учествује у реализацији пројеката који доприносе добробити заједнице и одрживом развоју.

Активно доприноси неговоњу толеранције, људских права и културне традиције и баштине у оквиру организације и у различитим социјалним контекстима; одговоран је према

сопственом здрављу и спреман да се укључи у активности усмерене ка очувању окружења у којем живи и ради.

Ниво општих и стручних знања, вештина, способности и ставова у оквиру стечених компетенција, пољопривредном техничару омогућава запошљавање и наставак школовања.

Компетенције

- Оперативно планирање и организовање ресурса и технолошког процеса у биљној и сточарској производњи;
- Примена мера и поступака у биљној производњи;
- Примена мера и поступака у сточарској производњи;
- Примена мера и поступака у системима одрживе пољопривреде;
- Обављање административних и комерцијалних послова у производњи и продаји пољопривредних производа и услуга;
- Кључне компетенције.

По стеченој квалификацији, лице ће бити у стању да:

Знања	<ul style="list-style-type: none"> • интерпретира важеће законске одредбе, прописе, стандарде, кодексе и водиче добре праксе у пољопривредној производњи и безбедности хране (ISO, GLOBALGAP, стандарди органске производње, ISOBUS 11783, HACCP систем); • разликује врсте пољопривредне производње према њиховим карактеристикама; • опише поступке планирања периодичних активности и неопходних ресурса, укључујући израду оперативног плана за пољопривредне производње за примену агротехничких и зоотехничких мера, у складу са законском регулативом и стандардима за пољопривредну производњу; • објасни значај очувања природних ресурса и примене мера митигације и адаптације (ублажавања и прилагођавања) у биљној и сточарској производњи, као активности у борби против климатских промена; • опише поступак узимања и припреме узорака за лабораторијску анализу (земљишта, садног материјала, сточне хране и др.), као и поступке пружања техничке подршке у реализацији научно-истраживачких пројеката из система и технологија гајења и испитивања и унапређивања квалитета у пољопривредној производњи; • објасни начине припреме и обраде земљишта за сетву и садњу, у зависности од физичких, хемијских и биолошких особина земљишта, захтева усева, као и одабране технологије пољопривредне производње; • опише поступак примене мера за побољшање особина земљишта (мелиоративна обрада земљишта, уношење органских и неорганских ђубрива у земљиште и др.); • разликује врсте, морфологију и карактеристике једногодишњих и вишегодишњих биљних врста, као и начине њиховог размножавања; • објасни начине одабира, припреме и сетве семена на отвореном и затвореном простору, у зависности од врсте пољопривредне производње; • опише процесе садње и пресађивања расада садног материјала на стално место; • објасни примену агротехничких мера, као и мера неге и заштите биљака, у зависности од врсте и технологије пољопривредне производње; • опише значај примене плодореда (пољосмена, плодосмена, одмор земљишта), резидбе и проређивања усева у процесу биљне производње;
-------	---

- објасни начин одређивања времена за убирање плодова;
- опише поступке примене агротехничких и помотехничких мера у заснивању и одржавању вишегодишњих засада (воћа, винове лозе, хмеља и др.);
- опише поступке примарне производње и прераде хране биљног порекла традиционалним методама (цеђење сокова, термичку обраду, конзервирање и сушење свежег воћа и поврћа, млевење зрнастих хранива за добијање брашна и прекрупце), у складу са принципима HACCP система и релевантном регулативом;
- опише карактеристике домаћих животиња;
- објасни поступак припреме дневних оброка сточне хране и начин храњења домаћих животиња у складу са карактеристикама домаћих животиња (морфолошке, физиолошке), здравственим и физиолошким стањем стоке;
- опише мере неге домаћих животиња, опрему и средства за негу животиња;
- објасни поступке контроле и спровођења зоохигијенских мера у складу са стандардима сточарске производње, заштите животне средине, стандардима одрживости и релевантном законском регулативом;
- опише поступке примарне производње и прераде хране животињског порекла традиционалним методама (млека и меса), у складу са принципима HACCP система и релевантном регулативом;
- објасни поступак сертификације органске производње;
- опише поступак конверзије земљишта за почетак органске производње;
- опише начине обраде и мере за побољшање особина земљишта у органској биљној производњи;
- опише поступак припреме компоста и стајњака;
- опише еко-коридоре и плодоред у органској биљној производњи;
- опише мере неге и заштите у органској биљној производњи;
- објасни значај избора садног материјала, врсте и расе животиње у органској пољопривредној производњи;
- објасни начин узгоја животиња у сточарској органској производњи (исхрана домаћих животиња, примена зоотехничких и зоохигијенских мера, објекти за држање животиња и др.);
- опише производну документацију и начин њеног попуњавања у биљној и сточарској производњи (књига поља, матичне књиге и др.);

	• објасни начин формирања продајне цене, као и основне технике продаје и промоције производа и услуга у пољопривредној производњи; • опише мере безбедности и здравља на раду, заштите од пожара и заштите животне средине и њихову примену у свим фазама пољопривредне производње.

Вештине

- тумачи техничко-технолошку документацију у пољопривредној производњи;
- припрема, користи и одржава опрему, алат, машине и уређаје у биљној и сточарској производњи, у складу са упутством произвођача;
- припрема оперативни план примене агротехничких и зоотехничких мера, те организује активности и неопходне ресурсе, као и рад мање групе радника, у складу са радним налогом и у сарадњи са надређеним инжењером пољопривреде;
- примењује адаптивне мере у биљној и сточарској производњи у циљу одржања и унапређења пољопривредне производње у насталим климатским променама (нпр. избор усева и сорти које су отпорније на нове температурне услове и количине расположиве воде; увођење пасмина стоке које боље подносе топлоту и сл.);
- организује припрему, подизање и опремање објеката за гајење биљака и домаћих животиња у складу са прописима којима се регулише одрживост и заштита животне средине;
- примењује мере за очување влажности земљишта, спречавање ерозије земљишта и смањење емисије штетних гасова (смањење губитка воде, побољшавање праксе наводњавања земљишта, рециклирање и складиштење воде, одржавање пејзажних карактеристика које пружају уточиште стоци);
- узима и припрема узорке и инструменте за лабораторијску анализу (земљишта, садног материјала, сточне хране и др.), те учествује у поступцима испитивања квалитета земљишта, садног материјала и пољопривредних производа;
- бира средства и начин исхране и прихране биљака, у зависности од технологије и врсте пољопривредне производње;
- обавља припрему садног материјала (визуелни преглед материјала, кађење биљке, дорада семена и др.) на прописан начин;
- примењује агротехничке мере у припреми земљишта, сетви и садњи биљака на отвореном и затвореном простору, те прати и надзире рад мање групе радника на пољопривредном газдинству;
- спроводи и контролише процес размножавања биљака вегетативним и генеративним путем;
- прати и контролише појаву симптома болести и штеточина на семену и биљкама, и о томе обавештава надлежног инжењера пољопривреде;

Способности и ставови

- самостално, савесно, уредно и прецизно обавља послове пољопривредног техничара у складу са регулативом и прописима релевантним за делатност пољопривредне производње, лова и пратећих услужних делатности;
- испољава позитиван однос према функционалности и техничкој исправности машина, уређаја и опреме, које користи у процесу пољопривредне производње;
- ефикасно користи податке за оптимизацију управљања усевима и ресурсима, те планира и организује време и активности поштујући рокове;
- уочава значај и предности прецизне пољопривреде, укључујући употребу дигиталних алата за оптимизацију управљања усевима и ресурсима;
- ефикасно примењује ИКТ у прикупљању података, пословној кореспонденцији, коришћењу специјализованих база података, као и вођењу евиденција;
- испољи одговоран однос према безбедности, сопственом и здрављу других, као и према заштити животне средине и одрживом развоју и спреман је да се на том пољу ангажује;
- испољава позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима, као и предузимљивост у раду;
- испољава проактивност у изналажењу могућности финансирања за предузетничко деловање у оквиру националних и међународних фондова и пројеката у области пољопривреде, те за промовисање и продају пољопривредних производа укључујући производе добијене применом традиционалних метода производње хране;
- испољава позитиван однос према добробити животиња у свим фазама сточарске производње, као и примени мера за очување биосигурности (изолација, контрола кретања, санитација) у објектима где се животиње држе или узгајају;
- испољава љубазност, комуникативност, предузимљивост и флексибилност у односу према сарадницима, добављачима и купцима;
- увиђа потребу перманентног усавршавања из делокруга рада и примене нових технологија, стандарда и прописа у пољопривреди, те показује спремност за даље учење;
- прилагођава се на промене у радном процесу, уочава проблеме и учествује у њиховом решавању и у оквиру нестандартних послова;
- увиђа значај рационалне употребе природних ресурса и енергије, предности употребе обновљивих извора енергије (биогориво, соларни панели, геотермална енергија) и

примене принципа циркуларне економије и одрживости у пољопривредној производњи, те прописног прикупљања, одлагања и збрињавања отпада, са становишта заштите животне средине;

- увиђа значај очувања изворних екосистема и биолошке разноврсности биљних и животињских врста на њиховим природним стаништима;
- увиђа значај рационалне употребе ђубрива, као и одговорног коришћења средстава за заштиту биља, уз уважавање природних карактеристика датог пољопривредног подручја, и могућности примене агротехничких и биолошких мера сузбијања болести и штеточина.

<p>Начин остварености учења</p> <p>провере исхода</p>	<p>Праћење развоја и напредовања ученика у достизању исхода и стандарда постигнућа, као и напредовање у развијању компетенција обавља се формативним и сумативним оцењивањем.</p> <p>Оцењивање је описно и бројчано.</p> <p>Бројчане оцене ученика су:</p> <ul style="list-style-type: none"> · одличан (5), · врло добар (4), · добар (3), · довољан (2) и · недовољан (1). <p>Оцена недовољан (1) није прелазна оцена.</p> <p>Оцењивање се остварује применом различитих метода и техника (пројектни, радни задаци и сл.). Сумативно се оцењује на полугодишту, крају школске године и на стручној матури.</p>
---	---

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА КВАЛИФИКАЦИЈЕ

<p>Квалификације реализатора програма</p>	<p>Одговарајуће образовање:</p> <ul style="list-style-type: none"> • нивоа 7 НОКС-а (подниво 7.1, подниво 7.2), а изузетно одговарајуће образовање • нивоа 6 НОКС-а (подниво 6.1, подниво 6.2), односно • средње образовање, уколико се за одговарајуће предмете <p>не образују наставници са одговарајућим образовањем нивоа 7 НОКС-а, у складу са. Законом о основама система образовања и васпитања.</p> <p>За наставника практичне наставе одговарајуће образовање</p> <ul style="list-style-type: none"> • нивоа 6 НОКС-а (подниво 6.1, подниво 6.2) или • нивоа 5 НОКС-а (одговарајуће специјалистичко, односно мајсторско образовање са петогодишњим радним искуством у струци), уколико се за одговарајуће предмете не образују наставници са одговарајућим образовањем нивоа 7 НОКС-а, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања.
---	---

Организација надлежна
за издавање јавне
исправе

Средње стручне школе

Цвећар - вртлар

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ	Цвећар вртлар	
ПОДРУЧЈЕ РАДА	Пољопривреда, производња и прерада хране	
ЈЕЗИК НАСТАВЕ	Мађарски језик	
ГОДИНА ТРАЈАЊА	3	
РАЗРЕД	1 - 5	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕ ЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	0	96
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 13/2018	0	64
Страни језик по Просветном гласнику број 7/2023	0	64
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 14/2023	0	64
Математика по Просветном гласнику број 7/2023	0	64
Рачунарство и информатика по Просветном гласнику број 7/2023	0	64
Географија по Просветном гласнику број 7/2023	0	32

Хемија по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Историја по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	32
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	32
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 7/2022	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА, ВЕЖБИ, ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ И НАСТАВЕ У БЛОКУ
Основи биљне производње	О	64+0+0+18
Заштита биља	О	32+0+0+0
Пољопривредна техника	О	64+0+0+24
Расадничарска производња	О	96+32+192+18
Професионална пракса	О	0+0+0+90
РАЗРЕД		II - 5
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	О	64
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 13/2018	О	64
Страни језик по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Математика по Просветном гласнику број 7/2023	О	64

Ликовна култура по Просветном гласнику број 7/2023	О	32
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	32
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	32
Изборни предмети према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 9/2018 :	И	32
Музичка култура Историја (одабране теме) Страни језик Изборни спорт - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања Аграрна географија Биологија - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања		
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 7/2022	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА, ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ И НАСТАВЕ У БЛОКУ
Заштита биља	О	32+0+12
Цвећарство	О	64+192+24
Лековито биље	О	64+0+0
Украсно биље	О	64+96+0
Повртарство	О	64+96+24
Професионална пракса	О	0+0+90
Изборни програми према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 7/2022 :	И	32
Задругарство Техника продаје Воћарство - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања Виноградарство - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања		

РАЗРЕД	III – 5	
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА И ВЕЖБИ
Мађарски језик и књижевност по Просветном гласнику број 13/2018 и 14/2023	О	64
Српски као нематерњи језик по Просветном гласнику број 13/2018	О	64
Страни језик по Просветном гласнику број 7/2023	О	32
Физичко васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	О	64
Математика по Просветном гласнику број 7/2023	О	32
Екологија и заштита животне средине по Просветном гласнику број 7/2023	О	32
Социологија са правима грађана по Просветном гласнику број 7/2023	О	32
Грађанско васпитање по Просветном гласнику број 7/2023	И	32
Верска настава по Просветном гласнику број 11/2016	И	32
Изборни предмети према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 9/2018:	И	31
Музичка култура Историја (одабране теме) Страни језик Изборни спорт - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања Аграрна географија Биологија - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања		

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ по Просветном Гласнику број 7/2022	ОБАВЕЗНИ - О / ИЗБОРНИ - И	ФОНД ЧАСОВА, ВЕЖБИ, ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ И НАСТАВЕ У БЛОКУ
Заштита биља	О	32+0+0+12
Цвећарство	О	64+0+162+24
Аранжирање цвећа	О	64+32+96+0
Подизање и нега зелених површина	О	64+0+96+24
Предузетништво	О	0+64+0+0
Изборни програми према програму образовног профила по Просветном Гласнику број 7/2022 :	И	32
<p>Задругарство</p> <p>Аграрни туризам - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p> <p>Органско повртарство - школа је у могућности, да се настава одржи, бира се једном у току трогодишњег образовања</p>		

Изборни предмети се реализују на основу предлога стручног актива и по избору ученика.

Изборни наставни предмет	Програмски садржај	Активности којима се остварује	Разред и одељење
Изабрани спорт	спортска гимнастика; рукомет; кошарка; одбојка; фудсал; плес; атлетика; стони тенис; борилачки спортови; спортови за које је заинтересована локална средина односно локална самоуправа; спортови за које постоје одговарајући природни и материјални ресурси:	Облици наставе: Диференцирани облици рада у складу са знањима и способностима ученика. Место реализације: Реализује се у оквиру редовне наставе или у супротној смени Препоруке за реализацију наставе: Предлог за изабрани спорт даје Стручно веће наставника фи зичког и здравственог васпитања	II-5 или III-5

	скијање, веслање; клизање; пливање и ватерполо; други спортови по одлуци Стручног већа	Оцењивање: Наставник континуирано прати и вреднује напредак ученика	
Биологија	Биохемијско јединство живог света и основне особине живих бића Биологија ћелије Организација тела током развића и физиологија човека	Облици наставе: Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада. Место реализације: Кабинет за биологију, биолошка радионица, универзална учионица и адекватни објекти изван школског комплекса Препоруке за реализацију наставе: Примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких/еколошких наставних екскурзија Оцењивање: путем тестова, писмених вежби, извештаја, усменог испитивања, есеја – сумативно оцењивање путем посматрања, контролних вежби, дијагностичких тестова, дневника рада ученика, самоевалуације, вршњачког оцењивања, практичних вежби – формативно оцењивање	II-5 или III-5
Воћарство	Технологијама производње у воћарству	Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу. Место реализације: Реализује се у учионици или у одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе: на теме ученик ради тест	II-5

		<p>знања</p> <p><u>Оцењивање:</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усмене провере знања • Писане провере • Континуирано праћење достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција 	
Виноградарство	Виноградарство	<p><u>Облици наставе:</u> Предмет се реализује кроз теоријску наставу.</p> <p><u>Место реализације:</u> Реализује се у учионици или у одговарајућем кабинету.</p> <p><u>Препоруке за реализацију наставе:</u> на теме ученик ради тест знања</p> <p><u>Оцењивање:</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усмене провере знања • Писане провере • Континуирано праћење достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција 	II-5
Аграрни туризам	<p>Одређења туризма Облици, врсте и трендови туризма Туристичко тржиште туризам и прехранбена индустрија Одређење угоститељства Угоститељско пословне јединице Кадрови у угоститељству и туризму</p>	<p><u>Облици наставе:</u> Предмет се реализује кроз теоријску наставу.</p> <p><u>Место реализације:</u> Реализује се у учионици или у одговарајућем кабинету.</p> <p><u>Оцењивање:</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • праћење остварености исхода • тестове знања • дневнике вежби • тестове практичних 	III-5

		вештина	
Органско повртарство	Основи органске производње Биолошке основе органске пољопривреде Органско повртарство-биобаштованство повртарске културе у органској производњи	Облици наставе: Предмет се реализује кроз теоријску наставу. Место реализације: <u>теоријска настава се реализује у учионици, одговарајућем кабинету и на огледним парцелама са органском производњом на школској економији</u> Оцењивање: праћење остварености исхода тестове знања	III-5

*

НАПОМЕНА: континуирано праћење промена у Службеним гласницима

Обавезни део Школског програма садржи наставне предмете и садржаје који су обавезни за све ученике одређеног нивоа и врсте образовања.

Један од обавезних изборних предмета или програма јесте Верска настава или Грађанско васпитање.

Изборни део Школског програма обухвата изборне наставне предмете, програме и садржаје по нивоима и врстама образовања од којих ученик обавезно бира један или више наставних предмета према својим склоностима.

Слободне наставне активности се бирају сваке школске године. Садржаје слободних активности школа је правила према реалним потребама ученика, родитеља и локалне средине и водила је рачуна да у школи постоје кадрови који могу да реализују целокупну наставу изборног програма и предмета. Садржаји слободних активности реализују се кроз секције и друштвене, техничке, хуманитарне, спортске и културне активности.

Остали облици образовног – васпитног рада којима се остварују обавезни, изборни и факултативни наставни предмети су редовна, допунска, додатна и припремна настава.

Стандарди квалификације „цвећар - вртлар“

„Сл. гласник РС – Просветни гласник“ бр. 611-00-00101/2022-18

ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ КВАЛИФИКАЦИЈЕ

КЛАСНОК1/ ISCED-F2013	0812 Хортикултура
Ниво НОКС-а	3
Ниво ЕОК-а	3
Врста квалификације	Стручна
Обим квалификације	-3 године -најмање 90 сати обуке
Предуслови за стицање квалификације	Ниво 1 НОКС-а – основно образовање и васпитање, основно образовање одраслих, основно балетско образовање и васпитање и основно музичко образовање и васпитање
Облици учења	- Формално образовање - Неформално образовање - Признавање претходног учења
Врста јавне исправе	- Диплома; - Уверење о положеним испитима у оквиру савладаног програма за образовни профил; - Сертификат о оствареном стандарду у целини.
РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ И НАСТАВАК ОБРАЗОВАЊА	
Проходност у систему квалификација	Ниво 4 НОКС-а Ниво 5 НОКС-а

Занимање	6113.01 Баштован 6113.02 радник у стакленику/ пластенику 6113.03 радник хортикултуре 6113.06 Узгајивач жбунастих култура 6113.08 Цвећар 6310.01 Узгајивач повртларских култура 7549.01 Аранжер цвећа
Стандард занимања	
ИСХОДИ УЧЕЊА	

Општи опис
квалификације

Цвећар-вртлар припрема земљиште и објекте за производњу садног материјала, производи и продаје хортикултурне биљке (цвеће, поврће, лековите и дрвенасто украсне биљке), те спроводи хигијенске, заштитне и еколошке мере у биљној производњи, поштујући стандарде квалитета, стручна упутства и налоге.

Обучен је за: основно ђубрење земљишта и наводњавање биљака; сетву семена у лејама и посудама и садњу расада и садног материјала; примену мера неге хортикултурних биљака; те израду букета и других цветних аранжмана према захтевима клијената.

Најчешће ради на мањим пољопривредним газдинствима, у расадницима, цвечарама или предузећима која обављају делатности уређења и одржавања јавних зелених површина, производње цвећа и украсног биља, у складу са стандардима производног процеса и квалитета, и важећом регулативом и мерама безбедности и здравља на раду у делатности пољопривредне производње, те трговине на мало цвећем, садницама и семењем у специјализованим продавницама.

Делотворно комуницира и сарађује са надређенима и сарадницима приликом обављања задатака и активно доприноси култури уважавања и сардње.

Континуирано прати новине у биљној производњи и цвећарству и хортикултури, те усавршава у сврху сопственог предузетничког пословања и/или задовољења захтева послодаваца.

Сврсисходно примењује техничке информације, информационо-комуникативне технологије (ИКТ) и унапређује њихову примену кроз учење и усавршавање. Ниво општих и стручних знања, вештина, способности и ставова у оквиру стечених компетенција цвећару-вртлару превасходно омогућава запошљавање и наставак школовања у датој стручној области.

Компетенциј
е

- Припрема земљишта и објеката за производњу садног материјала хортикултурних биљака;
- Производња цвећа, поврћа, лековитих и дрвенасто украсних биљака;
- Спровођење хигијенских, заштитних и еколошких мера безбедности и здравља на раду у биљној производњи;
- Припрема и продаја цвећа, поврћа, лековитих и дрвенасто украсних биљака;
- Кључне компетенције (посебно предузимљивост и предузетничка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према здрављу и одговоран однос према околини).

По стеченој квалификацији, лице ће бити у стању да:

Знања

- опише карактеристике хортикултурних биљака (цвеће, поврће, лековите и дрвенасто украсне биљке), као и начине њиховог размножавања;
- наведе важеће стандарде и прописе у области биљне производње и производње хране;
- наведе основна правила организације рада у биљној производњи
- опише техничке карактеристике и начин употребе машина, алата, средстава и опреме за рад у биљној производњи и цвећарству;
- опише поступак припреме земљишта и објеката за сетву и садњу (припреме земљишних смеша, начина обраде, дезинфекције и дезинсекције земљишта и простора);
- опише начине формирања топлих и хладних леја у зависности од хемијских и физичких особина земљишта;
- опише намену и главне карактеристике пластеника, стакленика и расадника;
- опише поступке сетве и садње семена и садног материјала у зависности од агроклиматских услова и одабраног начина сетве и садње;
- опише мере неге при биљној производњи садног материјала;
- наведе услове чувања и складиштења цвећа, поврћа, лековитих и дрвенасто украсних биљака;
- опише поступке сортирања и класирања цвећа, поврћа, лековитих и дрвенасто украсних биљака;
- опише правила слагања и аранжирања цвећа;
- наведе врсте амбалаже и начина паковања, складиштења и транспортовања цвећа, поврћа, лековитих и дрвенасто украсних биљака у малопродаји;
- наведе основне принципе предузетништва и примену у производњи и продаји хортикултурних биљака;
- опише врсте документације у производњи и продаји хортикултурних биљака;
- наведе обавезе послодавца и радника у примени мера безбедности и здравља на раду, заштите животне средине и противпожарне заштите релевантне за делатност пољопривредне производње.
- припрема средства и опрему за рад и личну заштиту на радном месту и радној околини;
- рукује и одржава у хигијенски исправном стању алате (ручне и моторне), опрему, машине и ситну механизацију

(једноосовински трактор са прикључцима);

- чисти и уклања биљни материјал, камење и друге нечистоће, те врши дезинфекцију и дезинсекцију земљишта;
- - припрема земљишне смеше, те учествује у равнању терена, основној и допунској обради земљишта;

Вештине

- припрема и формира топле и хладне леје;
- врши основно ђубрење земљишта и наводњавање биљака према упутству, односно налогу;
- врши генеративно и вегетативно размножавања биљака, сетвом семена у посудама и лејама, помоћу резница и дељењем (кртоле, луковице или бокора), према упутству, односно налогу;
- пикира, улончава и прелончава расад;
- припрема и сади расад и садни материјал, према упутству, односно налогу;
- уочава морфолошке промене на биљкама, те примењује мере неге (механичке, физичке, хемијске и специфичне) према упутству, односно налогу, поштујући прописе стандарде и начела добре производне праксе;
- сортира и класира цвеће, поврће, лековите и дрвенасто украсне биљке;
- складишти, пакује и припрема услове за транспорт цвећа, поврћа, лековитих и дрвенасто украсних биљака;
- одлаже биљни материјал, пестициде и другу амбалажу и отпад на прописан начин;
- израђује букете и друге цветне аранжмане у складу са основним принципима флористичке композиције и захтевима клијента;
- презентује и продаје биљне производе, букете и друге цветне аранжмане;
- врши прорачун трошкова и продајне цене биљних производа, букета и других цветних аранжмана;
- води одговарајућу евиденцију у биљној производњи;
- ефикасно примењује важеће стандарде и прописе у области биљне производње и производње хране релевантне за делокруг рада цвећара-вртлара;
- примењује мере безбедности и здравља на раду, заштите од пожара и заштите животне средине;

Способности и ставови

- самостално, свесно, уредно и прецизно обавља послове цвећара-вртлара у складу са техничко-технолошким процедурама, прописима и стандардима и начелима добре производне праксе релевантним за делатност пољопривредне производње, те трговине на мало цвећем, садницама, семењем, ђубривима у специјализованим продавницама, уз повремене консултације са надређенима;
- продуктивно сарађује са надређенима, сарадницима и клијентима у професионалном окружењу, те доприноси култури уважавања и сарадње;
- ефикасно планира и организује време и активности поштујући рокове;
- испољава позитиван однос према функционалности и техничкој исправности алата, опреме, машина и уређаја који се користе у биљној производњи и цвећарству;
- испољи љубазност, комуникативност, ненаметљивост, и флексибилност у односу према клијентима и сарадницима;
- показује спремност за решавање проблема у оквиру оперативних задатака цвећара-вртлара, повремено и у нестандартним ситуацијама;
- показује осетљивост за естетску димензију и тежи развијању естетичких критеријума релевантних за различите стилове флористичких композиција;
- испољава позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима, као и предузимљивост у раду;
- показује спремност за даље учење и прати кретања у примени иновација и концепта одрживог развоја у биљној производњи и цвећарству;
- примењује ИКТ у раду укључујући и вођење пословне евиденције и комуникације електронским путем;
- увиђа значај рационалне употребе енергије и природних материјала у биљној производњи, одговорног одржавања и унапређивања здравља земљишта и контролисане употребе пестицида, као и прописног прикупљања, збрињавања и рециклирања отпада у бољној производњи;
- испољава одговоран однос према свом здрављу, здрављу других и према заштити околине.

<p>Начин остварености учења</p> <p>провере исхода</p>	<p>Праћење развоја и напредовања ученика у достизању исхода и стандарда постигнућа, као и напредовање у развијању компетенција обавља се формативним и сумативним оцењивањем.</p> <p>Оцењивање је описно и бројчано.</p> <p>Бројчане оцене ученика су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - одличан (5) - врло добар (4) - добар (3) - довољан (2) - недовољан (1) <p>Оцена недовољан (1) није прелазна оцена.</p> <p>Оцењивање се остварује применом различитих метода и техника (пројектни, радни задаци и сл.)</p> <p>Сумативно се оцењује на полугодишту, крају школске године и на завршном испиту.</p> <p>У неформалном образовању процена остварености исхода учења обавља се на испиту за проверу савладаности програма за стицање квалификације.</p> <p>У поступку признавања претходног учења провера савладаности исхода учења обавља се путем процене претходно стечених исхода учења и компетенција које је кандидат успео да докаже путем прописаних инструмената за процену, као и на испиту за процену остварености исхода учења који комбинује више метода процене од којих је практичан рад у реалном/ симулираном радном окружењу обавезан.</p>
<p>ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА КВАЛИФИКАЦИЈЕ</p>	

<p>Квалификација реализатора програма</p>	<p>Одговарајуће образовање:</p> <ul style="list-style-type: none"> - нивоа 7 НОКС-а (подниво 7.1, подниво 7.2), <p>а изузетно одговарајуће образовање</p> <ul style="list-style-type: none"> - нивоа 6 НОКС-а (подниво 6.1, подниво 6.2), <p>односно</p> <ul style="list-style-type: none"> - средње образовање, уколико се за одговарајуће предмете не образују наставници са одговарајућим образовањем нивоа 7 НОКС-а, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања; <p>За наставника практичне наставе одговарајуће образовање</p> <ul style="list-style-type: none"> - нивоа 6 НОКС-а (подниво 6.1, подниво 6.2) или - нивоа 5 НОКС-а (одговарајуће специјалистичко, односно мајсторско образовање са петогодишњим радним искуством у струци), уколико се за одговарајуће предмете не образују наставници са образовањем нивоа 7 НОКС-а, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања; <p>У поступку признавања претходног учења члан комисије је и оцењивач из привреде који има квалификацију најмање истог нивоа као ниво квалификације чија се оствареност процењује у поступку признавања претходног учења и најмање пет година радног искуства на пословима који су релевантни за квалификацију чија се оствареност процењује.</p>
<p>Организација надлежна за издавање јавне исправе</p>	<p>Средње стручне школе</p> <p>Јавно признати организатори активности образовања одраслих (ЈПОА)</p>

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА, ЦИЉЕВА И ИСХОДА ОБРАЗОВАЊА И СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА, НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА, ПРОГРАМА ДРУГИХ ОБЛИКА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ

Начини остваривања принципа образовања и васпитања

Принципи на којима се заснива образовно – васпитни процес у ПТСЦ „Беседеш Јожеф“ су:

- образовање припрема за информационо, технолошки напредно, глобално друштво,
- образовање се остварује комбиновањем дисциплинарног и интегрисаног приступа,
- образовање се остварује активним, кооперативним и партиципативним методама наставе и учења,
- квалитет и ефикасност образовања и успех у образовању одређују се степеном остварености исхода,
- образовање се остварује у развојно и образовно подстицајном окружењу.

Наша Школа полази од чињенице да је настава најдоминантнији облик организованог образовно - васпитног рада. У њеном домену одвија се активност ученика која је од најпресуднијег утицаја на њихов развојни пут. Простором који заузима у структури образовно-васпитног рада, богатством садржаја, метода, облика, средстава и поступака које користи, могућностима за успостављање интеракцијских односа, настава има пресудну улогу у остваривању основних принципа. Због тога је неопходно да се настави прилази што је могуће свестраније, плански и организованије, да се не ослања на аутоматизам деловања наставе тј. мишљење да она доприноси васпитању самим остваривањем и да знања, тиме што их је ученик упамтио, постижу васпитне ефекте. Неки општи принципи којима се наша Школа руководи су:

- поштовање неповредивости људског живота и индивидуалне вредности, идентитета и интегритета сваког људског бића,
- једнака вредност сваког и једнакоправност свих,
- уважавање и поштовање свих учесника у образовном и васпитном процесу,
- поштовање и неговање основних људских права и слобода,
- уважавање и поштовање личности и личних својстава, узрасних и развојних карактеристика ученика и индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања,
- праведност, правичност и солидарност,
- децентрализација, демократизација и професионализација,
- доступност и квалитет,
- одговорност учесника у образовном процесу и носилаца интереса у образовању,
- поштовање, неговање и одговорност за одржавање и унапређивање природне и социјалне средине,

- образовање, као целоживотни процес.

Начини остваривања циљева образовања и васпитања

Оптимално остваривање циљева образовања и практичне наставе претпоставља правовремени приступ планирању и припреми њене реализације на нивоу школе и на нивоу образовног профила. Сложени и различити услови у којима се у нашој Школи остварује практична настава, намећу као императив осмишљено планирање и солидну припрему. У стручној припреми у оквиру наше Школе вршимо селекцију тематских целина које ће "прихватити" Школска радионица и оних за које је препоручљиво или неопходно коришћење шире наставне базе. При остваривању циљева образовно – васпитног рада, кад год је могуће, тежимо да они буду у функцији продуктивног рада и да имају употребну вредност. Овим ученик кроз школовање у нашој Школи стиче мотивацију за брже и боље оспособљавање, јер може сагледати резултат свога рада и његову вредност.

Начини остваривања исхода образовања и васпитања

Организацију образовно-васпитног процеса у средњој стручној школи ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“ карактерише професионално-радна компонента. У томе практична настава заузима централно место. Различити услови у којима наши ученици стичу практична и стручна знања, као и бројни фактори који на то утичу, условљавају различите организационе форме остваривања практичне наставе, којима треба постићи приближно исти ниво оспособљености ученика. Након завршетка средњег образовања и васпитања у нашој Школи, ученик ће бити оспособљен стручним знањима у оквиру одређених профила образовања, стећи ће вештине и практичне компетенције на основу којих ће бити способан да изграђује веру у себе и своје способности, поседоваће личну аутономију и интегритет, способан да учествује у тимском раду и да управља својим животом, изграђујући ставове о свету у којем живи.

Праћење и проверавање ученичких постигнућа важан је део процеса учења, као и активности које пружају повратне информације о напредовању ученика, променама у знању и вештинама, активности у којима се учи и које пружају ослонац за даљи рад ученика и наставника, као и за потребну подршку породице.

Клима у учионици, наставникова уверења, методе проверавања утичу на то како појединац доживљава себе и на одлуке које доноси како би напредовао у учењу. Сматрамо да континуирано прикупљање информација о напредовању ученика усмерава ученике и наставнике у даљем раду и доношењу одлука о томе какве је промене потребно направити да би се постигли бољи резултати.

Начин праћења остварености исхода је обавезан део сваке припреме за час у нашој школи. Од наставника очекујемо да планира кокао ће на крају часа проверити да ли су предвиђени исходи остварени. Наставници у нашој школи то раде на различите начине – краћим тестовима, усменом провером, увидом у практичан рад ученика, онлајн квизом, и сл. Начини провере зависе од специфичности сваког предмета и од конкретних наставних садржаја.

СТАНДАРДИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Стандарди образовања и васпитања представљају скуп норми на основу којих се врши процена квалитета у систему образовања и васпитања, и то:

- 1) стандарди образовних постигнућа ученика;
- 2) стандарди квалитета рада установе;
- 3) стандарди квалитета уџбеника;
- 4) стандарди компетенција наставника, васпитача и стручних сарадника;
- 5) стандарди компетенција директора;
- 6) стандарди компетенција секретара установе;
- 7) стандарди квалификација.

Начини остваривања стандарда постигнућа образовања и васпитања

У циљу остваривања укупних задатака и унапређивања квалитета, па самим тим и ефеката наставе, у нашој Школи наставник је у могућности да изграђује стратегију наставе комбинујући и примењујући, како у литератури и пракси већ устаљене, познате облике организације наставе на часу - фронтални, групни и индивидуални рад, тако и савремене облике организације наставе и учења као што су: диференцирана настава, индивидуализована настава, тимска настава, рад у паровима и др., уз адекватан избор начина учења: предавачког, програмираног, проблемског, учења путем открића и др. и начина остваривања стандарда постигнућа. Сваки наставник у оквиру постојећих услова за наставу предмета који предаје трага за оваквом стратегијом наставе и учења која ће бити оптимална за различите категорије ученика, и усклађена према њиховим индивидуалним разликама. Таквим приступом у раду са диференцираним, индивидуалним и заједничким активностима, наставник може превазићи слабости предавачко-испитивачке наставе, кампањског учења, нездравог такмичења и индивидуализма и омогућити рационално осамостаљивање ученика у мишљењу и раду.

Праћење рада, напредовање и оцењивање постигнутог успеха организује се тако да буде у функцији праћења укупног развоја личности ученика. Стога наши наставници прате и вреднују укупну активност ученика у вези са програмом наставног предмета у настави, професионалној пракси, допунском раду, додатном раду, слободној активности и сл. Наставник на основу свестрано прикупљених информација процењује, вреднује и оцењује ниво који је ученик у свом образовно – васпитном раду и развоју постигао и то у знању, мишљењу, оспособљавању за рад, ставовима и понашању (спремност, активност и одговорност). Наставник разрађује ближе и даље оперативне циљеве наставе у виду очекиваних резултата. Са постављеним циљевима наставник на почетку године, али и приликом обраде сваке теме и наставне јединице, упознаје ученике. Они о циљевима рада дискутују, прихватају их као циљеве свога рада и учења, а истовремено и као критеријуме вредновања и самовредновања појединачних и заједничких достигнућа. На тај начин одељењске заједнице се на почетку године, а затим етапно концентришу на заједнички предмет рада. Тиме и вредновање рада добија кооперативни карактер. Наша Школа тежи да оцена буде индивидуализована и да показује колико је ученик напредовао, не само у односу на захтеве програма, већ и у односу на своје способности, могућности и залагање. Оцена је одраз напретка у знању, стеченим способностима, вештинама, у укупном развоју личности посредством рада и залагања у одређеном предмету. Вредновање и оцењивање се осмишљава применом дидактичких поступака, где се води рачуна:

- да сваком оцењивању претходи континуирано и свестрано праћење рада, учења и напредовања ученика;
- да се у циљу индивидуализације и објективизације оцене и помоћи ученицима у самовредновању, као саставна компонента укључује и повремено мерење ученикових знања и стечених способности применом неформалних тестова знања и других расположивих инструмената;
- да се током праћења, оцене разлажу на неколико битних компоненти које омогућавају да се у оцени путем вредновања укључи и процена неких особина личности које битно утичу на постизање образовно-васпитних резултата.

Могући поступци којима се проверава оствареност образовних стандарда, исхода и циљева учења:

ПОСМАТРАЊЕ	ПРИГОДНО – слободно посматрање, спроводи се по унапред разрађеном плану, без унапред припремљених инструмената, уз вођење белешки; СИСТЕМАТСКО – намерно, структурирано посматрање са утврђеним циљем и предметом посматрања, спроводи се са унапред припремљеним инструментом;
ИСПИТИВАЊЕ	УСМЕНО – разговор, усмено излагање ученика на задате теме, ученичко објашњавање појава, процеса, појмова, јавно презентовање самосталног или групног рада, дискусија, расправа, летеће усмено испитивање целе групе или одељења; ПИСМЕНО – диктати, краће писмено одговарање, писмени тематски радови, контролни задаци;
ТЕСТИРАЊЕ	ОБАВЕЗНО ИНИЦИЈАЛНО ТЕСТИРАЊЕ – почетком школске године као основа за даље планирање; НЕСТАНДАРДИЗОВАНИ ТЕСТОВИ – које наставници самостално конструишу; КРИТЕРИЈУМСКИ ТЕСТОВИ – проверавање усклађености постигнућа ученика са образовним стандардима; ПРИГОДНИ ТЕСТОВИ – писмени и контролни задаци; СИТУАЦИОНИ ТЕСТОВИ – испитивање и оцењивање вештина, извођење одређених активности и практичних радњи;
УЧЕНИЧКИ РАДОВИ	Продукти ученичких активности (зависно од специфичности предмета), цртежи, постери, панои, конструкторски материјали, домаћи задаци;
ЗАЈЕДНИЧКО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА ОД СТРАНЕ НАСТАВНИКА И УЧЕНИКА	
МЕЋУСОБНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА БЕЗ НЕПОСРЕДНОГ УЧЕШЋА НАСТАВНИКА	
САМООЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА	

Начини и поступци остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду

Васпитни утицај наставника је далеко шири и сложенији. Наставник је извор социјалног учења и деловања, јер је у улози модела за опонашање и идентификовање. Млади, средњошколског узраста у процесу изградње сопственог идентитета траже узор за своје понашање, често у некој зрелијој личности са којом долазе у додир. Тако наши наставници у ситуацији, као узорци,

помажу изградњу ученикове личности, не само оним што предају и како предају већ и оним што представљају, што јесу, оним зашто се залажу и чему теже. Наставници врше утицај на ученике особинама своје личности и својим реакцијама (понашањем, ставовима, системом вредности). Веће васпитне ефекте постижу они наставници који наклоност према младима и афинитет према позиву манифестују дубоким разумевањем личности ученика, толеранцијом и разумевањем њихових проблема, смислом за комуницирање интеракцију, за откривање, продубљивање и одржавање интересовања и способности ученика и подстицање њиховог развоја и иницијативе. То су они наставници који ученицима помажу да сложене ситуације јасније сагледају, да одреде границе конфликта и тако спрече његов развој налазећи конструктивно решење. Такви наставници постају извор и емоционалне стабилности и сигурности ученика а тиме њихови узор и вође. За сваку активност која се намерава извести (наставну, ваннаставну, практични рад и слично) наставници у нашој Школи јасно дефинишу оно што желе добити као крајњи резултат. Операционализација циља је од посебног значаја на нивоу планирања часа или других активности, те је ту могућа потпуна конкретизација. Прецизно утврђен циљ и прецизно утврђено почетно стање су две тачке између којих се одвија процес педагошког стваралаштва наставника који у нашој Школи обухвата следеће кораке:

- Селекција информација и операција - избор информација релевантних за проблем који се проучава и чишћење од небитних детаља и опширности,
- Идентификовање погодности и сметњи - омогућује правилан и адекватан избор информација и операција које ће бити пренете ученицима,
- Изграђивање педагошке стратегије - избор метода, облика и наставних средстава,
- Евалуација примењене стратегије – континуирана евалуација поступака планирања и припремања и евалуација сваке од фаза наставног процеса, омогућује сталне корекције и прилагођавање поступка ради постизања бољих резултата,
- Резултат, оствареност циља - евиденција о примењеном поступку, успешности тог поступка, о примењеним средствима, анализа конкретизације циља итд., служи наставнику као основа за стварање "личне методике", који постаје вредан инструмент у раду наставника,
- Место и улога ученика у планирању - ученик поступно преузима и део улоге планера и организације процеса сопственог учења и образовања, с обзиром да се извори знања налазе сада већ и ван школе (средства масовних комуникација, информационе технологије) и
- Планирање и непосредна припрема - ове активности су услов рационалног располагања временом, јер обезбеђују равномерност наставног садржаја, систематичност, поступност у раду, селективнији избор и примену наставних метода и средстава, облика и техника рада.

У зависности од врсте образовних профила, односно садржаја рада, сложености рада, средстава рада и укупних услова под којима се и изводи, врши се избор организационих форми, облика и средстава остваривања практичне наставе. Садржаји практичне наставе су осавремењени и прилагођени новим технологијама рада и условима организације, што изискује повећан напор у њеном планирању и припремању. Тиме се омогућује да њено остваривање буде рационалније, ефикасније и сврсисходније. То се може постићи, јер

наставни кадар наше Школе на време предвиђа услове и околности под којима ће се настава одвијати.

ПРОГРАМИ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ

Програм допунске наставе

У нашој Школи допунски рад се организује за ученике који стално или повремено заостају у савладавању образовно-васпитних садржаја у редовној настави, са циљем лакшег укључивања ученика у савладавање садржаја. Наставници, задатке који подржавају допунску наставу, организују са циљем да ближе одреде програмске садржаје у којима ученици не постижу добре резултате, да садржаји наставе буду усклађени са потребама и могућностима ученика за које се организује овакав рад, као и да пруже подршку ученицима да се лакше прилагоде редовној настави. Садржаји допунске наставе су идентични прописаном наставном плану и програму. Избор, ширина и дубина обраде, као и дидактичко-методички поступци, у овим облицима рада су, више него обично, под утицајем индивидуалних карактеристика ученика укључених у допунски рад. У самом идентификовању ученика за које треба организовати допунски рад, наши наставници узимају у обзир узроке и тешкоће појединих ученика у савладавању садржаја неких наставних подручја. Допунски рад организују у току целе школске године, с тим што за неке ученике или групе ученика може да траје дуже или краће време, што зависи од потребног времена за које ће ученик да савлада садржаје програма.

Приликом планирања допунског рада наставник води рачуна о следећем:

- један ученик, који заостаје у савладавању садржаја из више предмета може бити укључен у додатни рад истовремено само из два предмета;
- допунски рад организују са групом ученика или са појединим ученицима, при чему воде рачуна да број ученика у групи не буде већи од 10 и зависи од узрока заостајања ученика и природе садржаја програма појединих предмета;
- група ученика за допунски рад може се образовати у оквиру једног одељења;
- групе обухватају оне ученике који имају исте проблеме и тешкоће у савладавању садржаја наставне целине;
- настоје да састав појединих група ученика није сталан у току читаве године, будући да неки ученици поступно отклањају тешкоће, али се у групу укључују нови ученици;
- планирају садржаје за сваког ученика и за сваку групу, водећи рачуна при томе да се допунски рад може одржавати у оквиру једног или два часа недељно.

Флексибилни су у организовању трајања допунског рада, у зависности од обима знања, нивоа усвојености градива, психофизичких могућности ученика као и оптерећености ученика у току дана. Дужина рада са појединим ученицима у групама може трајати краће или дуже од 45 минута.

Програм додатне наставе

Циљ додатне наставе у нашој Школи је да омогући надареним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине из неких наставних области и предмета у складу

са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самосталан рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да допринесе њиховом оспособљавању за даље образовање и самообразовање.

Задаци у оквиру додатне наставе, на које се наставници фокусирају су:

- задовољавање индивидуалних карактеристика ученика - склоности, интересовања и способности за учење;
- подстицање индивидуалног развоја ученика (адекватног темпа), пре свега њихових интелектуалних капацитета, што омогућује брже напредовање ученика;
- проширивање и продубљивање обима и садржаја појединих предмета за које ученици показују интересовања и склоности;
- груписање ученика према способностима и интересовањима, чиме се стварају услови за индивидуализацију додатног рада;
- идентификација надарених и талентованих ученика.

Садржаји додатног рада полазе од редовног плана и програма, али се, сходно интересовањима и потребама ученика, проширују, продубљују и допуњују новим садржајима, одређених наука, и као такви, важе само за ученике обухваћене овим обликом рада. Самим тим, садржаји додатног рада су индивидуализовани, како у односу на ученика, тако и у односу на наставника.

Додатним радом се обухватају ученици који постижу изузетне резултате у савладавању садржаја програма, који показују интересовање за проширивање и продубљивање знања и вештина и који су надарени и талентовани за одређене области предмета. Наставник се руководи правилом да се у додатни рад из једне наставне области, односно предмета може укључити само један ученик. Међутим, уколико ученик постиже изузетне резултате из више наставних области, односно предмета, наши наставници радо укључују ученика у додатни рад из два предмета, нарочито ако они припадају сродној групи предмета и ако ученик изричито испољи жељу за тим. Програм додатне наставе у нашој Школи планирају и организују наставници у оквиру недељног распореда часова образовно-васпитног рада. Часови могу да трају краће или дуже од 60 минута, зависно од садржаја који се остварују. Додатни рад се организује пре почетка редовне наставе, у супротној смени, за време радних субота и сл., при чему се води рачуна о просторним, материјалним и организацијским могућностима Школе, као и о томе које време најбоље одговара ученицима и наставницима, а поготову ученицима-путницима.

С обзиром на примену и функцију додатне наставе у образовању, наши наставници примењују најразноврсније облике, методе и поступке рада који ће ученицима омогућити да њихове креативне способности и интересовања максимално дођу до изражаја кроз индивидуални и групни облик рада, индивидуализовани приступ и други облик наставног рада. Наставник упућује ученике да самостално испитују разне појаве, да се служе литературом, приручницима, алатима и инструментима, као и да сачине записе, анализе и закључке.

Програм припремне наставе

Школа организује припрему свих ученика за полагање матурских и завршних испита у обиму од најмање 5% од укупног годишњег броја часова из предмета из којих се полаже матурски, односно завршни испит.

Припремна настава у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“ се организује и за редовне ученике који су због болести или других оправданих изостанака упућени на полагање разредног испита, за ученике који полажу поправни испит, за ученике који полажу матурски и завршни испит и за ванредне ученике.

Организује се према садржајима из програма образовања пре полагања разредног испита, са тенденцијом савладавања градива. Циљ припремног рада је да се омогући ученицима да се лакше укључе у редован образовно-васпитни процес. Припремни рад се организује, по правилу, у августовском испитном року, изузев за ученике завршног разреда за које се организује у јунском испитном року.

Наставници воде рачуна да се задацима остварују циљеви припремне наставе, као нпр.:

- ближе одређивање програмских садржаја у којима ученици не постижу добре резултате;
- усклађивање утврђених садржаја са потребама и могућностима ученика;
- пружање помоћи ученицима да се лакше уклопе у редовну наставу и праћење њиховог напредовања.

ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈУ, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВУ И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА

Кроз активности Стручних већа формираних на нивоу Школе, рад одељењских заједница и систематску интеграцију свих активности образовно - васпитног рада на свим нивоима, као и кроз наставне садржаје појединих наставних предмета, наша Школа настоји да у континуитету развија сарадничку комуникацију, узајамно активно слушање свих учесника у образовно – васпитном раду Установе и тимски рад, са циљем развијања ефикасног решавања проблема и превенције непожељних облика понашања. У Школи се континуирано води рачуна о унапређивању развоја способности за решавање проблема, сарадничке и ненасилне комуникације. Активно, пажљиво слушање другог у комуникацији и тумачењу критике. Изражавање својих опажања, осећања и потреба, представљање јасних захтева без оптуживања и критиковања и пребацивања одговорности за њих на другу особу. Конструктивно одговарање на критику. Познавање невербалне комуникације и њених особености, динамика сукоба, стратегија и стилови понашања у сукобу и конструктивно решавање сукоба. Кроз све облике наставних и ваннаставних активности и кроз индивидуалне разговоре наша Школа подстиче прихватање личних проблема, као кризе која представља шансу за развој, подиже ниво свести о препознавању стреса, његовим изворима и утицајима, као и начинима изграђивања контроле и социјалне подршке. Активности и програми у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“ су формирани са циљем едукације ученика о ризичним понашањима зависности (пушење, алкохолизам, наркоманија), као и могућностима превентивних активности.

Теоријске основе програма којима се развија комуникација, чине комуникативно-искуствене методе, које полазе од психофизичких наклоности ученика, као и од законитости и специфичности одређеног развојног периода. Наша Школа тежи да активности на нематерњем језику тематски повезује са активностима на матерњем језику, да језик презентује ученицима

кроз комуникативне ситуације, махом игроликог типа, те да се језик употребљава у двосмерним интеракцијама ученика и наставника, при чему наставник у току извођења активности више пута мења облик рада.

Програми се заснивају на принципима развијања самоиницијативе и предузетничког духа, где у почетним фазама програм нуди ученицима богат контекст, како би они те активности доживљавали као самоиницијативне, да би се у наредним фазама контекст смањивао а од ученика захтевало веће учешће умног напора. Наставници користе постојеће комуникативне ситуације и симулирају се такве ситуације у којима ученик треба да се осећа опуштено и да буде мотивисан за учешће у активностима које им нудимо.

ФАКУЛТАТИВНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ, ЊИХОВИ ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈУ

Факултативни облици образовно-васпитног рада обавезни су за ученике који се за њих одреде. Посебно место и улогу у нашој Школи имају друштвене организације преко којих се остварују и шире друштвени задаци. Факултативне активности у ПТСЦ „Беседеш Јожеф“ имају за циљ да допринесу развоју личности на образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану. Циљеви и задаци факултативних наставних садржаја и активности су:

- проширивање и продубљивање, као и стицање нових знања и умења а према интересовањима ученика;
- задовољавање специфичних интересовања ученика уз активно усмеравање њихових склоности, способности интересовања и подстицање професионалног развоја;
- мотивисање и оспособљавање ученика за самосталан и креативан рад;
- омогућавање ученицима организовање забаве и рекреације као и других услова да самостално користе слободно време и организују духовни, културни и друштвени живот у средини у којој раде.

НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА И ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ И УЧЕНИКА СА ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА

Средње образовање одраслих остварује се у складу са циљевима који су дефинисани Законом којим се уређују основе система образовања и васпитања. Посебни програми за образовање одраслих у двогодишњем и трогодишњем трајању, програми стручног оспособљавања, специјалистичког, односно мајсторског образовања, програми обуке и други програми за образовање одраслих остварује се у средњој школи. Упис одраслих врши се у складу са Законом, и посебним законима којима се уређује средње образовање и васпитање и образовање одраслих. Уколико постоји потреба да наша Школа у току године врши упис кандидата ради стицања специјалистичког, односно мајсторског образовања, стручне оспособљености, преквалификације, доквалификације и обуке, уз сагласност Министарства, донеће се прилагођени и посебни програми у те сврхе.

У средњу стручну школу ради стицања специјализације, може да се упише кандидат који има завршену одговарајућу школу и има најмање две године радног искуства и оно траје једну или две године. По завршетку програма специјалистичког, односно мајсторског образовања полаже се испит на којем се проверавају вештине и знања потребне за обављање занимања за које се кандидат пријавио. Програм мајсторског испита доноси Министар на предлог Савета за стручно образовање. Након положеног испита кандидату се издаје јавна исправа која то потврђује у складу са Законом о средњем образовању и васпитању.

Особе које су из одређених разлога напустиле средњу школу, односно прекинуле образовање имају право да наставе школовање у истом трајању по основу Закона о средњој школи. Да би завршили започето образовање, ванредни ученици се уписују до 31. августа. Ученику ће бити признати сви раније завршени разреди. Решењем које доноси директор школе, биће одређени допунски испити које полазник мора да положи. Након што положи све допунске испите ученик полаже разредни испит у који се уписао. На тај начин стиче право да упише следећи разред у статусу ванредног ученика.

Након завршеног средњег образовања и васпитања одрасли може да се упише у школу ради преквалификације или доквалификације. Преквалификацију уписују кандидати који желе да се образују за неки други образовни профил у односу на онај који су завршили, без обзира на подручје рада. Доквалификацију уписују кандидати који желе да се образују за неки други образовни профил у дужем трајању, без обзира на подручје рада. Кандидат који је уписан у програм преквалификације полаже испите из стручних предмета које одређује наставничко веће школе у коју је уписан. Кандидат који је уписан у програм доквалификације полаже додатне испите из предмета чији се садржаји разликују од претходно положених, предмета који нису били утврђени наставним планом и програмом (разлика предмета) и завршни испит.

Ванредан полазник првог разреда школе је лице уписано у први разред средњег образовања и васпитања или образовања за рад и старије је од 17 година. Ванредни ученици уписују се у први разред у јунском року на основу конкурса који расписује Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

Образовање је приоритет и основа за развој. Квалитетно и свима доступно образовање је циљ коме наша Школа тежи, као што жели да одговори и на изазове како школовати младе за занимања која ће постојати у будућности. Млади се подстичу да критички и аналитички мисле, образовни процес се модернизује и креира друштво засновано на знању у коме су људи, њихове идеје и иновације покретач напретка. С обзиром на већ постојеће стручне наставне кадрове у нашој Школи, уколико се покаже потреба и могућност, Школа ће прилагодити програм за образовање ученика са посебним склоностима.

Остваривање и реализација обогаћеног и прилагођеног програма образовања одраслих и ученика са посебним способностима, начелно тежи да:

- идентификује ученика са посебним способностима (надарених и талентованих ученика) кроз тимски и заједнички рад одељењских старешина, родитеља, психолошко-педагошке службе и предметних наставника;
- прилагоди распоред дневних активности у оквиру одељења или у форми индивидуалног рада са учеником са посебним склоностима;
- прилагоди циљеве образовно – васпитног рада, задатке који из њих произилазе, стандарде постигнућа и очекиване исходе ученицима са посебним способностима;

- прилагоди наставне садржаје, облике и методе рада ученицима са посебним способностима и образовању одраслих;
- индивидуализује приступ у наставном процесу за ученике са посебним способностима, али и да индивидуализује и прилагоди образовању одраслих;
- пружа додатну подршку ученицима у развоју социо-емоционалних компетенција и одраслима у процесу социјализације и адаптације.

ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ

Наша школа истиче важност културног и друштвеног живота. Настоји да своје ученике и наставнике мотивише на организовање разних облика подизања опште стручне и професионалне културе младих и одраслих, као и неговање аматеризма и слободног креативног испољавања младих у слободном времену (културно-уметничка и спортска друштва, клубови технике, секције стваралаца и др.). Културне активности којима наша Школа тежи су, пре свега, неговање и развијање ученичке способности према чувању лепе речи, музици, сликарству, спорту, екологији...

Поштујући и пратећи интересовања наших ученика, а у складу са узрастом, програми културних активности засновани су на њиховим склоностима, талентима и амбицијама, са циљем да се поспешује креативност, инвентивност, маштовитост, заједништво и колективни дух, ангажованост према друштвеној и социјалној стварности, свест о сопственим вредностима и њиховој надоградњи, људске врлине и квалитети. Ради афирмације и подршке културних активности ученика, у нашој Школи се планирају различита дешавања кроз многобројне садржаје.

Постоје разноврсне активности које наша Школа организује за ученика у сарадњи са привредним, културним и јавним установама ради остваривања своје културне функције. Отвореност ка свим прогресивним културним струјањима захтева да ученике васпитава као аниматоре културних вредности, али и да се афирмише богатом продукцијом у области уметности, науке и спорта. То даље упућује да наша Школа подстиче, мотивише и покреће ученике за учествовање на културним збивањима, као и самоорганизовање у ученичком колективу за приредбе, трибине, сусрете, изложбе, излете и манифестације од ширег друштвеног значаја (ликовне изложбе, такмичења, јубилеји и сл.). Ученици наше Школе су гости на локалним и међународним конференцијама, презентацијама и студијским путовањима.

На остваривање своје културне функције, наша Школа посматра то са становишта прожимања свих садржаја наставе, ваннаставних активности и других облика образовно - васпитног рада, који доприносе укупном односу Школе са вредностима и достигнућима културе.

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

Ради јачања образовно-васпитне делатности школе, подстицања индивидуалних склоности и интересовања, правилног коришћења слободног времена, као и ради богаћења друштвеног живота и разоноде ученика, развијања и неговања другарства и пријатељства, наша Школа реализује слободне активности, које се спроводе кроз рад у секцијама. Слободне активности представљају ваннаставни факултативни облик рада, чији је непосредан васпитно-образовни циљ да ученикове слободне активности допринесу развоју његове личности на образовном,

сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану. У ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“ слободне активности су многобројне и разноврсне и омогућују укључивање сваког ученика у поједине облике рада. У нашој Школи се организују оне слободне активности за које постоји интересовање ученика и неопходни кадровско-материјални услови. Зависно од броја заинтересованих ученика и постојећих услова, секције могу да буду организоване као самосталне или укључене у клубове.

Овим активностима Школа настоји да поштује следећи принципе:

- слободно и добровољно опредељивање ученика у избору активности и удруживању на основу индивидуалних интересовања и способности;
- активно учешће ученика у организовању рада, планирању и програмирању садржаја, метода и поступака у секцијама, анализи остварених резултата;
- повезаност и јединство слободних активности са осталим образовно-васпитним активностима уз координирани рад свих васпитних чинилаца.

За слободне активности ученици се сами опредељују, па се на почетку школске године извршава увид у њихова интересовања за рад у појединим секцијама, односно слободним активностима. На основу добијених резултата, анализе успешности у претходној години, као и интересовања ученика, затим кадровских и материјалних условима школе, наставници врше избор врсте и облика слободних активности.

Слободне активности се организују током читаве школске године у оквиру годишњег фонда часова који је утврђен Годишњим програмом образовно-васпитног рада наше Школе. Свака секција има своје чланство, демократски изабрано руководство, правила и програм рада, као и документацију о свом раду. Формирају се почетком школске године, уз максималну помоћ и подршку свих Стручних органа школе.

Наставник прати рад и развој ученика, подстиче и усмерава (ненаметљиво) активности секције и пружа стручну помоћ у њеном раду. У овим активностима наставник је саветодавац и консултант, инспиратор и инструктор. Његова подршка у раду ученика је нужна, али је његова личност мање истакнута. У секцији је он стручни сарадник, инструктор и координатор, али није члан њеног руководства. Ученици се не оптерећују радом у секцијама (један ученик - члан највише двеју секција), јер су и иначе доста ангажовани разним видовима образовно – васпитног рада, како слободне активности не би изгубиле смисао и разлог свог постојања. Ученик је члан секције онолико дуго колико то сам жели да буде. Ученик има право, кад задовољи своја интересовања у једној области да је напусти и пређе у другу. То, међутим, не значи да треба одобрвати, брзо, често и неоправдано мењање активности. Ученику се не може ускратити учешће у слободним активностима због слабог успеха у учењу. Оваквом ученику треба скретати пажњу на његове обавезе у настави и мотивисати га за додатан рад и одговорност, имајући у виду да ангажовање у слободним активностима представља снажно средство за рад и појачану одговорност, да ствара прилику за афирмацију позитивног у личности. Ученицима у нашој Школи се пружа могућност укључења у слободне активности, које за циљ имају да допринесу развоју личности на образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану.

Задаци на којима се темеље стваралачке и слободне активности су:

- развијање навика ученика да стално и рационално обављају различите послове ради задовољавања личних потреба, потреба породице и друштвене средине;

- стицање навика и одговорности за чување и естетски изглед средине у којој ученик учи, ради и живи;
- развој и неговање урбане и комуналне културе;
- развијање свести о потреби колективног рада и о принципима који се примењују у акцијама и активностима друштвено-корисног рада;
- развијање осећања одговорности за преузете обавезе и радне задатке уз неговање радне културе ученика и спремности за сарадњу.

Наша Школа остварује и друштвено – користан, односно хуманитаран рад, који се реализује са циљем да подстиче и подучава ученике да добровољним радом, самостално и у оквиру друштвено-организованих активности у слободном времену, доприносе стварању и унапређивању услова живота и рада свих у ужој и широј друштвеној заједници. Настојимо да развијамо друштвено одговорно понашање наших ученика.

Садржај и активности у оквиру друштвено-корисног рада који се реализују у нашој Школи су следећи:

- хуманитарне акције
- еколошке акције уређења школе, учионица и других просторија, као и школског окружења
- акције прикупљања материјала за рециклажу
- припрема, односно уређење школског простора за одржавање школских манифестација, изложби, гостовања, спортских и других такмичења
- посете установама социјалне заштите за смештај деце и омладине, домовима старих и Црвеном крсту
- активности које доприносе развоју емпатије, толеранције и унапређивања односа заснованих на међусобном уважавању и сарадњи

Друштвено-користан рад се одвија у складу са Правилником о обављању друштвено-корисног, односно хуманитарног рада у установама образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 10/2024.)

ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

Каријерно вођење и саветовање подразумева изузетно значајан процес, услуге и активности усмерене на подршку појединцу, било ког узраста и у било ком делу његовог живота, да донесе информисане одлуке које се тичу образовања, обуке и занимања и да управља својом каријером. Услуге каријерног вођења и саветовања важан су оквир којим се омогућава примена концепта целоживотног учења и обезбеђује подршка појединцу у проходности кроз нивое НОКС-а, мобилност на тржишту рада и за развијање вештина управљања каријером. Каријерно вођење и саветовање омогућава појединцу да активно управља својом каријером и да се адаптира на промене на тржишту рада. Ово је од суштинског значаја за успешну и задовољавајућу каријеру у данашњем свету који је обележен брзим технолошким и друштвеним променама.

Наша школа омогућава формирање зреле и одговорне личности, способне да доноси добро промишљене и одговорне одлуке о властитој професионалној будућности и да их спроводи у дело. Помажемо ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље учење и запошљавање, односно идентификовање, избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и формирање сопственог става о томе.

Активности и услуге КВиС-а разликују се у зависности од контекста у ком се реализују и зависно од потреба циљне групе, те се могу начелно разврстати на услуге каријерног информисања, каријерног саветовања и образовања за каријеру, али је свакако могуће осмислити и активности које представљају комбинацију поменутих.

- **Каријерно информисање** представља процес обавештавања о образовним и каријерним могућностима. Каријерно информисање односи се на обезбеђивање информација или упућивање на самостално проналажење информација неопходних за планирање каријере. Представља први корак у процесу КВиС-а, који може, али и не мора, бити настављен.
- **Образовање за каријеру** односи се на активности које воде ка стицању вештина за управљање каријером у оквиру наставних или ваннаставних активности, радионице, обуке и друге облике формалног и неформалног учења усмерене на развој вештина управљања каријером код ученика.
- **Каријерно саветовање** усмерено је на циљану подршку ученику у откривању и разумевању сопствених образовних и каријерних могућности и доношењу одлука и планирању каријере. Представља најкомплекснији процес који има за циљ да помогне појединцима да разумеју властите циљеве и жеље, као и могућности за остваривање истих, донесу одлуке утемељене на информацијама, посвете се активностима и управљају променама у својој каријери. Може бити организовано као групно или индивидуално саветовање.

Појам и дефиниција:

Потреба за израдом стратегије проистиче из чињенице да је у постојећем образовном систему, у коме су тек почете реформе, ова важна функција, која треба да обезбеди прелазак из школовања на тржиште рада, потпуно маргинализована, а њен значај несхваћен. Школа омогућава формирање зреле и одговорне личности, способне да доноси добро промишљене и одговорне одлуке о властитој професионалној будућности и да их спроводи у дело.

Циљ каријерног вођења и саветовања јесте да се ученик оспособи да планира, управља и води своју каријеру.

Задаци:

- Подстицање професионалног развоја ученика
- Оспособљавање појединаца да планирају своје образовање, обуку и рад
- Мотивисање појединца у преузимању одговорности за властито образовање и рад
- Мотивисање запослених за даље образовање, флексибилни професионални развој, управљање каријером, обучавање и проналажење адекватног радног места, као и професионалну промоцију

- Упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја и њихово подстицање да и сами свесно доприносе сопственом професионалном развоју
- Информисање ученика о свету рада и занимања, систему образовања и њихово оспособљавање за самостално прикупљање информација које се односе на свет рада и систем образовања
- Формирање правилних ставова према раду
- Подстицање ученика на испитивачко понашање према себи и свету рада
- Саветовање ученика 4. разреда о свим релевантним факторима за доношење добре одлуке о професионалном опредељењу (разговор по одељењима)
- Индивидуално саветовање са ученицима о њиховим професионалним интересовањима
- Представљања различитих професија у сарадњи са родитељима професионалцима

Тим за професионалну оријентацију ученика у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“ у сарадњи са наставницима реализује праћење индивидуалних склоности ученика. Саветодавни рад обавља се током школовања, и школа, по потреби, сарађује са надлежним установама које се баве каријерним вођењем и саветовањем. Основна новина коју доноси систем каријерног вођења и саветовања је, пре свега, већа оријентација образовања на послове које треба да обављају ученици када се запосле. То директно утиче на развој образовања заснованог на исходима као основној компоненти вредновања на тржишту рада и у привреди. Ово указује на велике промене како унутар самог система, тако и унутар појединих његових делова.

Новине и промене у систему образовања су управо питања напредовања читавог овог система, али и друштва у целини, као и укључивања младе генерације наше Школе у привредне токове. Каријерно вођење и саветовање је само један од аспеката повезивања Школе са високошколским установама и светом рада. Оно аналитички приступа комплетном процесу образовања код нас. Зато његово увођење представља огроман корак ка модернизацији и реформи читавог система образовања и његовог увођења у економске токове друштва. Развој система каријерног вођења и саветовања утиче на све чиниоце, актере и носиоце система образовања (формалног и неформалног) и доприноси развоју и реформисању укупног система образовања.

Наша Школа тежи да помогне ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље учење и/или запошљавање, односно идентификовање, избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и објективно разликовање и формирање сопственог става о томе. У том циљу Школа има Тим за каријерно вођење и саветовање, чији чланови прате развој ученика и информишу их о занимањима, образовним профилима, условима студирања и потребама на тржишту рада.

Циљ рада Тима је усмерен на професионалну оријентацију и подстицање професионалног развоја ученика, пружање помоћи у формирању реалне слике о својим способностима, особинама, интересовањима и успешно планирање свог професионалног развоја. У складу са постављеним циљевима, задаци Тима за професионалну оријентацију ученика у нашој Школи су:

- Упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја и

њихово подстицање да и сами свесно доприносе сопственом професионалном развоју;

- Информисање ученика о свету рада и занимања, систему образовања и њихово оспособљавање за самостално прикупљање информација, које се односе на свет рада и систем образовања;
- Формирање правилних ставова према раду;
- Подстицање ученика на испитивачко понашање према себи и свету рада;
- Оспособљавање ученика за планирање свог професионалног развоја и доношење реалних и зрелих одлука у вези са избором занимања и правцима стручног оспособљавања.

Програмски задаци и садржаји професионалне оријентације се реализују:

- у оквиру свих видова обавезних, изборних и факултативних облика образовно-васпитног рада са ученицима;
- сарадњом са предузећима и установама;
- кроз посету Сајму образовања;
- заједничким радом и сарадњом са родитељима.

Програм за професионални развој садржи следеће елементе:

1. Подршка ученицима у реалном сагледавању способности и особина личности – самоспознаја
2. Информисање ученика о занимањима
3. Упознавање ученика са могућностима даљег школовања
4. Реални сусрети са светом рада и укључивање гостујућих предавача из различитих области
5. Испитивање свих заинтересованих ученика завршних разреда неким од стандардизованих тестова професионалних опредељења или интересовања
6. Пружање повратне информације ученицима о резултатима теста
7. Професионално саветовање са заинтересованим ученицима у циљу доношења адекватне одлуке о избору занимања
8. Припрема и праћење уписа ученика за даље школовање на вишим школама и факултетима
9. Организовање Сајма делатности у школи
10. Посета факултета, компанија и предузећа ради упознавања различитих могућности даљег школовања и занимања
11. Организовање испраћаја матураната

Резолуција о целоживотном учењу Савета министара Европске Уније из 2004. године дефинише каријерно вођење као низ активности које оспособљавају појединце било ког узраста, у било ком тренутку њихових живота, да идентификују сопствене способности, компетенције и интересе, да донесу одлуке које се тичу њиховог образовања, оспособљавања и професије и да управљају токовима својих живота у области учења, рада и других области у којима могу да стекну и примене способности и компетенције.

Ради подстицања професионалног развоја ученика и њиховог оспособљавања да донесу одлуку о избору даљег образовања и животног позива наша Школа подстиче професионални развој ученика у складу са индивидуалним могућностима и друштвеним потребама за кадровима, прати развој ученика, њихове склоности и способности у току образовања и

помаже им у избору даљег образовања и професионалног оспособљавања. Овим Школа помаже појединцима да разумеју своје мотиве, вредности и начин како могу допринети друштву у коме живе. Обезбеђује им знање о тржишту рада, вештине које их оспособљавају да врше изборе у сфери образовања, рада и живота, а такође их оспособљава да планирају каријеру и припреме се за рад. Активности које обухватају каријерно информисање и каријерно саветовање интегрисане су у наставне и ваннаставне облике рада у нашој Школи, или се реализују као посебне групне активности за ученике, када за то постоји потреба. Посебне вештине за запошљавање могу да обухвате такве школске активности које циљано делују на стицање вештина управљања каријером, прелаз из школе у област рада или високошколских институција, чиме се подржавају циљеви каријерног вођења и саветовања.

У контексту средњошколског образовања и васпитања, каријерно вођење и саветовање представља низ услуга и активности усмерених на подршку ученицима да донесу одлуке које се тичу образовања, обучавања и будућег занимања и да управљају својом каријером. Кључни исход услуга и активности КВиС-а је развој вештина управљања каријером, односно компетенција које омогућавају ученицима да идентификују своје постојеће карактеристике, развију циљеве личног и професионалног учења и развоја и предузму акције у смеру унапређења своје каријере.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Програмом заштите животне средине наша Школа тежи да обухвати оне активности, које су усмерене на јачање и развијање свести о значају здраве животне средине, одрживог развоја и очувању и унапређењу природних ресурса. Школа доприноси заштити животне средине остваривањем Програма заштите животне средине, заједничким истраживањем и акцијама локалне самоуправе и школе, као и на друге начине усклађене са Законом. Циљ образовања и васпитања у области заштите и унапређења човекове средине јесте да ученицима, у складу са њиховим узрастом и могућностима, обезбеди стицање знања, развијање интересовања, формирање ставова система вредности и понашања, које ће им омогућити разрешавање три основна противречна проблема на релацији савремени човек - природа: еколошки, културно-социјални и економски. Први проблем претпоставља знања и друге карактеристике значајне за одржавање и стварање оптималних услова еколошке равнотеже у човековој средини; други - значајне карактеристике за правилан однос, заштиту и унапређивање лепоте предела животне, радне и рекреативне средине као и очување природне културне баштине за садашње и будуће генерације; а трећи - знања о економској валоризацији природних извора и природних услова имајући у виду и штете које могу да настану услед њиховог угрожавања, загађивања, нерационалног коришћења, деградација и сл.

Наша Школа учествује у Програму „За чистије и зеленије школе у Војводини“. То је програм Покрајинске владе, који се реализује годинама уназад са циљем да се подигне свест и лична одговорност за своју околину, да наше ученике, у периоду када се формирају као личности, учимо правим вредностима, као и да укажемо на важност да оно што смо наследили од својих предака, још лепше, чистије и здравије оставимо својим потомцима. Наставници и ученици наше Школе и те како препознају потребу за очувањем животне средине, па у складу са тим, задаци у оквиру културне и јавне делатности наше Школе у области заштите и унапређивања животне средине су:

- успостављање сарадње са библиотеком, позориштем, домом културе, галеријама, музејима, рекреационим центрима, туристичким организацијама и др., и активно учествовање у доношењу и остваривању њихових програма ради оспособљавања и навикавања ученика да у свом самообразовању и слободном времену користе све оне изворе културе који ће их подстицати на стваралачки рад и унапређење човекове средине;
- организовање учешћа ученика у радним акцијама заштите и унапређивања животне средине;
- организовање предавања о темама из ове области;
- организовање јавних манифестација и пропагирање акција у овој области;
- омогућавање ученицима да учествују на конкурсима које расписују друштвене и стручне организације са темама из ове области;

Поједини задаци овог подручја обухваћени су програмима наставних предмета и осталих образовно-васпитних активности. Посебан значај у његовој реализацији има настава физичког и здравственог васпитања, биологија и екологија, затим, од ваннаставних активности акције у одељењској заједници, као и активности омладине Црвеног крста. У оквиру радних састанака одељењске заједнице обрађују значајне теме из области здравственог васпитања. Ове тематске целине се реализују и са родитељима кроз индивидуалне разговоре и родитељске састанке. Здравственом васпитању у нашој Школи доприносе предавања, дискусије, разговори, питања и одговори у настави, на трибинама, семинарима, сусретима, као и самостални радови ученика (реферати, илустрације, цртежи, видео, слике, и сл.). Ови облици рада реализују се уз помоћ филма, литературе, анализа ТВ-програма и сл.

За формирање позитивних ставова, вредности и понашања ученика битни су:

- услови живота и рада у школи - организација рада, понашање и поступци наставника, неговање позитивне климе, међусобни односи наставника и ученика, односно укупан ментално-хигијенски аспект васпитног процеса, и
- као што увек бива, ученици се за заштиту и унапређење здравља могу васпитавати у самим здравственим активностима и доследним захтевима наставника за правилно понашање - ангажовање у свакодневној здравствено-хигијенској контроли, реализовање програма Црвеног крста, чешће у акцијама чувања здравља, у хигијенско-естетском уређењу средине, одржавање хигијене на радном месту, на летовању, логоровању и сл.

Програмски садржаји у области заштите и унапређења животне средине у нашој Школи се остварује у оквиру свих предмета, додатног рада, слободних и друштвених активности, културне и друштвене делатности школе, друштвено - корисног рада, одељењских заједница и осталих облика образовно-васпитног рада. Исказани циљ и задаци односе се на све понуђене садржаје програма. У зависности од врсте активности и организационих форми (секција, кружоци, клубови, часописи, изложбе, трибине и сл.) врши се избор понуђених садржаја програма уз помоћ задатака које се на њих односе.

У оквиру дендролошке баште на Школској економији, сваки ученик наше Школе има могућност да кроз пројекат „Моје прво дрво“, засади своје дрво, да га надгледа и брижљиво негује, чиме се подиже еколошка свест свих у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“. Ова акција има за циљ развијање здравих навика, очување животне средине и одржив развој друштвене заједнице.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Са тежњом и захтевом да наша Школа буде безбедно место за све ученике, да допринесе развоју здравих стилова живота, усвајању социјално пожељних облика понашања и прихватању друштвених норми средине, имамо добро осмишљен рад на превенцији насиља. Остваривање ових задатака реализујемо кроз рад са ученицима, рад са родитељима, рад са наставницима и кроз сарадњу са установама из области здравства и социјалне заштите. Циљ ових активности је смањење учесталости и интензитета насилних ситуација међу ученицима, предупређивање и смањење присуства негативних видова понашања у Школи, као и развој толеранције и ненасилне комуникације. Садржаји Програма за заштиту ученика се реализују кроз различите наставне и ваннаставне активности. Један део садржаја реализује се кроз наставу на часовима одељењских заједница, док се други део активности реализује кроз активности Тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, Тима за школски спорт и спортске активности, Тима за заштиту животне средине, Ученичког парламента, као и кроз слободне активности. Овим активностима тежимо да доприносимо развоју интересовања ученика, да омогућимо испољавање њихове личности и афирмацији, организујемо квалитетно провођење слободног времена, и да их подстичемо на укључивање у различите акције и манифестације у Школи и локалној средини.

На основу Посебног протокола за заштиту деце и ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама, које је донело Министарство просвете, направљен је Програм заштите ученика у нашој Школи, којим се планирају превентивне и интервентне активности у циљу заштите ученика. Програм заштите ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања, као што су, нарочито, употреба алкохола, дувана, психоактивних супстанци, малолетничка делинквенција остварују се кроз различите наставне и слободне активности са ученицима, запосленима, родитељима, односно старатељима, у сарадњи са јединицом локалне самоуправе, у складу са утврђеним потребама.

Опште одредбе – принципи и циљеви

Програмом за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, прецизира се улога и одговорност свих субјеката укључених у живот и рад Установе.

Основни принципи Програма заштите ученика на којима се заснива Програм и поступање на основу њега, односе се на:

- Право на живот, опстанак и развој;
- Најбољи интерес ученика, уз обезбеђивање поверљивости података;
- Спречавање дискриминације;
- Активно учешће ученика, које се обезбеђује правовременим информисањем и давањем могућности да искажу своје мишљење који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације.

Општи циљ Програма је унапређивање квалитета живота ученика у Школи, применом мера превенције, ради стварања безбедне средине и мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање ученика.

Специфични циљеви Програма у превенцији су:

- Подстицање и развијање климе прихватања, толеранције и међусобног уважавања
- Идентификација безбедносних ризика у Установи увидом у документацију, непосредно окружење евидентирањем критичних места у Установи, анкетирањем, наставника и родитеља
- Повећање осетљивости свих који су укључени у живот и рад Школе на препознавању насиља и злостављања
- Унапређење способности свих учесника у Установи – свих структура Установе, преко деце, родитеља, локалне заједнице – за уочавање, препознавање и решавање проблема насиља
- Оспособљавање свих запослених и родитеља за рано препознавање знакова у понашању ученика који указују на потенцијално насилно понашање
- Пружање помоћи ученицима у савладавању развојних проблема и карактеристика адолесцентног развојног периода и проблема у социјалном контакту са другим ученицима
- Изграђивање и примена норми понашања, информисање о правилима и обавезама
- Дефинисање процедура и поступака реаговања на насиље и информисање свих учесника о томе
- Омогућавање свима који имају сазнања о могућем насилном акту да без излагања опасности врше пријављивање насиља
- Спровођење психо-социјалног програма превенције кроз обуку за ненасилну комуникацију, самоконтролу реаговања и понашања, превазилажење стреса, учење социјалних вештина
- Сарадња са родитељима путем Савета родитеља, родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора
- Сарадња са службама ван школе које посредно и непосредно могу помоћи на превазилажењу проблема насиља у Школи
- Специфични циљеви Програма у интервенцији су:
- Спровођење процедура и поступака реаговања у ситуацијама насиља;
- Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности спровођења Програма заштите;
- Рад на отклањању последица насиља и интеграција ученика у заједницу вршњака;
- Психосоцијална подршка са ученицима који трпе насиље, врше насиље или су посматрачи насиља

Процедуре у интервенцији се разликују у три ситуације:

- да ли се насиље јавља међу ученицима
- од стране запосленог над учеником или
- од стране одрасле особе која није запослена у Установи над учеником.

Програм за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања је осмишљен са намером да допринесе стварању сигурне и безбедне средине, те да олакша

прецизирање процедура и поступака у заштити ученика, обавезујући је за све субјекте у процесу образовања и васпитања.

Законски основ:

- ЗОСОВ („Службени гласник РС“, бр. 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19, 6/20, 129/2021 и 92/2023.)
- Закон о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19, 6/20, 129/2021 и 92/2023.)
- Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС“, бр. 46/2019, 104 од 31. јула 2020. и 11/2024.)

Програм заштите утврђује се на основу анализе стања безбедности, односно свих аспеката школске средине, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања, специфичности установе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада установе. Програмом заштите дефинишу се превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временска динамика њиховог остваривања.

Школа није само место на којем се подстиче интелектуални развој деце и не стичу се само академска знања и вештине, већ је школа место у којем се вежбају и уче и вештине за „живот“ и односе са другим људима.

Свако дете има право на квалитетно образовање којим се подстиче развој потенцијала детета до њихових крајњих могућности, уважава и промовише његово/њено достојанство и креирају услови за оптималан развој.

Ми желимо да деца из школе изађу са знањем и вештинама из разних научних области, али и са осећајем за праведност, емпатијом за осећања и положај других, бригом о сопственом и општем интересу, одговорношћу, аутономијом и самопоуздањем.

„Развој идентитета представља суштину развоја. Ако желимо да припремимо децу/младе за 21. век, треба нам филозофија образовања у којој су развој идентитета и интерперсоналних односа најважнији циљ” (Vanderbroek, 1999, 117).

Програм заштите садржи:

- I. Начине на који се превентивне мере и активности уграђују у свакодневни живот и рад установе (васпитне, наставне и ваннаставне активности), на свим нивоима (појединац, одељењска заједница, ученички парламент, стручни органи, тела и тимови, родитељски састанци, родитељи-индивидуално и групно, савет родитеља);
- II. Стручно усавршавање запослених ради унапређивања компетенција запослених за превентивни рад, благовремено уочавање, препознавање, реаговање на насиље, злостављање и занемаривање;
- III. Начине информисања о обавезама и одговорностима у области заштите од насиља, злостављања и занемаривања;
- IV. Подстицање и оспособљавање ученика за активно учествовање у раду одељењске заједнице, ученичког парламента, школског одбора и стручних органа установе;

- V. Садржаје и начине за појачан васпитни рад ради развијања самоодговорног и друштвено одговорног понашања;
- VI. Поступке за рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања;
- VII. Начине реаговања на насиље, злостављање и занемаривање, улоге и одговорности и поступање у интервенцији када постоји сумња или се оно догађа;
- VIII. Облике и садржаје рада са свим ученицима, односно онима који трпе, чине или су сведоци насиља, злостављања и занемаривања;
- IX. Начине, облике и садржаје сарадње са породицом, јединицом локалне самоуправе, надлежном организационом јединицом полиције, центром за социјални рад, здравственом службом, правосудним органима и др.;
- X. Начине праћења, вредновања и извештавања органа установе о остваривању и ефектима програма заштите, а нарочито, у односу на:
  - Учесталост инцидентних ситуација и број пријава
  - Заступљеност различитих облика и нивоа насиља, злостављања и занемаривања
  - Број повреда
  - Учесталост и број васпитно-дисциплинских поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених
  - Број и ефекте оперативних планова заштите
  - Остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег усавршавања
  - Број и ефекте акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ вршњака
  - Друге параметре

Програм заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања у Школи је саставни део Годишњег плана рада Тима за заштиту, којим се планира његов рад на остварењу заштите ученика и који је саставни део Годишњег плана рада Школе.

Програмом заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања је дефинисано шта се сматра насиљем, које све врсте и облике обухвата, како се према интензитету дели на нивое и како препознати спољашње знакове и специфично понашање који указују да ученик можда трпи насиље.

Програм заштите пружа оквир за превентивне активности ради унапређења стандарда за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања и детаљније дефинише интерни поступак, процедуре и кораке у поступању у ситуацијама сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања и обавезујући је за сва лица која учествују у раду и животу Школе, односно образовно-васпитне установе.

Програмом заштите ученика су дефинисане превентивне активности, као и кораци и процедуре у поступању у заштити ученика од насиља. Такође је дефинисано шта се сматра насиљем, као и које све врсте и облике обухвата.

Основни принципи, циљеви и задаци програма заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања

Принципи на којима се заснива Програм заштите ученика и активности, поступци, процедуре и кораци који из њега произилазе односе се на:

- право на живот, опстанак и развој
- омогућавање услова у Школи који ученицима обезбеђују живот и рад који доприносе њиховом оптимално максималном развоју
- спречавање дискриминације, што значи обухватање свих ученика овим Програмом заштите, без обзира на њихов пол, узраст, етничко порекло, вероисповест, националност, боју коже, језик, породични статус и било које друге социјалне или индивидуалне карактеристике, специфичности и способности ученика
- обезбеђење поверљивости података и заштита права на приватност ученика
- активно учешће ученика у свим фазама процеса заштите које се обезбеђује правовременим информисањем и давањем могућности да искажу своје мишљење и ставове.

Општи циљ Програма заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања је унапређење квалитета живота и безбедности ученика и запослених у Школи применом мера превенције, ради стварања безбедне средине и мера интервенције у ситуацијама када постоји сумња или се јавља насиље, злостављање и занемаривање ученика и запослених, са посебним освртом на друштвено неприхватљиво понашање ученика и одраслих, које би могло угрозити интерес ученика.

Специфични циљеви у превенцији су:

- стварање и неговање климе међусобног прихватања, толеранције и уважавања
- укључивање свих интересних група школског живота (наставника, ученика, родитеља, ваннаставног особља, локалне заједнице...) у циљу бољег препознавања ситуација насиља, злостављања и занемаривања, њихова едукација и оспособљавање као и развијање програма превенције
- идентификација безбедносних ризика у Школи увидом у документацију, непосредно окружење и евидентирање критичних места у Школи
- дефинисање процедура и корака у поступању приликом заштите ученика и запослених од насиља, злостављања и занемаривања и реаговања у ситуацијама у којима постоји сумња или се насиље дешава
- информисање свих интересних група школског живота (наставника, ученика, родитеља/старатеља, ваннаставног особља...) о процедурама и корацима у поступању приликом заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања и реаговања у ситуацијама у којима постоји сумња или се насиље дешава
- омогућавање свим ученицима који имају сазнања о могућем насилном акту да без излагања опасности врше пријаву насиља
- успостављање вршњачке едукације и вршњачке медијације као ефикасних механизма у превенцији насиља
- спровођење психо-социјалног програма превенције кроз обуку за ненасилну комуникацију, самоконтролу реаговања и понашања, превазилажење стреса и учења социјалних вештина
- сарадња са родитељима путем Савета родитеља, родитељских састанака и индивидуалних разговора
- сарадња са службама ван Школе које директно или индиректно могу помоћи у превазилажењу проблема насиља у Школи
- Специфични циљеви у интервенцији су:

- спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама сумње и дешавања насиља, злостављања и занемаривања у складу са Законом и свим другим подзаконским и општим актима (Општим и Посебним протоколом, Правилником о Протоколу...)
- успостављање система ефикасне унутрашње и спољашње заштитне мреже
- ублажавање и отклањање последица насиља и реинтеграција ученика у вршњачку заједницу и живот Школе
- саветодавни рад са децом која трпе, врше или су посматрачи насиља, злостављања и занемаривања и њиховим родитељима/старатељима
- стално праћење и евидентирање врста, нивоа и учесталости насиља и процењивање ефикасности Програма заштите
- праћење ефеката предузетих мера и активности у процесу заштите, развоја ситуације и понашања (потенцијалних) учесника насиља.

Задаци Програма заштите ученика и запослених од насиља, злостављања и занемаривања су:

- унапређивање компетенција запослених у области менталног здравља младих
- планирање превентивних и интервентних активности на нивоу Школе и њихово спровођење
- усклађивање постојећих подзаконских аката школе
- дефинисање улога и одговорности и усклађена и доследна примена процедура и поступака прописаних овим и свим другим законским, подзаконским и општим актима
- упознавање свих актера живота Школе (наставног и ваннаставног особља, ученика, родитеља/старатеља) са врстама и облицима насиља и поступцима и процедурама које се спроводе у случају сумње или дешавања насиља
- тимско деловање на превенцији насилног понашања и решавања ситуација у којима је насиље регистровано
- развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља
- јачање и одржавање спољашње заштитне мреже и сарадње са свим надлежним службама (Центар за социјални рад, МУП, Здравствена служба, Министарством просвете, науке и технолошког развоја, односно надлежне школске управе...)
- идентификовање и информисање о случајевима насиља, водећи рачуна о поштовању приватности ученика и запослених
- стално праћење и евидентирање врста, нивоа и учесталости насиља и процењивање ефикасности Програма заштите
- праћење ефеката предузетих мера и активности у процесу заштите, развоја ситуације и понашања (потенцијалних) учесника насиља.

Значење појмова насиље, злостављање и занемаривање и подела најчешћих облика насиља

Овај програм прецизира улоге и одговорности свих субјеката укључених у живот и рад Школе.

Полазећи од става да се СВАКО НАСИЉЕ НАД УЧЕНИЦИМА МОЖЕ СПРЕЧИТИ, важно је да установа креира климу у којој се:

- учи, развија и негује култура понашања и уважавања личности
- не толерише насиље
- не ћути у вези са насиљем
- развија одговорност свих
- сви који имају сазнање о насиљу обавезују на поступање

Свако насиље над ученицима се може спречити у атмосфери која:

- учи, развија и негује културу понашања и уважавања личности
- не толерише насиље и не ћути о њему
- развија одговорност свих
- обавезује на поступање све који имају сазнање о насиљу

Насиље се дефинише као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавања здравља, развоја и достојанства личности ученика и запосленог.

Насиље је вишедимензионална појава. Не постоје прецизне границе између различитих врста и облика насиља, односно, они се међусобно преплићу и условљавају.

Занемаривање и немарно поступање представља пропуштање Установе или запосленог да обезбеди услове за правилан развој детета.

Установа је дужна да одмах поднесе пријаву надлежном органу ако се код ученика примете знаци насиља, злостављања или занемаривања.

Форме у којима се јавља насиље

Физичко насиље и злостављање се односи на понашање које доводи до стварног или потенцијалног телесног повређивања ученика или запосленог. Примери физичког насиља су: ударање, шутирање, гурање, шамарање, чупање, дављење, бацање, гађање, напад оружјем, тровање, паљење, посипање врућом водом, ускраћивање хране, сна и сл.

Емоционално/психолошко насиље и злостављање односи се на оно понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства ученика или запосленог. Односи се и на ситуације у којима се пропушта обезбеђивање прикладне и подржавајуће средине за здрав емоционални и социјални развој у складу са потенцијалима ученика. Емоционално насиље и злостављање обухвата поступке којима се врши омаловажавање, етикетирање, игнорисање, вређање, уцењивање, називање погрдним именима, оговарање, подсмевање, исмејавање, неприхватање, изнуђивање, манипулисање, претња, застрашивање, ограничавање кретања ученика, као и други облици непријатељског понашања.

Искључивање из групе вршњака и дискриминација представљају социјално насиље и злостављање. Односи се на облике понашања којим се искључују и одвајају ученици од других, неприхватањем на основу различитости, довођење у позицију неравноправности и неједнакости, изолација, не дружење, игнорисање и неприхватање по било ком основу, као и ускраћивање информација и задовољавања социјалних потреба.

Развој савремених комуникационих технологија доводи до појаве насиља и злостављање коришћењем информационалних технологија (дигитално насиље) које се односи на злоупотребу

информационих технологија које могу да имају за последицу повреду личности других и угрожавање достојанства путем поруке послате електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта, четовањем, укључивањем у форуме и сл.

Осим наведених облика, насиље и злостављање препознаје се кроз злоупотребу, сексуално насиље, насилни екстремизам, трговину људима, експлоатацију ученика и др.

Злоупотреба ученика представља све оно што појединци и институције чине или не чине, а што директно утиче или индиректно шкоди деци/ученицима или им смањује могућност за безбедан и б здрав развој и доводи их у немоћан, неравноправан и зависан положај у односу на појединце и установу. Злоупотреба подразумева и прекомерни подстицање односно психолошки притисак на ученика од стране родитеља или наставника ради постигнућа која могу да имају за последицу угрожавање нормалног психофизичког и социјалног развоја и најбољег интереса ученика.

Сексуално насиље и злостављање ученика подразумева њихово укључивање у сексуалну активност коју она не схватају у потпуности, за коју нису развојно дорасла (не прихватају је, нису у стању да се са њом сагласе) и која има за циљ да задовољи потребе друге особе. Сексуалним насиљем сматра се : сексуално узнемиравање - ласцивно коментарисање, етикетирање, ширење прича; додиривање, упућивање порука, фотографисање, телефонски позиви и сл.; навођење или приморавање ученика на учешће у сексуалним активностима, било да се ради о контактним (сексуални однос, сексуално додиривање и сл.) или неконтактним активностима (излагање погледу, егзибиционизам и сл.); коришћење ученика за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Насилни екстремизам је промовисање, заговарање, подржавање, припремање и учествовање у идеолошки мотивисаном насиљу за остваривање друштвених, економских, верских, политичких и других циљева.

Трговина људима је врбовање, превозење, пребацивање, скривање или примање лица употребом силе, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем у циљу експлоатације.

Експлоатација ученика односи се на рад који није у најбољем интересу ученика, а у корист је других особа, установе или организације. Она обухвата и киднаповање и продају у сврху радне или сексуалне експлоатације. Ове активности имају за последицу нарушавање физичког или менталног здравља, образовања, као и моралног, социјалног и емоционалног развоја ученика, његову економску зависност, ускраћивање права на образовање и слободу избора.

Занемаривање и немарно поступање представљају случајеве пропуштања установе и немарно поступање родитеља да у оквиру расположивих средстава обезбеде услове за правилан развој ученика у свим областима, што, у противном, може нарушити његово здравље, физички, ментални, духовни, морални и друштвени развој. Занемаривање представља и пропуст родитеља, усвојоца или стараоца, да обезбеди услове за развој по питању: здравља, образовања, емоционалног развоја, исхране, смештаја и безбедних животних услова у оквиру разумно расположивих средстава породице или пружаоца неге, што изазива, или може, са великом вероватноћом, нарушити здравље ученика или физички, ментални, духовни, морални и његов социјални развој. Ово обухвата и пропусти у обављању правилног надзора и заштите од повређивања у оноликој мери у којој је то изводљиво.

Процедуре у ситуацијама насиља

Процедуре у интервенцији су различите с обзиром на три ситуације – да ли се насиље јавља: међу децом, од стране запосленог над дететом, од стране одрасле особе која није запослена у Установи над дететом.

Заштита запослених

Установа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да запослени трпи насиље од стране ученика, родитеља или трећег лица у установи или за време организовања активности установе.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да одмах обавести родитеља и центар за социјални рад, да покрене васпитно-дисциплински поступак и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са законом, а ако постоје елементи кривичног дела или прекршаја, пријаву поднесе надлежном јавном тужилаштву односно прекршајном суду.

Када је родитељ или треће лице починилац насиља према запосленом директор је дужан да одмах обавести јавног тужиоца и полицију.

Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати принцип поверљивости, као и принцип заштите најбољег интереса ученика.

Кораци у интервенцији

- Сазнање о насиљу или ОТКРИВАЊЕ НАСИЉА одвија се: а) непосредним увидом да је насиље у току или б) посредно, када постоји сумња да се насиље дешава на основу препознавања спољашњих знакова или поверавањем самог детета или треће особе;
- ПРЕКИДАЊЕ, ЗАУСТАВЉАЊЕ НАСИЉА - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или о томе обавестити надлежне особе МУП или здравствену службу (ако се процени да самостално не може да прекине насиље);
- СМИРИВАЊЕ СИТУАЦИЈЕ - подразумева удаљавање детета из ситуације и смањење напетости кроз разговор са актерима. Тај разговор треба да буде умирујући, без спомињања могућих последица и застрашивања;
- ИНИЦИРАЊЕ КОНСУЛТАЦИЈА унутар Установе, од стране запосленог који је непосредно реаговао или има сазнање о насиљу, ради процене ризика и израде плана заштите за све учеснике. Тим процењује степен ризика и одлучује на који начин ће решавати случај (самостално или уз укључивање других релевантних институција). Неопходно је водити рачуна о поверљивости података, заштити приватности и стављању интереса детета изнад интереса родитеља, установе, струке. Разговор треба да води неко од чланова Тима, педагог или психолог, (Напомена: У образовно-васпитном систему нема места за истрагу или доказивање злостављања, о постојању сумње се обавештавају надлежне службе.) Уколико је потребно, обављају се консултације са службама ван установе (Центар за социјални рад, здравствена служба).

На основу консултација треба донети одлуку о начину реаговања и праћења и одредити улоге, задатке и одговорности у самом поступању;

- Након консултација и заузимања става Установе о догађају, предузимају се АКЦИЈЕ: позивају се родитељи и информишу о догађају, спроведеним консултацијама, закључцима и предложеним мерама (предочава се законска регулатива, мере заштите детета, мере даљег васпитног деловања); уколико је потребно, обавештава се МУП, Центар за социјални рад (рок три дана од дана када се насиље десило). Подношење пријаве тим службама треба да буде у усменој и писаној форми, након што је са родитељима обављен разговор (осим ако се нису одазвали позиву или је у најбољем интересу дечије безбедности да родитељи не буду укључени);
- ПРАЋЕЊЕ ЕФЕКТАТА - предузетих мера врши Тим, водећи рачуна о интеграцији свих актера у заједницу и успостављању односа сарадње и толеранције.

Да би интервенција у заштити деце/ученика била планирана и реализована на најбољи начин, неопходно је узети у обзир следеће критеријуме:

- да ли се насиље дешава или постоји сумња на насиље;
- где се дешава - да ли се дешава у установи или ван ње;
- ко су учесници/актери насиља, злостављања и занемаривања;
- облик и интензитет насиља, злостављања и занемаривања.

На основу ових критеријума врши се процена нивоа ризика за безбедност детета и одређују поступци и процедуре.

У складу са проценом нивоа ризика и законском регулативом, доноси се одлука о начину реаговања:

- случај се решава у установи;
- случај решава установа у сарадњи са другим релевантним установама;
- случај се прослеђује надлежним службама.

Свака особа која има сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању обавезна је да реагује.

Права, обавезе и одговорности превентивног и интервентног деловања свих актера укључених у рад и живот школе

Ради превенције насиља, злостављања и занемаривања Школа је у обавези да упозна све запослене, ученике и родитеље/старатеље са њиховим правима, обавезама и одговорностима које су прописане Законом и другим подзаконским и општим актима (Општим протоколом, Посебним протоколом, Правилником о протоколу...)

Запослени у Школи су обавезни да својим квалитетним васпитно-образовним, стручним и другим радом и применом различитих метода, облика рада и активности обезбеде подстицајну и безбедну средину. Запослени не сме својим понашањем у Школи да допринесе или изазове насиље, злостављање и занемаривање.

Одељенски старешина је у обавези да одељенску заједницу и родитеље/старатеље упозна са њиховим правима, обавезама и одговорностима и последицама не испуњавања и кршења истих на почетку сваке школске године. Одељенски старешина је у обавези да одељенску заједницу и родитеље/старатеље упозна са Посебним и Општим протоколом и школским

Програмом за заштиту ученика и запослених од насиља, злостављања и занемаривања. Одељенски старешина је дужан да обезбеди заштиту ученика од произвољног и незаконитог мешања у његову приватност, дом и породицу.

Ученици су у обавези да као одговорни учесници у процесу васпитања и образовања, ради превенције насиља, злостављања и занемаривања, уважавају и поштују личност других ученика, запослених, родитеља/старатеља и осталих лица која учествују у раду и животу Школе. Ученици су у обавези да поштују правила Школе и све друге акте, којима се уређују њихова права, обавезе и одговорности, да активно учествују у раду одељенске заједнице, ученичког парламента, школског одбора и доприносе и учествују у превентивним активностима Школе на сузбијању насиља, злостављања и занемаривања. Ученици не смеју својим понашањем у Школи да допринесе или изазивају насиље и злостављање.

Родитељ/старатељ је у обавези да у најбољем интересу детета и ученика сарађује са Школом, учествује у превентивним мерама и активностима, уважава и поштује личност свог детета, других ученика, запослених и других родитеља/старатеља. Родитељ/старатељ не сме својим понашањем у Школи да допринесе или изазове појаву насиља, злостављања и занемаривања. Уколико присуство родитеља/старатеља није у најбољем интересу ученика, односно може да му шкоди, угрози његову безбедност, омета поступак у Школи или постоји сумња или сазнање на насиље, злостављање и занемаривање ученика у породици, директор (управа школе) обавештава центар за социјални рад, односно полицију, који обавештавају родитеље/старатеље, у складу са Законом. Када је родитељ/старатељ починилац насиља и злостављања према запосленом, директор (управа Школе) је дужна да одмах обавести полицију. Ако постоји сумња да акт насиља, злостављања и занемаривања, било да га извршава ученик, запослени или родитељ/старатељ, има елементе кривичног дела или прекршаја, директор (управа школе) обавештава полицију. Увек када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања према ученику, директор предузима мере према запосленом, у складу са Законом, а према ученику предвиђене мере заштите.

Када је ученик починилац насиља и злостављања према запосленом, директор је дужан да обавести родитеље, а у зависности од случаја и надлежне службе (Центар за социјални рад, МУП, Здравствену службу, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, односно надлежну школску управу...), да покрене васпитно-дисциплински поступак и изрекне васпитно-дисциплинске мере, у складу са Законом.

Када је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће одрасло лице (укључујући пунолетне ученике друге школе) према ученику, директор (управа школе) је дужан да обавести родитеља/старатеља чије је дете изложено насиљу, злостављању и занемаривању, Центар за социјални рад, МУП, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, односно надлежну школску управу

Програм за заштиту ученика од насиља припремљен је са намером да помогне у стварању сигурне и безбедне средине, да се олакшају и прецизирају процедуре и поступци у заштити ученика од насиља и обавезујући је за све субјекте у процесу образовања.

НЕДЕЉА СЕЋАЊА И ЗАЈЕДНИШТВА

У нашој школи се организује „Недеља сећања и заједништва“ као знак обележавања од злочина у београдској школи „Владислав Рибникар“, у Дубони и Малом Орашју, као и обележавања од злочина у Нишкој Бањи. Наша школа организује „Недељу сећања и заједништва“ у периоду који прописује Министарство просвете, науке и технолошког развоја за сваку школску годину и ближе се одређује Школским календаром поводом сећања на трагичне догађаје у претходном периоду. Циљ „Недеље сећања и заједништва“ је одавање поштовања жртвама, подршка њиховим породицама, пријатељима и широј заједници, као и развој вредности, вештина, знања и критичког размишљања код ученика, потребних за живот у савременом друштву, кроз реализацију активности које су биле усмерене на неговање културе сећања, развој и промоцију хуманости, емпатије, толеранције, поштовања и дијалога. У складу са тим наши ученици и наставници реализују активности које су се односе на тематске разговоре и дискусије, као и активности којима се код ученика развијају вредности, вештине, знања, критичко размишљање, неговање културе сећања, развој хуманости, емпатије, толеранције, поштовања и комуникације.

ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ

Кризни догађај, иако саставни део наших живота, у већини случајева представља непредвидива дешавања која могу да проузрокују негативне последице по особе које су на директан или индиректан начин биле изложене.

Када кризни догађај погоди школску заједницу, пред запосленима је велики изазов, а то је благовремено реаговање и предузимање активности у циљу пружања подршке и ученицима и њиховим родитељима, као и свим колегама у установи. Неки примери кризних догађаја у установама образовања и васпитања могу бити: природна смрт ученика или запосленог у установи, покушај убиства и убиство (у установи или ван ње), покушај самоубиства и самоубиство (у установи или ван ње), саобраћајна незгода у којој је повређен или настрадао ученик или запослени у установи, нестанак ученика, масовно тровање у установи, дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу, талачка криза, насиље већих размера (масовна туча, вишеструко убиство, терористички напад), техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање или испаравање отровних материја, пожар), природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари) и епидемија која обухвата општину на којој се налази установа, и други кризни догађаји.

Програм је обавезни и саставни део Програма заштите ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, а који је саставни део Школског програма и Годишњег плана рада установе. На основу програма Тим за кризне догађаје израђује план рада за сваку школску годину.

Садржај програма поступања у кризним догађајима

1. Процену снага, капацитета и специфичности установе да се суочи са различитим потенцијалним кризним догађајима.

2. План поступања у ситуацијама кризе, који предвиђа безбедна места унутар и изван установе, дефинисан начин алармирања, односно оглашавања и информисања у установи у зависности од врсте кризног догађаја у складу са евакуационим планом установе.
3. Стручно усавршавање запослених ради јачања компетенција за пружање психо-социјалне подршке за реализацију плана евакуације и друге обуке које могу допринети ефикасном реаговању установе у различитим кризним ситуацијама.
4. Унапређивање безбедносне културе ученика .
5. Начине реаговања - корак у поступању установе када се догоди кризни догађај.
6. Начине укључивања и сарадње са породицом ради заједничког деловања на јачању отпорности установе.
7. Начине праћења, евалуацију и извештавање о реализацији програма.

ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА

Прва и основна замисао школског спорта је у функцији јавног здравља. Развијањем физичког васпитања, можемо допринети подизању нивоа физичке активности наших ученика и формирању активног животног стила, што представља значајну корист када је реч о изграђивању ставова и навика. Школски спорт представља надоградњу и продубљивање наставног садржаја физичког васпитања. У ту сврху програм школског спорта утиче на продубљивање психо-физичких способности ученика. Спортске дисциплине које ученици у нашој Школи могу бирају су рукомет, кошарка, фудбал, одбојка, атлетика, вежбе на справама, стони тенис, и сл. Кроз ове спортске дисциплине ученицима је омогућено продубљивање садржаја, којима се утиче на технику и тактику одређене спортске гране, која би иницирала учешће на разним спортским манифестацијама. У нашој Школи организујемо међуодељенска такмичења, јавна локална такмичења, недељу школског спорта и публикавање резултата постигнутих на такмичењима. Циљ нам је да овим активностима допринесемо побољшању здравља, формирању комплетне личности ученика, промовисању спорта и здравог начина живота, бољој социјализацији са средином и јачању такмичарског духа.

Школским спортом су обухваћени сви ученици кроз одељењска такмичења и припреме за такмичења, обавља припреме и такмичења у складу са школским програмом. Наша Школа сарађује и са локалним спортским организацијама, са циљем да се у слободном времену организује активност ученика у овој области, тако да им се обезбеди здрава и културна забава и разонода, да се задовоље њихове посебне жеље, да им се помогне да развију позитиван однос према физичкој култури, формирају чврсте навике за редовним телесним вежбањем и развију став о важности физичке активности за целокупно здравље. У нашој Школи се у оквиру спортских активности остварују следећи конкретни задаци:

- обухват што већег броја ученика посебним програмом физичког вежбања, који, заједно са општим програмом чини јединствену целину, односно јединствен систем школског физичког васпитања;
- задовољење нових и све разноврснијих жеља и интереса ученика за бављење разним гранама физичког вежбања у слободном времену;

- откривање могућности и лепоте стварања у физичкој култури и спорту, помагање ученицима да свестрано развију своје природне способности за неки вид физичког вежбања.

Садржај рада у оквиру ових програма чине спортско-рекреативне активности неформалних група у спортовима за које се група ученика самостално определи и тренинзи и такмичења у спортовима за које се ученици самостално, на основу жеља и предиспозиција, определе. Такмичења у којима наставници и ученици наше Школе имају могућност да учествују су:

- Дан Школе на Школској економији – шах, пикадо, вуча конопца и полигон вештина, знања и спретности – месец: септембар
- Спортски дан у згради Школе – мали фудбал, кошарка, одбојка, атлетика, шах и стони тенис – месец: мај
- Такмичење у фудбалу у Бањи Кањижа – наставници Школе – месец: децембар
- Рад са ученицима у трим-кабинету – вежбе са справама под надзором наставника уз додатна оптерећења за сваког појединачно – у току школске године

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Да би институционално образовање и васпитање прерасло у друштвено васпитање, неопходно је да се Школа повеже са друштвеном средином и отвори за утицаје, које она пружа. Сви програми који се реализују у Установи, а који чине њен Школски програм, имају ефекта на развој ученика у оноликој мери колико су у њих укључени родитељи и локална заједница. Локална заједница има важну улогу у стварању услова за успешно остваривање циљева и реализацију програма Установе. Сарадња са локалном заједницом је у ствари начин живљења са окружењем. Када се она одвија на прави начин, уз међусобно уважавање и заинтересовано повезивање, локална заједница може да допринесе решавању низа битних питања и проблема у вези са животом Школе. Локална заједница одлучује о томе у којој мери ће изаћи у сусрет остваривању различитих потреба породице за образовање и васпитање ученика у општини Кањижа. Она је битан чинилац у обезбеђивању дворишта по стандардима квалитета и безбедности деце школског узраста, као и за стварање простора за промоцију заједничких пројеката, акција, програма и манифестација, кроз које ученици могу да се представе локалној заједници, истовремено је упознајући и стичући аутентична искуства. Установа може са своје стране да иницира низ активности, којима би омогућила и ученицима, који нису обухваћени образовањем у нашој Школи, да доживе део оног искуства, које имају ученици код нас. То могу бити разни облици ванпородичног васпитања, као што су креативне радионице, изложбе, јавни наступи и приредбе, пригодни празнични програми, манифестације, и сл.

Сарадња са локалном самоуправом, која укључује и сарадњу са канцеларијама за младе у јединицама локалне самоуправе, остварује се на основу Програма сарадње, који чини део Школског програма и део Развојног плана школе. Школа прати, укључује се у дешавања у локалној самоуправи, и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развој школске делатности.

Културна и јавна делатност наше Школе, у својој суштини, представља манифестацију целокупног васпитно-образовног рада који се остварује у Школи. Школа је значајан фактор културне трансмисије у којој долази до узајамног деловања средине на Школу и Школе на друштвену средину. Ту активну интеракцију ПТСЦ “Беседеш Јожеф” остварује кроз програме

сарадње са организацијама, институцијама културе (галерија, позориште, спортска друштва и др.) и родитељима.

Основни циљ ових активности је организовано деловање Школе на средину и обратно. Поред општих васпитних задатака, посебни задаци културне и јавне делатности наше Школе се односе на:

- оспособљавање ученика да користе све вредности које им пружа средина за њихов свестрани развој и богатији лични живот у слободном времену, као и презентовање оних резултата којима Школа богати културни и друштвени живот средине (радне акције, прославе, јубилеји, манифестације, друштвено-користан рад);
- афирмисање Школе, као културног центра у месту и стварање педагошких и друштвених услова за реализацију циљева и задатака образовања и васпитања у Школи и богаћењу културног живота средине.
- Коришћење услова које пружа друштвена средина и локална самоуправа су:
- организовано коришћења програма библиотека, позоришта, музеја, дома културе, омладинских домова, рекреативних и спортских центара;
- организовано коришћење програма научних трибина, јавних предавања, стручних расправа, ангажовање истакнутих научних, културних, јавних радника за разговор са ученицима по жељи и програмима ученичких организација и клубова;
- организовање семинара, курсева, такмичења у кабинетима и лабораторијама Школе, организовање излета и екскурзија и других облика међусобне сарадње са школама из других средина;
- коришћење спортских објеката за рекреацију и физичко васпитање младих.
- Важан аспект добре сарадње је и упознавање друштвене средине са начином организовања и резултатима образовно – васпитног рада школе:
- упознавање опреме - кабинета, савремених аудио-визуелних средстава, машина на Школској економији;
- организовање изложби на којима се приказују практични и други радови, збирке симбола, графикона и производа практичне наставе које су ученици у току обуке направили;
- стваралаштво на практичном раду;
- приказивање стваралаштва секција и група ваннаставних активности, а које су везане за поједине наставне области, културно-уметничке приредбе, смотре и достигнућа и стваралаштво;
- школске манифестације (прославе, јубилеји);
- активности у оквиру сарадње са другим школама (прославе, смотре, приредбе, изложбе).

Један од битних чинилаца успешне сарадње локалне заједнице и Установе и гарант за постизање позитивних ефеката те сарадње на развој је свакако образовно-васпитни кадар наше Школе. Наставници, стручни сарадници и сарадници, који непосредно долазе у контакт са ученицима и њиховим родитељима, су тим више успешни у свом послу, што боље познају социо-културна обележја средине у којој живе и раде. Наставници који познају традицију, обичаје, веровања, народне песме и игре су права ризница и веза ученика са аутентичним животом заједнице. Они ученицима знатно олакшавају пренос културних вредности и интеграцију образовних садржаја у смислену целину и доприносе да њихова искуства буду доживљена и аутентична. Управо зато, наставници наше Школе дају акценат на важност да

примењују савремена достигнућа науке и технолошког развоја, јер деца данашњице ће живети и стварати у свету будућности. ПТСЦ „Беседеш Јожеф“ остварује богату сарадњу са друштвеном средином. Ту спадају већ традиционално добри односи са културним и образовним институцијама општине, какве су: Позориште, Библиотека, Регионални центар, Музичка школа, итд. Ту затим спада сарадња са спортским клубовима и удружењима, Дом здравља Кањижа, Центром за социјални рад, Локалном самоуправом итд. А како то изгледа сабрано и оживљено у пригодним активностима, илустровано је у програмима појединих манифестација, који чине саставни део Годишњег плана рада Школе.

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Основни циљ сарадње наше Школе и породице огледа се у пружању подршке родитељима за што успешније остваривање васпитне улоге породице као и ангажовање родитеља у реализацији образовно-васпитних задатака Школе. Полазна основа сарадње су обавеза и настојање одељењског старешине да успостави што ближе и чешће контакте са родитељима ученика. Прикупљајући податке о карактеристикама физичког, емоционалног, интелектуалног и социјалног развоја ученика, о њиховим интересовањима и потребама, одељењски старешина упознаје и породичне прилике и услове живота и рада ученика. На основу тих сазнања и података, уз консултације са члановима одељењског већа, психологом и директором, одељењски старешина ће моћи да изабере најцелисходније поступке васпитног деловања, праћење и подстицање ученика. Сарадња са родитељима остварује се кроз рад на одељењским и општим родитељским састанцима, индивидуалним контактима, кроз рад Савет родитеља и Локалног савета родитеља. На овај начин родитељи су укључени у активности наше Школе и омогућено им је да дају предлоге и доносе одлуке у вези наставних, ваннаставних, финансијских и безбедоносних питања са циљем унапређења квалитета образовања и васпитања.

Наставници успешном сарадњом са породицом унапређују своје професионалне компетенције. Осим признања од стране родитеља за свој рад, добијају и њихову значајну подршку за унапређивање услова боравка ученика у Школи. Постајући партнери, родитељи и Установа остварују сарадњу на највишем нивоу, што се најбоље одражава на живот, напредовање и развој ученика. Сарадња Установе и породице одвија се плански и систематски током читаве школске године, укључујући учешће родитеља у планирању и програмирању ове сарадње. На нивоу наше Школе функционише Савет родитеља, кога чине представници родитеља свих разреда. Своје представнике родитељи имају и у Школском одбору. Заступајући интересе Школе, активно се укључују у израду Развојног плана Установе. Такође су чланови и неких Стручних тимова Установе, као што је Тим за заштиту ученика, Тим за безбедност ученика у Установи, Тим за самовредновање, Тим за ИО, и сл. У интересу што успешнијег деловања Установе и породице, сарадња Школе и породице се одвија кроз низ различитих облика:

- Међусобно повезивање кроз информисање о детету - Свакодневни контакти, Индивидуални разговори, Панои за обавештења, Родитељски састанци, Радионице за родитеље, Приредбе, Изложбе, Свечаности, Обележавање значајних датума за породицу и Школу и сл.

- Стална узајамна подршка - Установа породици обезбеђује помоћ и подршку стручњака, а родитељи помажу Установи у праћењу напредовања и успеха ученика.
- Размена знања и искустава - Родитељи могу добити многе информације битне за унапређење њихове родитељске улоге, у интерактивним облицима едукације долази до интензивне размене искустава између родитеља и родитеља међусобно.
- Стварање прилика за заједничко живљење и дружење - Прилике у Школи и изван ње су многобројне, а за њихово стварање и успешно реализовање су одговорни наставници.

Осим наставника, који најнепосредније и континуирано сарађују са родитељима, у повезивању са породицом и подизању њене васпитне компетенције, учествује и стручни сарадник кроз различите облике сарадње са породицом:

- Индивидуални разговори
- Саветодавни рад са ученицима и родитељима
- Подршка и пружање информација наставницима, ученицима и родитељима путем електронске комуникације
- Тематска предавања намењена родитељима
- Рад Стручног тима са родитељима у Инклузивном образовању

У нашој Школи су могући различити начини и облици сарадња са породицом, при чему постоје индивидуални разговори одељењских старешина, као и осталих предметних наставника са родитељима, који примају родитеље на разговор ради пружања подршке и информисања о успеху, напредовању, владању и неоправданим изостанцима ученика. Такође постоји могућност разговора са директором Школе, који прима родитеље у току целе школске године, када постоји потреба за решавање евентуалних проблема, и питања у вези учења и понашања ученика.

Кроз различите облике сарадње наша Школа настоји да изгради партнерски однос са породицом заснован на принципима међусобног уважавања, поверења и разумевања.

ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА, СТУДИЈСКИХ ПУТОВАЊА И ИЗЛЕТА

Екскурзија је факултативна ваннаставна активност која се остварује ван школе. Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа која су у вези са делатношћу школе и остваривање циљева из области моралног, емоционалног, професионалног, социјалног, естетског и физичког васпитања.

У ПТСЦ “Беседеш Јожеф” задаци на којима се темељи планирање, организовање и реализација екскурзије су:

- проучавање објекта и феномена у природи;
- уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима;
- развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика; упознавање начина живота и рада људи појединих крајева;

- развијање позитивног односа према националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, позитивним социјалним односима, као и схватање значаја здравља и здравих стилова живота;
- упознавање живота и рада становништва других крајева;
- упознавање са новим материјалним и духовним стваралаштвом ван локалне средине;
- стицање нових сазнања;
- упознавање са процесом рада;
- развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика;
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја;
- развијање позитивног односа према националним, уметничким и културним вредностима;
- изграђивање естетских и културних потреба и навика као и позитивних социјалних односа међу ученицима и професорима.

У нашој Школи акценат стављамо на образовно – васпитни процес приликом сачињавања програма студијских путовања те водимо рачуна о циљевима и задацима, садржајима којима се постављени циљеви остварују, именовану носиоца планираних садржаја и активности, као и о обухвату што већег броја ученика.

Садржаји екскурзије остварују се на основу наставног плана и програма образовно-васпитног рада и у складу са Правилником о времену и организовању ђачких екскурзија, студијских путовања и излета и саставни су део Годишњег плана и програма рада школе, који сачињава Тим за екскурзије, студијска путовања и излете.

Екскурзије и излети се могу организовати у складу са Правилником о организацији и остваривању екскурзије у средњој школи (“Сл. Гласник РС”, бр. 30/2019). Носиоци припреме, организације и извођења програма екскурзије су директор школе, стручни вођа путовања, одељењски старешина или други наставник кога одреди директор установе. Стручни вођа путовања може бити директор школе или лице које он овласти, а које је одељењски старешина, односно наставник који остварују план и програм наставе и учења. Ради обезбеђивања веће сигурности ученика на екскурзији, директор може да одреди да поред наставника, односно одељењског старешине, екскурзију прати још највише један наставник који изводи наставу ученицима тог одељења. Стручни вођа путовања прати и спроводи програм који се односи на остваривање постављених образовно-васпитних циљева и задатака и одговарајућих садржаја екскурзије. Стручни вођа путовања и одељењски старешина координирају остваривање садржаја и активности предвиђени програмом екскурзије, старају се о безбедности и понашању ученика. Изузетно, ако се екскурзија организује за највише две групе ученика, стручни вођа путовања може бити и одељењски старешина или други наставник.

Екскурзија се организује и изводи, уз претходну писмену сагласност родитеља, односно другог законског заступника (у даљем тексту: родитељ) ученика по правилу за најмање 60% ученика истог разреда, уколико су створени услови за остваривање циљева и задатака. Изузетно, екскурзија може да се организује за ученике одељења у којем писмену сагласност да најмање 60% родитеља ученика. Извођење екскурзије за ученике истог разреда организује се са истим садржајем, по правилу истовремено. Ако нису испуњени наведени услови, екскурзија се не организује, о чему одлуку доноси директор. Приликом извођења екскурзије нарочито се води рачуна о свим видовима заштите и безбедности ученика. Наставник се стара о организацији и

реализацији предвиђених активности, као и о безбедности ученика за време трајања екскурзије. Путни правци, објекти, манифестације, крајеви и предели одређују се у складу са циљем и задацима путовања. Екскурзија се, по правилу, изводи на територији Републике Србије, а једном у току школовања може се организовати и у Републици Српској. Изузетно, за ученике завршног разреда, екскурзија може да се организује у иностранству.

Школа може да планира студијско путовање за групу ученика у циљу учења језика и упознавања културе, сарадње у оквиру пројеката и других облика образовно-васпитног рада, а које се изводи уз претходно прибављену сагласност надлежне школске управе. Студијско путовање је саставни део годишњег плана рада школе којим се ближе уређује његова организација, циљеви и задаци.

Ако је екскурзија, односно студијско путовање организовано у време наставних дана, настава се надокнађује за све ученике, у складу са школским календаром и годишњим планом рада. Директор школе је обавезан да организује консултативни састанак пре извођења путовања, на који позива представнике свих интересних група у процесу одлучивања и планирања, о чему се сачињава записник. Ако се превоз обавља друмским саобраћајем, директор школе обавезан је да обезбеди да се путовање изврши у складу са прописима којима се уређује начин обављања организованог превоза деце. После изведеног путовања, стручни вођа путовања и представник туристичке агенције сачињавају забелешку о извођењу путовања, након чега стручни вођа путовања у року од три дана сачињава извештај, који подноси директору, са оценом о извођењу и квалитету пружених услуга. Након изведеног путовања ученици попуњавају анкетни лист. Екскурзије и излети се могу организовати у складу са Правилником

Такмичење је ваннаставна активност која се организује у циљу вредновања и рангирања знања, умења, вредновања и способности ученика из предмета, односно области предмета. Такмичења и смотре организују се на следећим нивоима: школском, општинском, окружном / градском / међуокружном (регионалном), републичком и међународном. Школско такмичење и смотра је обавезни ниво, изузев кад је број пријављених ученика мањи од пет. Организује га стручно веће школе за предмет, односно област предмета и за све ученике школе. Ученик може учествовати на такмичењу и смотри из највише два наставна предмета. Смотра је ваннаставна активност која се организује у циљу представљања, односно вредновања и рангирања способности, умења и вештина ученика из предмета, области предмета и активности.

ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Школа је дужна да у свом раду и обављању делатности, као и пословању уопште, предузима одговарајуће мере безбедности и здравља на раду запослених, ученика и свих лица која се у њој затекну. У циљу заштите безбедности ученика, школа предузима следеће мере:

- свакодневна сарадња са државним органима и органима јединице локалне самоуправе;
- дежурство наставника и помоћно-техничког особља;
- премија осигурање ученика;
- обезбеђивање свих елемената заштите од пожара, поплава, удара грома и других елементарних непогода које могу угрозити безбедност ученика Школе;

- обавезно евидентирање одсутних ученика;
- обустава рада када се утврди непосредна опасност по живот и здравље;
- јасно дефинисана правила понашања у Школи и на Школској економији и последице у ситуацији повреде правила;
- придржавање закона о забрани пушења;
- на јавном месту има истакнут комплет за прву помоћ;
- Обука свих радника исто и свих ученика у оквиру практичне наставе за безбедан и здрав рад и из области заштите од пожара од стране наставника практичне наставе
- друге мере у циљу заштите безбедности ученика, утврђене Законом и општим актима Школе.

Стратегија безбедности и здравља на раду у ПТШЦ "Беседеш Јожеф" за период 2025.-2029. године

Стратегија безбедности и здравља на раду у ПТШЦ "БЕСЕДЕШ ЈОЖЕФ" доноси се за период од 2025. до 2029. године и представља документ који на целовит начин дефинише основне циљеве и правце развоја система безбедности и здравља на раду у нашој Школи. Овом стратегијом тежимо да створимо социјално-економску мотивацију код свих учесника у процесима рада, тако да све већи проценат учесника активно управља безбедношћу и здрављем на раду, како би се остварила најбоља пракса у овој области.

Визија стратегије јесте подржавање у пуној мери прописа у области безбедности и здравља на раду као и у област противпожарне заштите, подизање свести у овој области, односно успостављање културе рада и стварање предуслова добробити на раду и квалитета живота и здравља на раду.

Мисија стратегије јесте успостављање система којим се остварују безбедни и здрави радни услови, а који у највећој могућој мери обезбеђују смањење повреда на раду, професионалних болести и болести у вези са радом (здрави запослени и ученици на безбедним и продуктивним радним местима). Мисија је усмерена према посебно осетљивим групама запослених (труднице, млади, старији запослени, особе са инвалидитетом, инвалиди рада и др.)

Примена превентивних мера које се предузимају на свим нивоима рада подразумева стварање таквих услова рада којима се приликом организовања рада и радног процеса врши процена ризика и њихово отклањање или свођење на најмањи могући ниво, како би се избегле могућности настајања повреда на раду или професионалних обољења запослених и ученика чиме се у највећој могућој мери стварају предуслови за спречавање или елиминисање ризика од могућих повређивања, професионалних болести или болести у вези са радом, а што као циљ има остваривање услова за пуно физичко, психичко и социјално благостање запослених и ученика. У утврђивању ове стратегије примењена су четири водећа принципа ради њеног спровођења, и то:

- **Превенција:** Активности у вези са безбедношћу и здрављем на радном месту треба да се усредсреде на превенцију повреда на раду, професионалних болести и болести у вези са радом. Већина повреда и обољења која су у вези са радом могу се спречити, па је превенција најисплативији начин за проактивно решавање питања безбедности и здравља на радном месту. Конкретно - у нашој школи су редовно извршене законски

предвиђене контроле из области безбедност и здравља на раду и из области заштите од пожара. У нашој школи су редовно извршене обуке из области безбедност и здравља на раду и из области заштите од пожара.

- **Укључивање свих заинтересованих:** Побољшања у области безбедности и здравља на радном месту и у радној околини, могу се на најбољи начин остварити ако се укључе сви учесници у систему безбедности и здравља на раду. Конкретно – сви запослени, ученици, родитељи и предузећа (послодавци) у којима се изводи практична настава ученика, треба да буду активни учесници у систему.
- **Одговорност:** Школа и послодавци у којој ученици врше практичну наставу имају највећу одговорност за безбедност и здравље на раду. Најважнија обавеза Школе и послодаваца је да запосленима и ученицима омогуће безбедно и здраво радно место и да их укључе у разматрање свих питања везаних за безбедност и здравље на раду. Запослени и ученици имају одговорност за сопствену безбедност, што се огледа у начину на који поступају на својим радним местима. Конкретно - наш заједнички циљ је да свако врши свој посао на безбедан начин.
- **Остварљивост:** Активности у вези са безбедношћу и здрављем на раду заснивају се на нивоу подизања знања постојећих људских ресурса и њиховом могућношћу примене минимума мера и трошкова спровођења тих мера, ради остваривања безбедних и здравих радних услова.

Правни основ стратегије безбедности и здравља на раду

У стратегији безбедности и здравља на раду, као правни основ поред основних закона и подзакона из области безбедност и здравље на раду, и из области заштите од пожара, користимо и наше интерне законске документе, као што су:

- Акт о процени ризика
- Правилник о безбедност и здравља на раду у школи
- Правилник о противпожарној заштити у школи
- Правилник и списак превентивних контрола у школи
- Упутства за безбедан рад у школским лабораторијама и у школским радионицама и у рачунарским учионицама
- Евакуациони план
- Санациони план

Основни циљ стратегије безбедности и здравља на раду

Основни циљ стратегије безбедности и здравља на раду да у што већој мери отклонимо, смањимо или спречимо ризике у току рада у Школи. Мере за отклањање, смањивање или спречавање ризика су:

- Оспособљавање запослених и ученика за безбедан и здрав рад
- Оспособљавање запослених и ученика из основе заштите од пожара
- Превентивни и периодични прегледи и испитивања опреме за рад
- Превентивна и периодична испитивања услова радне околине
- Упућивање запослених и ученика на претходне и периодичне лекарске прегледи
- Превентивни и периодични прегледи свих инсталација

- Превентивни и периодични прегледи свих апарата и прибора у циљу да обезбедимо што безбедније радне услове нашим ђацима, радницима и свима онима које долазе у школу

Правци развоја система безбедности и здравља на раду у ПТЦЦ-у "БЕСЕДЕШ ЈОЖЕФ"

Дужност свих запослених је, да поред циљаног оспособљавања ученика за безбедан рад, стално прате и контролишу њихов рад док су у Школи. У школи са успехом функционише дежурство и видео надзор. Важно је да ђаци знају да дежурство ради за њихов интерес, а не против њих. Ширењем дежурства у законским оквирима, можемо обезбедити свима безбедан боравак у Школи.

Поред задатака Школе, да врши образовно-васпитни рад, исто је јако важно да благовремено упозна ученика са савременим мерама безбедности и здравља на раду. Та чињеница, пошто смо стручна школа, посебно обавезује. Наш заједнички циљ је да наши ђаци не само да познају те мере, него да их самостално примењују у свакодневици. Укључивањем свих заинтересованих, тежимо да изградимо нашу сигурну и безбедну будућност.

Млади, као посебно осетљива група запослених, већ од почетка школовања континуирано треба да буду свесни са ризицима и опасностима које могу да се појављују у току њиховог боравак у школи, исто као и ван школе. Треба их подучити како да правилно реагују у датим ситуацијама. Програм оспособљавања мора да буде прилагођен њиховом развоју и способностима. Они су наша деца, која од нас очекују да им покажемо правац. Зато морамо да их оспособљавамо што боље и научимо их превентивним методама.

У оквиру практичне наставе и физичког васпитања важно је да наставници посебно обратe пажњу на могуће нежељене појаве у току извођења задатака. Млади понекад нису свесни последица, немају довољно искуства, код њих још није развијен осећај ризика односно опасности. Треба их упозорити, а не уплашити! Упутства у вези извођења радног задатка морају бити јасна и детаљна, узевши у обзир све могуће појаве у току рада. Циљ је да ученици не реагују панично, него правилно!

Програми здравља на раду

У циљу остваривања здравственог васпитања и заштите здравља, у сарадњи са Домом Здравља Кањижа, посебна пажња покљониће се стицању основних знања о здрављу, најчешћим поремећајима и заштити здравља, развијању хигијенских навика и позитивних здравствених ставова, стицању здравствене културе-програм спречавања инфективних болести, сиде и наркоманије, штетности пушења и употребе алкохола.

На остваривању ових задатака поред здравствених радника (предавања и едукативни филмови из здравственог просвећивања), ангажоваће се сви наставници школе, а нарочито наставници биологије и физичког васпитања, као и стручни сарадници школе.

Програм здравља на раду обухвата заједничке активности Школе, родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање сопственог здравља. За одређене теме неопходно је ангажовати здравствене раднике који се баве том проблематиком (болести зависности, ХИВ - инфекција, исхрана, орална хигијена и сл.), као и

родитеље, друштвено- хуманитарне, спортске, рекреативне, културне и др. организације и удружења.

Сложена здравствена проблематика, карактеристична за популацију младих, захтева интензиван и систематски образовно-васпитни рад у средњој школи. Плановима и програмима образовања, здравствено васпитање и образовање конципирано је као принцип целокупне образовно-васпитне делатности Школе а поједини захтеви програма остварују се у оквиру појединих наставних предмета и других облика које организује наша Школа. Циљ здравственог васпитања је да допринесе изграђивању телесно, психички и социјално здраве и зреле личности оспособљене да се брине за очување, заштиту и унапређивање сопственог здравља и здравља других људи. Задаци и оквирни садржаји у вези здравља на раду и здравственог васпитања којима наша Школа тежи је:

- развијање и формирање свести ученика да је здравље основни извор људске среће, свести о здрављу као пуном физичком, психичком и социјалном благостању и услови за успешан рад, напредовање и економску егзистенцију;
- подизање здравствене културе ученика тако да брига о здрављу постане саставни део свакодневних навика, потреба и поступања, односно здравствено-хигијенског режима живота, као што су развијање свести ученика о значају физичких активности (нормални рад, спорт, игра, кретање), за правилно функционисање и очување функција појединих органа, организма и здравља у целини и да физичку активност - рад усвајају као сопствени стил живљења;
- оспособљавање и мотивисање ученика да буду носиоци здравствено-васпитних акција у школи и друштвеној средини и доприносе унапређивању здравља становништва;
- развијање интересовања и подстицање ученика да усвајају и проширују знања о неговању и чувању здравља, о болестима и могућностима лечења када је то потребно;
- развијање свести о одговорности појединца за сопствено здравље као дужности према себи и другима;
- сузбијање хигијенско-здравствене немарности и запуштености, небриге према сопственом физичком развоју и здрављу, неговању навика одржавања личне хигијене и естетске неге тела и упознавање поремећаја који се јављају као последица недовољне личне хигијене, затим хигијене исхране и нехигијенског начина живљења, болести као последица недовољне личне хигијене;
- епидемиолошки ланац ширења заразних болести, "болести прљавих руку" и других епидемијских зараза;
- заштита од кожных и венеричних болести мензе болести и метаболизма, посебно условљеном неправилном исхраном - гојазност, васкуларна обољења;
- примена контрацептивних средстава, предности и недостаци оралних и других контрацептивних средстава;
- неговање и развијање културе одевања и упознавања ученика са хигијенско-естетским захтевима у одевању;
- упознавање карактеристика ментално здраве и зреле личности, неговање хуманих и хармоничних међуљудских односа међу друговима, у школи, породици, на раду, упознавање психофизичких карактеристика адолесцената, узрока и облика адолесцентске кризе и оспособљавање за њихово превазилажење, за превазилажење конфликта и унапређивања менталног здравља;

- спровођење примарне превенције од болести зависности;
- стицање знања о штетном утицају психоактивних супстанци на здравље;
- упознавање ученика са друштвеним коренима болести зависности и њиховим појавним облицима, о штетном утицају на потомство и сл.;
- подстицање ученика да прихватају мере против болести зависности и да се сами укључују у организоване акције против пушења, уживања алкохола, ширења дроге и наркоманије;
- формирање позитивних ставова и оспособљавање ученика да активно учествују и буду носиоци заштите и унапређивање хигијенско-естетског уређења школе и животне средине;
- стицање знања о потреби одржавања хигијене у стану, школи, на улици, у парковима, у природи где бораве и живе људи.

СМЕРНИЦЕ ЗА ПРИЛАГОЂАВАЊЕ И ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ

У ПТСС „Беседеш Јожеф“ Кањижка додатна подршка ученицима се пружа са циљем укључивања у заједницу и обезбеђивању услова за максималан развој ученика. У нашој школи додатна подршка обухвата здравствене, социјалне и образовне услуге које се пружају ученику и омогућују му пуну друштвену укљученост и напредовање, односно оне које му обезбеђују превазилажење физичких и социјалних препрека ка несметаном обављању свакодневних животних активности од значаја за укључивање у образовни процес, живот у заједници и успешно напредовање. Како би уважили различите разлоге због којих наши ученици имају потребу за додатном подршком у образовању, руководимо се OECD класификацијом која садржи три групе разлога:

1. СМЕТЊЕ У РАЗВОЈУ И ИНВАЛИДИТЕТ – овој групи припадају ученици који имају телесни инвалидитет, моторичке сметње, чулне сметње, сметње у интелектуалном функционисању, комуникацијске сметње (сметње из спектра аутизма и хиперактивност са дефицитом пажње) и вишеструке сметње.
2. СПЕЦИФИЧНЕ ТЕШКОЋЕ У УЧЕЊУ – овој групи припадају ученици који отежано овладавају вештином читања, писања или рачунања, иако при том немају тешкоће са чулима или интелектуалним функционисањем. Такође овој групи припадају и ученици који тешкоће у учењу имају због проблема у понашању или проблема у емоционалном животу.
3. ЖИВОТ У СОЦИЈАЛНО НЕСТИМУЛАТИВНИМ УСЛОВИМА – овој групи припадају ученици из сиромашних породица, ученици из изолованих насеља, ученици који живе и раде на улици или живе у породици која се често сели и породици која не говори језиком на којем се одвија настава.

Додатна подршка обезбеђује се, без дискриминације по било ком основу, сваком ученику у циљу укључивања, учешћа и напредовања по правилу у несегрегисаном образовном окружењу до завршетка средњег образовања, као и несметаног обављања свакодневних животних активности и квалитетног живота у заједници. Додатну подршку у нашој школи обезбеђујемо у оквиру система образовања и васпитања, здравствене и социјалне заштите.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈИ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНИ РАД

Вредновање квалитета рада и самовредновање образовно - васпитног процеса

Ради осигурања квалитета рада у Установи се вреднују остваривања циљева и стандарда постигнућа, програма образовања и васпитања, развојног плана и задовољства ученика и родитеља, односно старатеља ученика. Вредновање и самовредновање је процена и континуирани процес преиспитивања постојеће праксе, који се спроводи систематски и транспарентно и служи за унапређивање рада наставника, побољшање услова и развој Установе, а у циљу добробити за ученике.

Самовредновањем Установа процењује:

- квалитет остваривања програма образовања и васпитања, односно наставе и учења;
- све облике и начин остваривања образовно-васпитног рада;
- стручно усавршавање и професионални развој запослених;
- услове у којима се остварује образовање и васпитање; и
- задовољство ученика и родитеља, односно старатеља ученика.

Циљ самовредновања је унапређење квалитета рада Школе. Оно је истовремено и знак да је наша Школа спремна да прихвати одговорност за сопствени рад и развој, и то није једини облик вредновања рада, али је основа за друге врсте вредновања.

Тим за самовредновање на свом састанку, на основу Развојног плана школе, одређује области за самовредновање за текућу школску годину, а касније током целе школске године, ажурира свој Годишњи план самовредновања. Кључне области и подручја вредновања одређују се након предлога и консултација са свим Стручним органима Школе (Школски одбор, Савет родитеља, Наставничко веће, Директор). Тим на својим састанцима бира инструмент самовредновања, анализира добијене податке, сачињава извештај и Акциони план за побољшање одабраних кључних области.

Циљеви самовредновања:

- Развијање процеса евалуације и самоевалуације рада Школе
- Разумевање самоевалуације, као механизма за побољшање квалитета рада Школе
- Повећање компетенција наставника, стручних сарадника и директора за планирање и реализацију самоевалуације у Школи
- Побољшање образовно – васпитног рада Установе

Вредновање и самовредновање су саставни део образовно-васпитног процеса у Установи и саставни део сваког учења. Оне су битне, јер воде освешћивању знања, осветљавају пут развоја и трасирају наредне кораке у њему. Такође доприносе константном унапређивању квалитета образовно - васпитног процеса.

На нивоу Установе самовредновање се реализује применом инструмената, а на основу стандарда и показатеља квалитета рада у одговарајућим приоритетним областима квалитета, прописаних Правилником. Користе се Записници са Стручних актива, Педагошког колегијума и Наставничког већа. Најдетаљније сумирани резултати евалуације су систематизовани у

Годишњем извештају Установе о реализацији образовно - васпитног рада, Годишњем извештају о самовредновању рада Установе и Извештају о реализацији Развојног плана.

Самовредновањем наша Школа подржава аутономију Установе и развија одговорност за резултате рада. Тим за самовредновање у нашој Школи спроводи самовредновање сваке године по појединим областима квалитета, а сваке четврте године у целини.

Избор области квалитета рада Тима за самовредновање за наредни период се односи на следеће приоритетне области квалитета рада:

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29
1.Програмирање, планирање и извештавање	X				X
2.Настава и учење	X	X		X	X
3.Образовна постигнућа ученика			X		X
4.Подршка ученицима		X	X		X
5.Етос				X	X
6.Организација рада Школе, управљање људским и материјалним ресурсима					X

УЧЕНИЧКИ ПАРЛАМЕНТ

Ученички парламент је Законом загарантована формална институција која ученицима омогућава демократски начин удруживања ради заступања интереса свих ученика у школи, као и учешће ученика у доношењу одлука које се њих непосредно тичу. Ученички парламент чине по 2 представника сваког одељења, који се бирају на часовима одељењске заједнице. Седнице сазива председник Ученичког парламента по потреби.

Циљеви од којих се полази у раду Ученичког парламента су:

- Остваривање слобода ученика - говора, изражавања сопственог мишљења, удруживања
- Остваривање сопствених права, не угрожавајући права других
- Развијање демократских знања и вредности, кроз прихватање различитости
- Оснаживање младих за доношење заједничких одлука прихватљивих за све стране
- Поспешивање личног развоја ученика
- Развијање самопоуздања и личне одговорности
- Развијање спремности за прихватање различитости, развијање самоконтроле, објективности и реалности
- Остваривање боље комуникације, уважавања, поштовања, активног слушања
- Побољшање атмосфере и живота у школи

- Развијање колективног односа и партнерства са наставницима, стручним сарадницима, директором, родитељима
- Оснаживање младих за боље разумевање потреба и проблема својих вршњака, као и прихватање верских, расних, националних, имовинских и полних различитости
- Оснаживање младих за покретање и учествовање у пројектима у сарадњи са органима школе и локалном заједницом
- Боља информисаност ученика

Задаци Ученичког парламента се односе на што већу укљученост ученика у организацију и реализацију спортског дана. Руководство ђачког парламента има веома добру сарадњу са Тимом за планирање такмичења, излета, културних и спортских догађаја, Тимом за професионалну оријентацију, Тимом за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и Занемаривања, Тимом за самовредновање, Тимом за обезбеђивање квалитета и развој установе. Представници Ученичког парламента учествују и у евалуацијом рада наставника, школских услова и предлозима за побољшање школског живота.

Одељењске старешине треба да мотивишу представнике својих разреда у Ученичком парламенту на што већу активност, креативност и подржавање интереса својих вршњака. Представници разреда у Ученичком парламенту на првом састанку у школској години бирају председника, заменика председника, представнике ученика у Школски одбор и представника у Стручни актив за развојно планирање.

РАЗВОЈ МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА

Основу за прилагођавање и усклађивање образовних система представљају стандарди општих међупредметних компетенција за крај средњег образовања. Како се вредносни системи и култура формирају током раног детињства, средње образовање игра важну улогу у развоју међупредметних компетенција, с обзиром на зрелост личности. Образовни систем мора развијати свест о предузетништву, развијати одговорност, креативност и самопоуздање код ученика. Основа је имплементација интегрисаних знања, вештина и ставова у наставни процес, који су потребни свакој особи за лично испуњење и развој, друштвено укључивање и запошљавање, односно за припрему за живот.

Опште међупредметне компетенције заснивају се на кључним компетенцијама и развијају се кроз наставу свих предмета, применљиве су у различитим ситуацијама и контекстима при решавању различитих проблема и задатака, неопходне су свим ученицима за лично остваривање и развој, као и укључивање у друштвене токове и запошљавање и чине основу за целоживотно учење.

Циљеви Тима су да ученици у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“ током свог периода образовања:

- усвоје базична знања из подручја рада,
- упознају ресурсе и расположиве могућности у својој средини,
- упознају начине оспособљавања за поједине врсте послова и занимања,
- упознају и критички сагледају своје могућности и захтеве појединих послова – да се правилно професионално усмере,
- упознају и критички вреднују себе и друге,

- развију критички однос према властитом успеху, односно неуспеху,
- оспособе се за постављање, вредновање и остваривање властитих циљева,
- развију организацијске способности за доношење одлука, постављање циљева, решавање проблема, планирање и вођење,
- оспособе се за прилагођавање новим ситуацијама, идејама и технологијама,
- теже иновативним и креативним решењима,
- буду отворени за нове идеје и могућности,
- развију способност планирања и управљања планираним активностима,
- развију иницијативност и упорност у активностима, посебно у учењу,
- развију самопоуздање и сигурност у властите способности,
- развију упорност и самокритичност.

Активности које су у функцији међупредметних компетенција у нашој Школи засноване су на исходима, који експлицитно, јасно и недвосмислено указују на то шта ученик, као последицу интеракције са наставним активностима, тј. након реализоване наставне активности, треба да спозна, разуме и буде способан да уради. Исходи учења, дефинисани кроз знања, вештине и ставове које ученици развијају, представљају основу за осмишљавање ефикасних наставних активности које подстичу учење, али и за осмишљавање метода процењивања којима ће на најбољи начин утврдити ниво остварености исхода. Кључни предуслов за успешну реализацију исхода учења у оквиру средњег стручног образовања и васпитања је конципирање наставних активности тако да буду усмерене на ученика, тј. да буду засноване на активностима ученика, а мање на традиционалном, предавачком приступу настави. Ово се посебно односи на исходе из области вештина и ставова, али у великој мери и на исходе везане за знање. Управо примена савремених активних и интерактивних наставних метода омогућава да се међупредметне компетенције ефикасно инкорпорирају у све наставне предмете у форми међупредметне теме. Наставни кадар у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“ приликом планирања узима у обзир исходе које треба уврстити у постојеће наставне садржаје и одабира оне теме и активности за које сматра да ће бити најадекватније за реализацију жељених исхода, на начин да то не омета остваривање основних циљева који се односе на предметни програм. Комуникација, вештине презентовања и планирања, као и вештине тимског рада, симулација предузетничког окружења кроз различите активности које опонашају пословно окружење, стварајући потребу да се, кад је то могуће и сврсисходно, настава изводи у форми пројектних активности и активности усмерених на ученика, у којима је ученик у центру наставног процеса.

Самопоуздање, спремност за преузимање иницијативе и ризика, критичко размишљање, креативност су вредносне категорије које подразумевају висок ниво активности, креативности, слободе и одговорности ученика током наставног процеса, и пред наставника стављају задатак да наставне стратегије прилагоди у мери да сам наставни процес ком је ученик изложен утиче на формирање и оснаживање ових позитивних карактеристика личности.

Задаци Тима се односе на оријентисаност ка општим и међупредметним компетенцијама, које доприносе динамичнијем комбиновању знања, вештина и ставова, који представљају корак више у разумевању градива и примени наученог, а одговорност за њихово развијање носе наставници и наставни предмети. Питање компетенција у образовању тренутно представља једну од најважнијих тема, и на глобалном и на националном нивоу. Разлог томе лежи у карактеристикама савременог друштва које од појединца очекује висок ниво знања, способности за решавање проблема, смисао за сарадњу и рад у тиму, као и одговоран однос према себи, другима и околини. Ова оријентација ка међупредметним компетенцијама се

постиже сарадњом и координацијом активности више наставника, односно предмета и иновирањем начина рада на наставном часу. Сваки час је прилика да се ради и на кључним компетенцијама, што се постиже стављањем ученика у ситуације које захтевају интегрисаност знања, повезаност садржаја из различитих области и личног искуства и примењивање већ наученог. Кроз задатке користимо ученичку радозналост и новине које сарадничка настава неминовно доноси да се активирају стечена знања и усмере ка развијању планираних кључних компетенција.

Опште међупредметне компетенције, дефинисане за крај средњег образовања и васпитања, којима се тежи у нашој Школи су:

- 1) компетенција за целоживотно учење;
- 2) комуникација;
- 3) рад са подацима и информацијама;
- 4) дигитална компетенција;
- 5) решавање проблема;
- 6) сарадња;
- 7) одговорно учешће у демократском друштву;
- 8) одговоран однос према здрављу;
- 9) одговоран однос према околини;
- 10) естетска компетенција;
- 11) предузетничка компетенција.

Сваки наставни час у нашој Школи је прилика да се ради и на међупредметним компетенцијама, а амбијент који их подржава подразумева:

- стављање ученика у ситуације које траже истовремену употребу предметних и међупредметних компетенција - то се дешава увек када од ученика очекујемо да неко знање примени у ситуацијама које нису реплике или једноставне модификације ситуација у којој је знање усвојено, већ нове, различите ситуације;
- захтевање активности истраживања и стварања нових продуката;
- стварање баланса између индивидуалних и групних активности, тако да се развије лична одговорност према обавезама и користе потенцијали групе;
- активно и конструктивно учествовање у животу локалне заједнице;
- иницирање хуманитарних активности и активности које доприносе подизању квалитета живота и солидарности у локалној заједници.

Међупредметне компетенције представљају корак више у разумевању градива и примени наученог, а одговорност за њихово развијање носе сви наставници и школски предмети. То значи да подржавање општих и међупредметних компетенција захтева заједничко планирање на нивоу школских тимова, примену интерактивних и активних облика учења, као и већу аутономију школе и наставника у реализацији образовних исхода.

ИЗРАДА И УРЕЂЕЊЕ ШКОЛСКОГ САЈТА

Школа је одговорна за практично функционисање и сопствени развој. Израда и уређење школског сајта подразумева да се развој наше Школе постиже континуираним унапређењем

рада и праћењем развоја технике и технологије. Законска обавеза је школе да постави одговарајуће документе на сајт школе.

Ради ефикасног функционисања школског сајта потребно је пратити технолошки развој и повремено треба обновити израду сајта од стране стручњака. Сајт треба да буде лако коришћен за администратора. Због обавезних садржаја сајта администратор треба да буде секретар школе.

Сходно томе, циљ нам је и маркетинг и активно промовисање рада Школе, што се реализује кроз континуираног ажурирања фејсбук странице и сајта школе о следећим активностима:

- обавештавање о актуелним дешавањима у нашој Школи
- презентовање постигнућа ученика у школским и ваншколским активностима
- презентовање хуманитарних акција
- презентовање постигнућа наставника
- презентовање сарадње са локалном самоуправом
- презентовање учешћа у пројектима

ШКОЛСКИ МАРКЕТИНГ

Интерни маркетинг (сајт, зидне новине, школски лист, изложбе, трибине)

Екстерни маркетинг (у средствима јавног информисања, у основним школама, на разним манифестацијама)

ШКОЛСКА БИБЛИОТЕКА

Школска библиотека је неопходан и саставни део образовно-васпитног процеса који доприноси његовом развоју, унапређивању учења, стручног усавршавања и јавне, културне делатности наше Школе. Обим, грађа и информације кроз рад библиотеке у нашој Школи допуњују се сва образовно-васпитна подручја путем различитих извора сазнања. Применом одређених метода и облика рада укључује се у наставни процес, помаже у учењу, у стварању трајних навика и способности за коришћење различитих извора информација и систематски врши оспособљавање наших ученика за самосталан рад. У раду школске библиотеке издвајају се функције :

1. образовно-васпитна
  2. библиотечко-информациона
  3. културна и јавна
  4. сарадничка (наставници, стручни сарадници и сарадници, директор, ученици и родитељи)
  5. стручно усавршавање
1. Образовно-васпитна функција библиотеке у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“ подразумева следеће програмске садржаје:
    - планирање активности у раду са ученицима;

- упознавање ученика са радом библиотеке;
  - упознавање ученика са врстама библиотечке грађе и оспособљавање за самостално коришћење књига, часописа, енциклопедија;
  - пружање подршке ученицама при избору слободне и изборне литературе;
  - подстицање интересовања за читање књига и коришћење садржаја библиотеке;
  - подстицање код ученика развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо - комуникационих технологија;
  - подстицање развоја мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, учење и образовање током целог живота (препоручивање текстова за читање и разговор о прочитаним текстовима);
  - обележавање важних догађаја;
  - развијање навика за чување, заштиту и руковање књигом.
2. Библиотечно-информациона функција библиотеке наше Школе подразумева следеће програмске садржаје:
- израда годишњег плана и програма рада библиотекара
  - уређење простора библиотеке - систематско информисање ученика и запослених о новим књигама, листовима, часописима;
  - припремање паноа и тематских изложби о појединим издањима, ауторима, акцијама, јубилејима, важним данима и догађајима;
  - израда статистике коришћења фонда;
  - упис ученика првих разреда у библиотеку;
  - сређивање и естетско уређење библиотеке;
  - сређивање књига и ознака на полицама;
  - остваривање стручних послова (инвентарисање, сигнирање и сл.);
  - израда извештаја о раду Школске библиотеке и библиотекара, анализа и вредновање и самовредновање рада.
3. Културне активности и јавне делатности подразумевају следеће програмске садржаје:
- сарадња са Градском библиотеком – планирање заједничких акција и пројеката (обележавање Дана писмености, Месеца књиге, и сл.)
  - израда текстова за интернет презентацију школе
  - сарадња са школама у општини и Градском библиотеком у вези са организовањем књижевних сусрета, обележавању важних дана и догађаја
  - сарадња са Центром за културу у реализацији програма за ученике;
  - учешће у припреми и организацији културних садржаја и обележавања важних датума и празника.
4. Сарадничка функција библиотеке у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“ подразумева са наставницима, стручним сарадницима и сарадницима, директором, ученицима и родитељима следеће програмске садржаје:
- набавка и коришћење стручне литературе за наставнике и стручне сараднике;

- информисање стручних већа, стручних сарадника и директора о набавци стручне и педагошко-психолошке литературе;
- сарадња на развоју информационе и информатичке писмености, развијањем „истраживачког духа“ код ученика и упућивањем да буду критични и креативни корисници информација – заједнички рад са наставницима;
- подстицање наставника и ученика на коришћење стручне литературе за израду пројеката/ радова/ домаћих задатака;
- сарадња са наставницима у планирању часова тематске наставе;
- рад у школским тимовима;
- присуство седницама наставничког већа;
- сарадња са родитељима.

5. Функција стручног усавршавања библиотеке подразумева следеће програмске садржаје:

- праћење педагошке литературе, периодике, стручних рецензија и приказа;
- праћење стручне литературе и периодике из области библиотекарства;
- учествовање у семинарима и стручним саветовањима за школске библиотекарске;
- сарадња са матичним библиотекама у Србији.

ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ

Професионални развој наставника је процес који се односи на стално развијање знања, вештина и способности и доприноси побољшању квалитета рада, јачању мотивације и развијања система вредновања и самовредновања. Професионални развој наставника је отворен, динамичан и трајан процес који подразумева и преношење новог знања из различитих професионалних области и научних дисциплина у свет праксе, као и праћење европских трендова у погледу побољшања квалитета образовања.

У току свог стручног усавршавања наставници у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“, прате свој образовно-васпитни рад, напредовање и професионални развој и чувају најважније примере из своје праксе, примере примене наученог и имају свој лични план професионалног развоја – ПОРТФОЛИО. План стручног усавршавања наставника, је саставни део Годишњег плана рада установе и усклађен је са Развојним планом установе и резултатима Самовредновања и вредновања квалитета рада установе.

Наша Школа има Тима за стручно усавршавање, који подстиче и тежи:

- Обезбеђивању равномерног укључивања наставника у стручно усавршавање
- Пружању могућности наставницима да на различите начине учествују у стручном усавршавању (присуство, излагање, вођење радионица)
- Осигуравање квалитетнијег рада у образовно васпитном процесу
- Реализовању стручног усавршавања у складу са потребама свих унутар Установе
- Ефикасијем коришћењу сопствених ресурса и капацитета
- Наставници наше Школе сваке школске године учествују у остваривању различитих облика стручног усавршавања унутар установе, и то:
- одржавају огледни час наставе, приказују активности, теме, резултате праћења развоја ученика, стручне књиге и чланке стручних литературе;

- присуствују огледним часовима, приказима активности, деловима акционог истраживања педагошке праксе других наставника;
- присуствују стручним састанцима на којима се остварују поједини облици стручног усавршавања, а који су везани за рад наставника;
- присуствују на излагањима о савладаном програму или другом облику стручног усавршавања ван установе;
- учествују у остваривању пројекта образовно-васпитног карактера у установи;
- учествују у изради Развојног плана установе.

РАЗВОЈНИ ПЛАН УСТАНОВЕ

У складу са чл. 9 Закона о средњем образовању и васпитању Развојни план рада школе је стратешки план развоја Установе који садржи приоритете у остваривању образовно-васпитног рада, план и носиоце активности, критеријуме и мерила за вредновање планираних активности и друга питања од значаја за развој образовно-васпитног рада.

На основу Развојног плана израђује се Акциони план за сваку школску годину који садржи циљеве, задатке, активности, време реализације, критеријуме успеха и носиоце посла. Акциони план Стручног актива за развојно планирање је саставни део Годишњег плана рада школе за дату школску годину. Реализација развојног плана има функцију унапређења квалитета рада школе. Стручни актив за развојно планирање у оквиру свог рада ради и вредновање или евалуацију остварених активности.

ЕС-ДНЕВНИК, ЕЛЕКТРОНСКА ЕВИДЕНЦИЈА И ПЕДАГОШКА ДОКУМЕНТАЦИЈА

Вођење Е – дневника и електронске евиденције у нашој Школи се реализује од 01. септембра 2019. године на основу Правилника објављеног у службеном гласнику бр. 56 од 07.08.2019.

Школа води књигу евиденције о образовно-васпитном раду у електронском облику.

На основу Правилника о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању, члан 25, педагошка документација подразумева личну наставникову евиденцију која садржи податке од значаја за рад са учеником и његово напредовање. Обим и структуру педагошке документације одређује сам наставник на основу својих професионалних компетенција и специфичности предмета (формативно и сумативно оцењивање и други подаци које наставник сматра потребним). За педагошку документацију не постоји прописани образац. Она може бити у електронском или у папирном облику.

Циљ наше Школе је да развија компетенције наставника за правилно коришћење педагошке документације и систематско евидентирање својих и ученичких активности. Наставнику је на тај начин омогућено да контролише и управља процесом васпитања и образовања на поуздан, објективан и транспарентан начин. Истакнут је значај редовног праћења напредовања ученика, праћење промена у понашању ученика и његовом раду, као предузимање одређених мера, по потреби.

ДАНИ ОТВОРЕНИХ ВРАТА У ПТСЦ „БЕСЕДЕШ ЈОЖЕФ“

Основна идеја манифестације „Дани отворених врата“ је да наши ученици покажу стечена знања и вештине кроз различите образовне профиле које наша Школа нуди. Наши ученици ће уз подршку својих наставника презентовати ученицима завршних разреда основног образовања, као и њиховим родитељима да се информишу о активностима у нашој Школи, као и о могућностима за избор даљег школовања.

Ово је прилика да на једном месту открију шта све наша Школа нуди ученицима и родитељима будућих средњошколаца.

У нашој школи организујемо дане отворених врата са циљем упознавања ученика и родитеља из околних основних школа о животу и раду у нашој школи. У току сваког полугодишта наши ученици и наставници представљају начин функционисања, учења и живљења наших ученика у школи, представљају стручне предмете на којима имају могућности за креативно излагање, изражавање и креирање.

ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ

Инклузија је процес решавања и реаговања на разноврсност потреба свих ученика кроз све веће учествовање у учењу, културама и заједницама и све мању искљученост у оквиру образовања и из њега. Он обухвата промене и измене садржаја, приступа, структура и стратегија, са заједничком визијом која обухвата сву децу одговарајуће старосне доби и са уверењем да је редовни образовни систем одговоран за образовање све деце.

Сва деца могу да уче и имају право на образовање и васпитање. Деца најбоље уче у природној вршњачкој групи. Зато им треба омогућити образовање у редовним предшколским, основним и средњошколским установама. Наставници наше Школе прилагођавају начин рада како би изашли у сусрет образовним потребама ученика. Неким ученицима, због сметњи у развоју и инвалидитета, специфичних тешкоћа у учењу или живота у социјално нестимулативној средини, потребна је додатна подршка у образовању.

Инклузивно образовање подразумева да је образовни систем:

- отворен за сву децу, без обзира на пол, национално, верско и социо-економско порекло, способности и здравствено стање или неко друго лично својство;
- у стању да сваком детету пружи квалитетно образовање – да је у стању да се прилагоди образовним потребама деце која до сада нису могла да се уклопе у постојећи образовни процес.

Индивидуални образовни план (ИОП)

Индивидуални образовни план је основни инструмент и документ којим се регулише и обезбеђује прилагођавање школе и наставе образовним потребама деце и ученика који (из било ког разлога) нису могли да се уклопе у постојећи образовно-васпитни процес или школски програм. У ужем смислу значења, ИОП представља писани документ установе, који дефинише и садржи све компоненте које су потребне за квалитетно образовање конкретног детета или ученика, а то су:

- лични подаци и педагошки профил детета/ученика
- процена потреба за подршком (врсте/мере и сврха подршке)
- план активности са дефинисаним областима, циљевима/исходима, корацима и њиховим трајањем и учесталашћу, као и начином процене постигнућа
- сагласност родитеља/старатеља на ИОП.

Крајњи циљ ИОП-а јесте постизање оптималних образовно-васпитних постигнућа ученика и његово оспособљавање за квалитетан и самосталан живот у заједници.

Тим за инклузивно образовање наше Школе осигурава и унапређује квалитет образовно-васпитног рада и координира израду, реализацију и евалуацију индивидуалног образовног плана. Тим осмишљава свој програм рада за реализацију Инклузивног образовања у складу са законским прописима и могућностима Школе.

Реализовање Инклузивног образовања се врши на захтев родитеља или старатеља, или се ученици са сметњама у развоју идентификују током наставног процеса, путем тестирања и/или посматрања. У испитивању, обради и анализи добијених резултата учествују стручни сарадници. Након обраде података тестирања Тим за ИО доноси одлуку за које ученике је потребна додатна подршка у образовању, и одређује се ниво потребне подршке - индивидуализовани начин рада, индивидуални образовни план - прилагођени програм (ИОП-ПП) или индивидуални образовни план - измењени програм (ИОП-ИП). Праћење израђених програма сваког нивоа подршке, као и развој ученика у складу са предвиђеним циљевима врши се за три месеца од почетка примене индивидуализованог начина рада. Након евалуације података ако код ученика не постоје знаци напретка, за њега се доноси нови план активности, који ће исто бити евалуиран у року од три месеци.

Визија Инклузивног образовања у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“

На основу начела да сва деца могу да уче и имају право на образовање и васпитање, наставници у нашој Школи теже да прилагоде начин рада, како би изашли у сусрет образовним потребама ученика. У нашој Установи се мења садржај, приступ, структура и стратегија, са заједничком визијом, која обухвата сву децу одговарајуће старосне доби и са уверењем да је редовни образовни систем одговоран за образовање све деце.

Мото Инклузивног образовања у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“

Врата школе су отворена за свакога!

Циљеви на којима се темељи Инклузивно образовање у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“

- Примена, развој и праћење модела добре инклузивне праксе у Школи
- Реализација свих активности везаних за примену принципа инклузивног образовања, утврђених законским и подзаконским актима
- Унапређење квалитета наставе ученика са тешкоћама, талентованих ученика и ученика из социјално-маргинализованих група

Задаци којима се остварују циљеви Инклузивног образовања у ПТЦЦ „Беседеш Јожеф“

- Доношење плана и програма рада Стручног тима за ИО
- Организовање активности на основу програма
- Анализа актуелне школске ситуације, идентификација ученика са тешкоћама и потреба за додатном подршком
- Праћење и прикупљање информација о ученицима код којих се јавља потреба за неким од облика пружања додатне подршке
- Координација и праћење рада Тимова за пружање додатне подршке
- Помоћ у изради и примени ИОП-а, праћење реализације ИОП-а и евалуација
- Вредновање остварености и квалитета програма рада
- Вођење евиденције и педагошког досијеа ученика
- Пружање додатне подршке ученицима са сметњама у развоју
- Пружање подршке родитељима ученика са сметњама у развоју
- Пружање подршке наставницима у изради ИОП-а
- Сарадња са другим Стручним органима Школе, као и релевантним Установама ван школе
- Подизање нивоа компетенција и сарадње родитеља и наставника
- Стручно усавршавање наставника у вези инклузивног образовања
- Прикупљање и размена примера добре праксе
- Информисање свих запослених о принципима Инклузивног образовања

ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАНОВИ УЧЕНИКА

Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по ИОП-у саставни су део документације Тима за Инклузивно образовање, који обезбеђује приватност подата, а чине и прилог Школског програма.

ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Евалуација и самоевалуација су саставни део образовно-васпитног процеса у Установи и саставни део сваког учења. Оне су битне, јер воде освешћивању знања, осветљавају пут развоја и трасирају наредне кораке у њему. Такође доприносе константном унапређивању квалитета образовно-васпитног процеса. У нашој Школи се евалуација остваривања Школског програма врши на нивоу целе Установе кроз Годишњи извештај о образовно-васпитном раду Установе, Годишњи извештај о реализацији Развојног плана Установе, Годишњи извештај о самовредновању Установе, Годишње извештаје о реализацији свих програма који се одвијају у нашој Школи.

На нивоу Установе евалуација остварености Школског програма се реализује применом инструмената за самовредновање и вредновање рада у одговарајућим приоритетним областима. Користе се Записници са Стручних актива, Педагошког колегијума и Наставничког већа. Најдетаљније сумирани резултати евалуације су систематизовани у Годишњем извештају Установе о реализацији образовно-васпитног рада и Годишњем извештају о

самовредновању рада Установе. Од инструмената се користе упитници, чек-листе или анкете. На нивоу Установе постоје и вредна стручна и научна истраживања сопствене праксе, која се презентују на стручним скуповима и међународним конференцијама, која одсликавају стање и актуелности у развоју образовне и васпитне праксе.

- Смернице за израду Школског програма, као и праћење реализације истог – Педагошки колегијум.
- Анализу реализације Наставног плана и програма редовне, додатне, допунске наставе и слободних активности – на седницама Одељењских већа и Наставничког већа.
- Анализу успеха ученика – седнице Одељењских већа и Наставничког већа.
- Анализу владања ученика, похвале, награде, казне - седнице Одељењских већа и Наставничког већа.
- Анализу реализације појединих наставних предмета - седнице Стручних већа.
- Праћење реализације свих облика образовно-васпитног рада.
- Праћење рада стручних комисија за: инклузију, заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, школско развојно планирање и самоевалуацију.
- Презентацију реализације Школског програма на састанцима Савета родитеља и Школског одбора.
- ЦИЉЕВИ којима се тежи су:
- коришћење различитих метода, облика и места за извођење наставе;
- коришћење различитих техника учења и оцењивања у наставном процесу које ће обезбедити квалитетнију наставу, а самим тим и боље резултате ученика;
- оснаживање компетенција свих запослених у циљу укључивања у савремени систем образовања;
- посвећивање пажње надареним и талентованим ученицима;
- уређивање и опремање школског простора ради унапређења наставног процеса и безбедносне ситуације;
- обезбеђивање сигурног окружења за ученике и запослене спровођењем превентивних активности;
- унапређивање организације рада школе и подизање нивоа одговорности свих запослених у реализацији обавеза и задужења;
- изграђивање квалитетнијег односа школе и локалне самоуправе како би се остварили већи ефекти у образовно-васпитном процесу;
- подизање угледа школе у друштвеном окружењу кроз промоцију наставних и ваннаставних активности.
- Школским програмом у нашој Школи се:
- обезбеђује самосталност и флексибилност наставника у приступу наставном процесу и доношењу професионалних одлука;
- процењују и вреднују постигнути резултати у односу на дефинисане циљеве и задатке и општих и посебних стандарда знања;
- унапређује Школски програм руководећи се резултатима процеса евалуације и властите процене своје образовне праксе;
- утврђују посебни програми, садржаји и активности којима школа пружа могућности да ученици додатно унапреде своја знања, задовоље интересе, интересовања и потребе;
- прате потребе и могућности локалне заједнице као и конкретни услови рада школе;

- обављају и други послови по предлогу Директора, Наставничког већа и Школског одбора.

Стручни актив за развој школског програма разматра Школски развојни план, Годишњи план рада школе, Извештај о процесу самовредновања и остале извештаје у школи, издваја специфичности школе и њеног окружења, издваја и формулише потребе и могућности и издваја и формулише опште и специфичне циљеве.

РЕЧ ПСИХОЛОГА ЗА УЧЕНИКЕ, НАСТАВНИКЕ И РОДИТЕЉЕ

Непознавање или занемаривање узрасно-развојних специфичности и потреба ученика неизбежно ствара раскорак између педагошких намера и исхода педагошке праксе, између очекиваног и стварног ангажовања и понашања ученика у настави и осталим облицима рада у школи и у вези са школом. У средњу школу ученици долазе са 14/15 година, а средњошколско образовање завршавају са 18/19 година. То је узрасни период који се подудара са трајањем средње адолесценције. Дакле, на средњошколском узрасту испољавају се све особине, карактеристичне за овај развојни период или доба младости. Адолесцент постепено увиђа да самосталност у социјалним односима, поред физичке зрелости, подразумева и самосталност у мишљењу и доношењу одлука, емоционалну стабилност, познавање техника социјалног функционисања у различитим ситуацијама и одговорност за сопствене поступке, као и њихове последице.

У породици је однос према адолесценту најчешће амбивалентан. У неким ситуацијама допушта му се да испољи своју зрелост колико може а у неким му се не допушта да изађе из положаја детета. Адолесценту је потребно извесно време да овлада својим новим улогама, и њему и родитељима је потребно извесно време да ускладе своје узајамне односе. Више из емоционалних него из интелектуалних разлога, адолесценту је тешко да себе и своје понашање види из перспективе својих родитеља, да правилно процени њихове мотиве и намере. Психичке и психо-социјалне развојне промене које су у пубертету углавном само наговештене, до пуног изражаја долазе управо у периоду средње адолесценције, тј. на средњошколском узрасту. Због своје специфичности и осетљивости, ученицима је у овом периоду развоја потребно разумевање, уважавање и подршка, како би лакше успели да превазиђу период бурних реакција.

Позивам вас да заједничким снагама допринесемо успеху у овом процесу. Уважимо личност и будимо спремни на блискост и прихватање карактеристика адолесценције, како би помогли сваком да се што лакше избори са специфичностима овог развојног доба.

Постоји више начина да се обратите за савет и подршку психолога:

- да дођете лично у канцеларију;
- посредством одељењског старешине кроз унапред договорени термин;
- путем електронске поште - alex1iskola@gmail.com.

Пољопривредно технички -
средњошколски центар „Беседеш
Јожеф“
24420 Кањижа – ул. Широка 70
Деловодни број: 01-2/II/2024-45
Датум: 27.12.2024.

Beszédes József – Mezőgazdasági és
Műszaki Iskolaközpont
24420 Magyararkanizsa – Széles utca 70

Iktatószám: 01-2/II/2024-45
Kelt: 2024.12.27.

На основу члана 36. Статута ПТСиЦ „Беседеш Јожеф“ Кањижа, Школски одбор ПТСиЦ „Беседеш Јожеф“ Кањижа на својој 3. редовној седници одржаној дана 27.12.2024. године доноси следећу

ОДЛУКУ

Доноси се Школски програм за 2025-2029 годину.

Члановима Школског одбора је у материјалу за седницу послат предлог Школског програма за 2025-2029 годину.

Свих присутних осам чланова Школског одбора, усвојило је Школски програм за 2025-2029 годину. Издвојених и уздржаних гласова није било.

Председник школског одбора

Коња Роберт

